

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
EĞİTİM DAİRESİ BAŞKANLIĞI

YARGI MEVZUATI BÜLTENİ

Bültenin Kapsadığı Tarihler 07 – 14 Ağustos 2007	Yayımlandığı Tarih 15 Ağustos 2007	Sayı 347
--	--	--------------------

İÇİNDEKİLER

- [Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulundan Uyuşmazlık Mahkemesi Üyeliklerine Seçme Kararı \(R.G. 7 Ağustos 2007 – 26606\)](#)
- [Uyuşmazlık Mahkemesi Üyeliklerine Seçme Kararları \(R.G. 14 Ağustos 2007 – 26613\)](#)
- [Konut Edindirme Yardımı Hak Sahiplerine Ödeme Yapılmasına Dair Yönetmelik \(R.G. 14 Ağustos 2007 – 26613\)](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2007/72, K: 2007/68 Sayılı Karar Özeti \(R.G. 7 Ağustos 2007 – 26606\)](#)
- [Yargıtay 8. Hukuk Dairesinden 1 Adet Karar \(R.G. 9 Ağustos 2007 – 26608\)](#)
- [Yargıtay 12. Hukuk Dairesinden 1 Adet Karar \(R.G. 9 Ağustos 2007 – 26608\)](#)
- [Yüksek Seçim Kurulunun 768 Sayılı Kararı \(R.G. 10 Ağustos 2007 – 26609\)](#)
- [Yüksek Seçim Kurulunun 775 Sayılı Kararı \(R.G. 10 Ağustos 2007 – 26609\)](#)
- [Yüksek Seçim Kurulunun 776 Sayılı Kararı \(R.G. 10 Ağustos 2007 – 26609\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Karaaslan/Türkiye Davası\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Tanrıkulu ve Deniz/Türkiye Davası\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Tamar/Türkiye\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Şaylı/Türkiye\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Öztoprak ve Diğerleri/Türkiye\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Ebru ve Tayfun Engin Çolak/Türkiye Davası\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Selçuk/Türkiye Davası\)](#)
- [Maliye Bakanlığında Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği Genel Tebliği \(Sayı: 1\) \(R.G. 9 Ağustos 2007 – 26608\)](#)
- [Adalet Bakanlığında 2 Adet İlan \(R.G. 8 Ağustos 2007 – 26607\)](#)

Uyuşmazlık Mahkemesi Üyeliğine Seçme Kararları

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Başkanlığından:

K. Tarihi : 24/7/2007

K.No : 347

“Uyuşmazlık Mahkemesi hukuk bölümü asıl üyeliklerine Yargıtay Üyeleri Mustafa KICALIOĞLU ile Mahmut BİLGİN, Danıştay Üyeleri Habibe ÜNAL ile O.Cem ERBÜK, Ceza bölümü asıl üyeliklerine Yargıtay Üyeleri Rıdvan ALTUN, Sezai AKBULUT ile Ramazan ÖZKEPİR,

Hukuk bölümü yedek üyeliklerine Yargıtay Üyeleri Erdoğan BUYURGAN ile Ramazan TUNÇ, Danıştay Üyeleri Ayper GÖKTUNA ve Nüket YOKLAMACIOĞLU,

Ceza bölümü yedek üyeliklerine Yargıtay Üyeleri Mehmet MUTLU, Şule BAŞOĞLU ile Nuray TAŞÇIOĞLU DURANOĞLU 2247 sayılı Yasa'nın 4 üncü maddesi ile aynı Yasanın 2592 sayılı Yasa ile değişik 2 nci maddesinin 6 ve 7 nci fıkraları gereğince seçilmişlerdir.”

[R.G. 7 Ağustos 2007 – 26606]

— • —

Cumhurbaşkanlığından:

Karar Sayısı : 2007/35

Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümünde görev süreleri 6 Eylül 2007 tarihinde sona erecek olan asıl ve yedek üyelerin yerlerine, Askeri Yargıtay Genel Kurulunca gösterilen adaylar arasından, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 158. ve 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Yasa'nın 2. ve 4. maddeleri gereğine, aşağıda kimlikleri yazılı bulunan kişiler asıl ve yedek üye olarak seçilmişlerdir.

13/8/2007

Ahmet Necdet SEZER

CUMHURBAŞKANI

ASIL ÜYELER

1 –
Hak.Kd.Alb. Erdoğan GENEL
(1976-Per-2)

2 –
Hv.Hak.Kd.Alb. Yavuz SAYALGI
(1979-Yd-21)

3 –
Hak.Yb. Ersun ÇETİN
(1987-Yd-1)

YEDEK ÜYELER

Hak.Kd.Alb. Hasan DENGİZ 1 –
(1978-Yd-6)

Hak.Kd.Alb. Bilgin AK 2 –
(1979-H6)

Hak.Yb. İrfan YILMAZLAR 3 –
(1986-Mu-37)

— • —

Cumhurbaşkanlığından:

Karar Sayısı : 2007/36

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümünde görev süreleri 5 Eylül 2007 tarihinde sona erecek olan asıl ve yedek üyelerin yerlerine, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Genel Kurulunca gösterilen adaylar arasından, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 158. ve 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Yasa'nın 2. ve 4. maddeleri gereğince, aşağıda kimlikleri yazılı bulunan kişiler asıl ve yedek üye olarak seçilmişlerdir.

13/8/2007

Ahmet

Necdet SEZER

CUMHURBAŞKANI

ASIL ÜYELER

- 1 – Hv. Hak.Alb. Serdar AKSOY
(1980-138)
2 – Hak.Alb. Muhittin KARATOPRAK
(1984-Yd-2)

YEDEK ÜYELER

- 1 – Hak.Alb. Gürbüz GÜMÜŞAY
(1982-Top-56)
2 – Hak.Alb. Coşkun GÜNGÖR
(1982-Per-5)

[R.G. 14 Ağustos 2007 – 26613]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Yönetmelik

Başbakanlık (Hazine Müsteşarlığı ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığı)'tan:

KONUT EDİNDİRME YARDIMI HAK SAHİPLERİNE ÖDEME YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, 22/5/2007 tarihli ve 5664 sayılı Konut Edindirme Yardımı Hak Sahiplerine Ödeme Yapılmasına Dair Kanun uyarınca hak sahibi olanlara nakit veya hisse senedi olarak yapılacak ödemelere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Dayanak

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, 5664 sayılı Konut Edindirme Yardımı Hak Sahiplerine Ödeme Yapılmasına Dair Kanunun 7 nci maddesi hükmüne dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Banka: Tasfiye Hâlinde Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketini,

b) EGYO: Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı Anonim Şirketini,

c) Hak Sahibi: Mülga 3320 sayılı Memurlar ve İşçiler ile Bunların Emeklilerine Konut Edindirme yardımı Yapılması Hakkında Kanun çerçevesinde Konut Edindirme Yardımından yararlanmış olanlar hariç olmak üzere, mezkûr Kanun uyarınca; 1/1/1987 ilâ 31/12/1995 tarihleri arasında adlarına konut edindirme yardımı yatırılan ve yardım tutarları gerekli bildirimler yapılarak Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi hesaplarına intikal etmiş olan kişiler veya bunların kanunî mirasçıları ile 1/1/1987 ilâ 31/12/1995 tarihleri arasında adlarına düzenlenen bildirim formu, konut edindirme yardımı hesaplarını tahakkuk ettirmek ve

Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketine devretmekle yükümlü kurum ve kuruluşlara verilmiş ve yardım tutarı tahsil edilmiş, ancak Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi hesaplarına intikal ettirilmemiş olan kişiler (SSK tarafından yardım tutarları kısmen Bankaya aktarılmış olan işçi emeklileri dâhil) veya bunların kanunî mirasçıları,

ç) SSK: (Devredilen) Sosyal Sigortalar Kurumunu,

d) Kanun: 22/5/2007 tarihli ve 5664 sayılı Konut Edindirme Yardımı Hak Sahiplerine Ödeme Yapılmasına Dair Kanunu, ifade eder.

Hak sahiplerinin belirlenmesi

MADDE 4 – (1) Mülga 3320 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi uyarınca konut edindirme yardımı hesaplarını tahakkuk ettirmek ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketine devretmekle yükümlü olup, ilgili mevzuatı uyarınca, Kanuna ekli (1) sayılı cetveli daha önce gönderen kurumlar dışındaki tüm kurumlar ve kuruluşlar;

a) Konut edindirme yardımı Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketine aktarılmış olan hak sahiplerinin isimleri ve yardım tutarlarının yer aldığı listeleri,

b) Konut edindirme yardım tutarı tahsil edilmiş, ancak Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketine aktarılmamış olan hak sahiplerinin isimleri ile yardım tutarlarının yer aldığı listeleri,

Kanuna ekli cetveldeki bildirim formatında, Hak sahiplerinin adı ve soyadı, T.C. Kimlik Numarası (T.C. Kimlik Numarası hanesi boş bırakılmaksızın), sicili (sicil hanesi boş bırakılmaksızın) (Devredilen) Emekli Sandığına tabi çalışan memur personel için "Emekli Sicil Numarası", SSK'ya tabi çalışan işçi personel için "Sigorta Sicil Numarası", kanunla ve kanunların verdiği yetkiye dayanılarak kurulan kuruluşlarda istihdam edilmekte olan diğer kamu görevlileri için ise "Kurum Sicil Numarası", yardım miktar ve sürelerine ilişkin bilgiler ile kurum veya kuruluş ad ve unvanı kısaltma yapılmaksızın yazılacak olan bilgileri, içeriğinin kayıtlı olduğu disket ya da yoğun disk (cd) ile üst yazı ekinde, Bankanın,

Tasfiye Hâlinde Türkiye Emlak Bankası A.Ş.
Konut Edindirme Yardımı Bölüm Müdürlüğü

Atatürk Bulvarı No:62 Kat:5
06440 Yenışehir/ANKARA

adresine 30/11/2007 tarihine kadar bildirmek zorundadırlar. Bakanlar Kurulu bu süreyi bir defaya mahsus olmak üzere üç aya kadar uzatmaya yetkilidir. Bu süre içinde hak sahiplerine ilişkin listelerin bildirilmemesi, mükerrer, yanlış veya usulüne uygun olmayan şekilde bildirilmesi hâlinde hak sahiplerine karşı sorumluluk ilgili kurum veya kuruluşlara aittir.

(2) Kanuna ekli cetveli daha önce göndermiş olan kurumlar, sadece bilgilerini ilettikleri hak sahiplerinin T.C. kimlik numaralarını bildirmekle yükümlü olup, ilave bildirimler de yapabilir.

(3) Kurumlar bildirim listelerindeki tutarlarla bu tutarların ilgili bankaya yatırıldığına ilişkin dekontların mutabakatını yapmak ve dekontları gerektiğinde ibraz etmek üzere muhafaza etmekle yükümlüdür. Mutabakat sağlanmadan gönderilen listelerin sorumluluğu listeyi gönderen kuruma aittir.

(4) Kanuna ekli cetveli gönderecek olan kurumlar ile saymanlıklar kendi çalışanlarına ilişkin bilgileri içeren tek bir listeyi düzenleyerek göndereceklerdir.

(5) SSK, birinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen listeleri, ayrı ayrı ve fıkra da öngörülen sürenin sonunu beklemeden aylık dönemler itibarıyla Bankaya gönderecektir.

(6) Mülga 26/11/1999 tarihli ve 588 sayılı Kanun Hükmünde Kararname gereğince, Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi tarafından başlatılan hak sahiplerinin belirlenmesi işlemleri Banka tarafından ilgili kuruluşlarca gerekli mutabakatları sağlanarak gönderilen listeler esas alınarak tamamlanır. Banka, hak sahiplerinin isim, konut edindirme yardımı ve nemalarını içeren listeleri birinci fıkra da öngörülen sürenin bitiminden itibaren üç ay içinde EGYO'ya bildirir. Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan bu süreyi bir defaya mahsus olmak üzere iki aya kadar uzatmaya yetkilidir.

Nema hesaplaması

MADDE 5 – (1) Hak sahiplerinin konut edindirme yardımı ana para tutarlarının nemalandırılmasında; hesapların Bankaca takip edildiği 1/1/1987 ilâ 29/12/1999 tarihleri arasındaki dönem için Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketinin altı aylık vadeli mevduat faizi bileşik usulde uygulanır. Hesapların Banka'dan EGYO'ya devredildiği 29/12/1999 tarihinden, 30/11/2007 tarihine (Bakanlar Kurulunca bu sürenin uzatılması hâlinde uzatılan süre sonuna) kadar ise; EGYO'nun net aktif değerinin %60,96'sının, mülga 588 sayılı Kanun Hükmünde Kararname uyarınca Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi tarafından aynı sermaye olarak EGYO'ya devredilen taşınmazlar karşılığı 395.751.717,17.-YTL'ye oranı esas alınarak nema hesaplanır. EGYO, net aktif değerini Sermaye Piyasası Kurulunun gayrimenkul yatırım ortaklıklarına ilişkin düzenlemelerindeki usul ve esaslara göre belirler ve bu maddeye göre belirlediği nema katsayısını Bankaya gönderir. Nema hesaplamasına ilişkin örnek Ek-1'de yer almaktadır.

(2) Konut edindirme yardımı hesaplarını tahakkuk ettirmek ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketine devretmekle yükümlü kurum ve kuruluşlar nezdinde bulunan ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketine aktarılmamış olan hak sahiplerine ilişkin konut edindirme yardımı tutarlarının tamamı, fer'ilerinin tahsili beklenilmeksizin, Hazine Müsteşarlığının Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdindeki 410 numaralı hesabına aktarılır. Bu kişilere ait konut edindirme yardımı tutarları gecikme zamları ile birlikte, ilgili kurumlarca tahsil edilmesini müteakip tahsilatın yapıldığı tarihi izleyen ayın sonuna kadar Hazine Müsteşarlığının Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdindeki 410 numaralı hesabına aktarılır.

(3) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında, SSK tarafından işverenlerden gecikme zammı ve faizi ile birlikte tahsil edilen konut edindirme yardımı tutarlarının ilişkin olduğu ayı takip eden ayın sonunda tahsil edilmiş olduğu kabul edilerek işlem yapılır.

(4) Birinci fıkrada belirtilen sürenin bitiminden itibaren hak sahiplerinin alacakları nemalandırılmaz.

(5) Bu Yönetmelik uyarınca hak sahiplerine ödeme yapılması veya hisse senedi verilmesi işlemleri tamamlanıncaya kadar, hak sahiplerinin EGYO'daki hissedarlığından doğan malî ve yönetsel haklarının Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından temsil edilmesine devam olunur.

Hisse hesaplaması

MADDE 6 – (1) EGYO hisse senedi almayı tercih eden her bir hak sahibinin EGYO'nun sermayesinin %60,96'sı içindeki payı; hak sahibinin konut edindirme yardımının 29/12/1999 itibarıyla nemalandırılmış toplam değerinin, tüm hak sahiplerinin konut edindirme yardımlarının 29/12/1999 tarihi itibarıyla nemalandırılmış toplam değeri içindeki payı esas alınarak belirlenir.

İlan, ödemeler ve hak sahipliğinin sona ermesi

MADDE 7 – (1) Hak sahiplerine ilişkin olarak 4 üncü madde uyarınca Banka tarafından EGYO'ya bildirilen listeler, hak sahipliğinin tespitine esas olmak üzere, EGYO veya Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından Resmî Gazete'de ilan edilir. Ayrıca, hak sahipleri listesi, EGYO ya da Toplu Konut İdaresi Başkanlığı internet sayfasında da ilan edilir.

(2) Hak sahiplerine yapılacak nakit ödemeler ve hisse senedi devir işlemlerinin ödeme planı ve süresi ile diğer hususları EGYO tarafından belirlenerek ilan edilir. 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendine göre EGYO Hisse Senedi almayı tercih eden hak sahipleri birinci fıkraya göre yapılacak ilan tarihini takip eden ayın sonuna kadar Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi şubelerinden birine başvurur.

(3) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde tanımlanan ve bilgileri Bankaca EGYO'ya bildirilen hak sahiplerine, talep etmeleri hâlinde, ödemeler nemasıyla birlikte nakit veya bildirdikleri tercihlerine göre, payları oranında EGYO Hisse Senedi verilmek suretiyle yapılır.

(4) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde tanımlanan ve bilgileri Bankaca EGYO'ya bildirilen hak sahiplerince talep edilmesi hâlinde, karşılığının Hazine Müsteşarlığı tarafından EGYO'ya aktarılmasını müteakip nemasıyla birlikte nakit olarak ödeme yapılır.

(5) Nakit olarak yapılacak ödemeler için EGYO ile Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi arasında protokol düzenlenir ve ödemeler Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi şubeleri aracılığı ile toplu veya bireysel olarak yapılır. Talep edilmesi hâlinde ödemelerde yardımı yatıran Kurum/Kuruluş/Saymanlık personeline (hâli hazırda çalışanına) toplu olarak kurumları aracılığıyla ödeme yapılır. Bireysel ödemelerde hak sahiplerinin T.C. Kimlik No, Nüfus Cüzdanı, ehliyet veya pasaport ile T.C. Ziraat Bankası şubelerine başvurusu gerekir.

(6) Kanun gereği yapılacak ödemelere ilişkin yeterli kaynak ödeme öncesi EGYO tarafından T.C. Ziraat Bankası A.Ş.'ye aktarılır. Nakit olarak yapılacak ödemeler için T.C. Ziraat Bankası A.Ş.'ye ödenecek komisyon tutarı EGYO ile T.C. Ziraat Bankası A.Ş. arasında yapılacak protokolle belirlenir. Yapılan protokol çerçevesinde EGYO, T.C. Ziraat Bankası A.Ş.'ye ödenecek komisyon tutarını kendi kaynaklarından karşılar.

(7) Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketine iletilen listelerde isimleri yer almadığı halde konut edindirme yardımına müstahak olduğunu ileri sürenlerin, ilan yapıldığı tarihten itibaren üç ay içinde mülga 3320 sayılı Kanuna göre konut edindirme yardımı hesaplarını tahakkuk ettirmek ve ilgili bankaya devretmekle yükümlü olan kurum ve kuruluşlara başvurmaları hâlinde, adlarına daha önce konut edindirme yardımı yapıldığı hususunun her zaman düzenlenmesi mümkün olmayan nitelikteki belgelerle kanıtlanması veya bu durumun ilgili kurumların kayıtları ile anlaşılması kaydıyla, konut edindirme yardımı tutarları ilgili kurum veya kuruluşlarca hesaplanarak ilgililerin başvurusunu izleyen iki aylık süre içinde 4 üncü maddenin birinci fıkrasında belirtilen içerikte Bankaya bildirilir. Bu fıkraya göre hak sahibi olduğu tespit edilenlere yapılacak ödemelerde dördüncü fıkra hükümleri uygulanır. Bu fıkroda belirtilen başvuru süresi geçirildikten sonra yapılan talepler ilgili kurum ve kuruluşlarca dikkate alınmaz.

(8) Birinci fıkra uyarınca yapılan ilan tarihinden itibaren beş yıl içinde talep edilmeyen alacaklar Hazineye irat kaydedilir.

Diğer hükümler

MADDE 8 – (1) 7 nci maddenin yedinci fıkrasında belirtilen, her zaman düzenlenmesi mümkün olmayan belgelerin geçerli olup olmadığı hususunda karar vermeye yetkili kurum Bankaya bildirim yapan kurumdur.

(2) Bu Yönetmeliğe göre hak sahiplerine nakit veya hisse senedi olarak yapılacak ödemelere ilişkin olarak ihtilaf oluşması hâlinde hak sahipleri, öncelikle adlarına yardım yapan kurumla, daha sonra bilgileri gönderen kurumla ve en son olarak ise EGYO ile irtibat kuracaktır.

(3) Mülga 3320 sayılı Kanun gereği konut edindirme yardımına müstahak kişinin ölümü hâlinde, adına biriken ve kullanılmayan yardım nemasıyla birlikte, kanunî mirasçılara veraset ilamının ibrazı ve varis/varislerce dilekçeyle başvuru yapılması durumunda ödenir.

Yürürlük

MADDE 9 – (1) Bu Yönetmelik, 30/5/2007 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 10 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini, Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığı birlikte yürütür.

Ek-1

NEMA HESAPLAMASINA İLİŞKİN ÖRNEK

Bir hak sahibi adına işveren tarafından yatırılan toplam anapara tutarı : A
Altı aylık vadeli mevduat faizi ile 29/12/1999'a kadar faiz geliri : F
EGYO'ya devir tarihi itibarıyla Toplam Alacak : A + F
EGYO'nun Md.5'e göre belirlenen Net Aktif Değeri : EGYONAD
KEY hak sahiplerinin hissesi (KEYPAYI) : EGYONAD * % 60,96
EGYO'ya KEY Karşılığı devredilen taşınmazların tutarı : 395.751.717,17.-
YTL
Nema katsayısı (NK) :KEYPAYI / 395.751.717,17
Bir hak sahibinin alabileceği toplam tutar : NK * (A+F)

[R.G. 14 Ağustos 2007 – 26613]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Kararı

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı: 2007/72

Karar Sayısı : 2007/68

Karar Günü : 5.7.2007

İPTAL DAVASINI AÇANLAR :

1- Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet SEZER

2- Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Deniz BAYKAL, Kemal ANADOL ve 138 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU : Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nca 31.5.2007 gününde kabul edilen ve halkoyuna sunulmak üzere 16.06.2007 günlü, 26554 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 5678 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un, öncelikle yok hükmünde olduğunun saptanması, olmaması durumunda şekil yönünden Anayasaya aykırılığı nedeniyle Yasanın tümünün iptali istemidir.

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı: 2007/72

Karar Sayısı : 2007/68

Karar Günü : 5.7.2007

İPTAL DAVASINI AÇANLAR :

1- Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet SEZER

2- Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Deniz BAYKAL, Kemal ANADOL ve 138 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU : Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nca 31.5.2007 gününde kabul edilen ve halkoyuna sunulmak üzere 16.06.2007 günlü, 26554 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 5678 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un, öncelikle yok hükmünde olduğunun saptanması, olmaması durumunda şekil yönünden Anayasaya aykırılığı nedeniyle Yasanın tümünün iptali istemidir.

.....

IV- ŞEKİL YÖNÜNDEN İNCELEME

Dava dilekçeleri ve ekleri, konuya ilişkin rapor, iptali istenen yasa kuralları, dayanan Anayasa kuralları, İçtüzük ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Birleştirme Kararı

31.05.2007 günlü, 5678 Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un iptaline karar verilmesi istemiyle açılan E.2007/75 sayılı davanın, aralarında hukuki irtibat nedeniyle 2007/72 esas sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin 2007/72 esas sayılı dosya üzerinden yürütülmesine, 5.7.2007 gününde oybirliğiyle karar verildi.

B- Genel Açıklamalar

1- Anayasa değişikliklerinde yöntem

Anayasanın 175. maddesinin birinci fıkrasına göre, Anayasanın değiştirilmesi süreci TBMM üye tamsayısının en az üçte birinin yazılı teklifiyle başlatılır. Tekliflerin Genel Kurulda iki defa görüşülmesi zorunludur. İki defa görüşülmesinin amacı, Anayasa değişikliklerinin aceleye getirilmemesi, üzerinde titizlikle durulması ve iki görüşme arasında kamuoyunun çeşitli yollardan bilgilenmesine ve tartışmasına olanak sağlanmasıdır. Fıkra, tekliflerin Genel Kurulda iki defa görüşülmesi öngörülürken, tüm görüşmelerin oylamayla sonuçlanması gerektiğine yönelik açık bir ifade yer almamaktadır. Değişiklik teklifinin kabulü, Meclisin üye tamsayısının beşte üç çoğunluğun oyu ile mümkündür.

1996 yılında Anayasaya uyum amacıyla değiştirilen TBMM İçtüzüğü'nün 93., 94. ve 2001 yılında değiştirilen 81. Maddeleri gereği, Anayasa değişikliklerinin görüşülmesinde;

- Teklifin maddelerine geçilmesinin oylanması

- Birinci görüşmede maddelerin oylanması

- Birinci görüşmeden 48 saat sonra yapılacak olan ikinci görüşmede maddelerin oylanması ve

- Teklifin tümünün oylanması

biçiminde dört farklı oylamanın yapılacağı anlaşılmaktadır.

Anayasanın 175. maddesinin ikinci fıkrasındaki gönderme gereğince uygulanması gereken İçtüzüğü'nün 93. maddesinde Anayasa değişiklik tekliflerinin, diğer kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesindeki usule tabi olacağı öngörülmektedir. Ancak, bu teklifler Meclis Genel Kurulunda iki defa görüşülür. İkinci görüşmeye, birinci görüşmenin bitiminden kırksekiz saat geçmeden başlanamaz. İçtüzüğü'nün 94. maddesine göre, birinci görüşmede teklif maddelerinin oylanmasında gerekli çoğunluğun alınamamış olması, aynı maddenin ikinci görüşmesinde tekrar görüşülüp kabul edilmesine engel oluşturmaz. Tümü üzerindeki oylama ise maddeler üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasının ardından gerçekleştirilir.

Anayasanın 175. maddesinin ve İçtüzüğü'nün 94. maddesinin birinci fıkraları uyarınca Anayasa değişiklik tekliflerinin kabulü, TBMM üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun gizli oyuyla mümkündür.

Anayasa değişikliklerine ilişkin yasaları yayımlama yetkisi Cumhurbaşkanına ait olup, beşte üçten fazla ancak, üçte ikiden az bir oyla kabul edilen Anayasa değişikliğine ilişkin yasaların halkoyuna sunulmaksızın yürürlüğe girmeleri olanaksızdır.

Cumhurbaşkanı yayımlamayı uygun bulmadığı Anayasa değişikliğine ilişkin yasaları bir daha görüşülmek üzere Meclise geri gönderebilir. Üçte ikinin altında bir çoğunlukla kabul edilen yasaların meclise iade edilmediği takdirde, halkoyuna sunulması zorunludur. Meclisin geri gönderilen yasaları üçte iki çoğunlukla aynen kabul etmesi durumunda Cumhurbaşkanı, Resmi Gazetede yayımlayarak yürürlüğe koyabileceği gibi, isterse halkoyuna da götürebilir. Cumhurbaşkanı, doğrudan ya da iade üzerine üçte iki çoğunluk ile kabul edilen Anayasa değişikliğine ilişkin yasaların tamamını ya da gerekli gördüğü maddelerini halkoyuna götürme konusunda takdir yetkisine sahiptir.

2- Dava konusu Anayasa değişikliklerinin yasalaşma süreci

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'a ilişkin teklif, 361 Milletvekilinin imzasını taşımaktadır. Teklif hakkındaki birinci görüşme 07.05.2007 tarihli 102. Birleşimde yapılmıştır. Bu birleşimde teklifin maddelerine geçilmesi 361 oyla kabul edilmiştir. Birinci görüşmede teklifin maddelerinin oylanmasında;

1. madde 362,
  2. madde 356,
  3. madde 353,
  4. madde 350,
  5. madde 351,
  6. maddeye bağlı Geçici Madde 17., 350, Geçici Madde 18: 356,
  7. madde 358,
- oy almıştır.

TBMM Genel Kurulunun 10.05.2007 günlü 105 sayılı birleşiminde teklifin ikinci görüşmesi yapılmıştır. Doğrudan maddelerin oylanmasına geçildiğinde;

1. madde 367,
  2. madde 376,
  3. madde 375,
  4. madde 370,
  5. madde 374,
  6. maddeye bağlı Geçici Madde 18: 374; Geçici Madde 19: 374 (önerge ile maddelerin yeniden numaralandırıldığı anlaşılmaktadır),
  7. madde (yürürlük maddesi) 375,
- oy almış,

Teklifin tümü de gizli oylama sonucu 376 oyla kabul edilerek 5660 sayılı Yasa olarak Cumhurbaşkanına gönderilmiştir.

Cumhurbaşkanı, 25.05.2007 tarihinde 5660 sayılı Yasayı bir daha görüşülmek üzere Meclise geri göndermiştir.

Meclis Genel Kurulunun 28.05.2007 tarihindeki 115. Birleşiminde yapılan görüşmelerin ardından teklifin maddelerine 366 kabul oyuyla geçilmiş ve maddeler üzerinde yapılan birinci görüşmede;

1. madde 368,
  2. madde 361,
  3. madde 363,
  4. madde 367,
  5. madde 368,
  6. madde ve ona bağlı Geçici Madde 18 ve Geçici Madde 19, 366'şar,
  7. madde (yürürlük maddesi) 363,
- oy almıştır.

İkinci görüşmeler 31.05.2007 tarihli 118. Birleşimde gerçekleştirilmiş ve yapılan gizli oylamalarda;

1. madde 366
  2. madde 370
  3. madde 375
  4. madde 369
  5. madde 371
  6. madde ve ona bağlı Geçici Madde 18 ve Geçici Madde 19, 371'er
  7. madde 375,
- Teklifin tümü ise 370
oy almıştır.

Meclis Başkanı Yasanın ikinci görüşmesine 393 üyenin katıldığını ve 1. maddenin 366 oyla kabul edildiğini açıklamıştır.

Anamuhalefet Partisinden bazı Milletvekillerinin, değişikliklerin Cumhurbaşkanınca geri gönderilmesi üzerine yapılacak oylamalarda kabul için 2/3 çoğunluğun olması gerektiğini belirterek, 1. maddenin kabul edilmediğini, kabul doğrultusunda bir açıklama yapılmasının Anayasaya aykırı olduğunu ileri sürmeleri üzerine İçtüzüğü'nün 63. maddesi uyarınca usul tartışması açılmıştır. İtiraz eden Milletvekilleri, Cumhurbaşkanının iadesi üzerine maddelerin görüşülmesine geçilmesine ilişkin oylamada basit çoğunluk yeterli olduğu halde, maddelerin kabulü için üye tamsayısının üçte iki çoğunluğunun olması gerektiğini, bunun bilimsel çalışmalarda ve Anayasanın 175. maddesinin gerekçesinde kabul edildiğini, aksine bir tutumun Anayasaya aykırı bir içtüzük değişikliği anlamına geleceğini, Yasanın tümü üzerinde üçte iki çoğunluk sağlanmasının 1. maddenin kabulü anlamına gelmeyeceğini belirtmişlerdir.

İktidar partisi milletvekilleri, 1987 yılında Anayasanın 175. maddesinde yapılan değişikliklerin, Anayasa değişikliği usullerini kolaylaştırma amacı taşıdığını, Cumhurbaşkanının iadesi üzerine üçte iki çoğunluğu aramanın bu amaca uymadığını, Maddenin üçüncü ve beşinci fıkralarındaki ifadelerin, Cumhurbaşkanının üçte iki çoğunluk ile kabul edilen bir değişikliği de halkoyuna sunabileceğini vurgulama işlevinin olduğunu dile getirmişlerdir.

C- Anayasaya Aykırılık Sorunu

1- Yokluğun saptanması istemi

Cumhurbaşkanı dava dilekçesinde, Yasanın yeniden görüşülmek üzere TBMM'ne geri gönderilmesi üzerine gerçekleştirilen birinci tur görüşmelerde, Yasanın tümünün görüşülmesi bitirildikten sonra yapılan oylamada maddelere geçilmesinin 366 oyla kabul edildiğinin açıklandığını, oysa bu sayının üye tamsayısının 2/3 çoğunluğundan az olması nedeniyle Anayasa değişikliğinin TBMM'nce reddedilmiş sayılması gerektiğini, maddelerin görüşülmesine geçilmesinin ve sonuçta Yasa önerisinin kabul edilerek yeniden Cumhurbaşkanına gönderilmesinin, tüm oylamalarda nitelikli çoğunluğun bulunması gerektiğine ilişkin E. 1970/1 ve E. 1973/19 sayılı Anayasa Mahkemesi kararlarına aykırılık oluşturduğunu, bunun Yasayı şekil yönünden sakatladığını, bu nedenle Yasanın öncelikle yok hükmünde olduğunun saptanmasını istemektedir.

Yokluk, bir normun var olmadığının ifadesidir. Yasalar bakımından, parlamento iradesinin olmaması, Cumhurbaşkanının yayımlama iradesinin bulunmaması, resmi gazetede yayımlanmaması gibi bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı sürece "var"lıktan söz etmek olanaksızdır. Ancak, bunun dışındaki sakatlıklar, denetime tabi oldukları sürece, Anayasal denetimin konusunu oluşturabilirler.

Teklifin maddelerine geçilmesine ilişkin oylamada, Anayasanın 175. maddesinin öngördüğü sayıya ulaşamamış olması, herhangi bir yoruma gerek bırakmaksızın, Anayasanın 148. maddesinde öngörülen "oylama çoğunluğu" kapsamında bir itiraz olması nedeniyle, şekil yönünden iptal davasının konusunu oluşturmaktadır.

Anayasada denetlenebilir olduğu kabul edilen ve uygulanacak yaptırımın da açıkça öngörüldüğü bir sakatlığın, yokluğun tespiti yoluyla giderilmesi olanaksızdır.

Cumhurbaşkanı dava dilekçesinde, Anayasanın 153. maddesinde öngörülen Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı ilkesine de aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

1961 Anayasası döneminde bu Anayasanın kurallarına göre verilmiş Anayasa Mahkemesi kararlarının, yeni bir Anayasa olan 1982 Anayasası döneminde hukuksal bağlayıcılıkları yoktur. Yürürlükte olmayan Anayasalara göre verilen kararlar, "yokluk" ya da diğer yaptırımların gerekçesi olamaz.

Açıklanan nedenlerle, 5678 sayılı Yasanın yokluğunun saptanmasına yönelik istemin reddi gerekir.

2- Teklifin Maddelerine Geçilmesinin Oylanması

Cumhurbaşkanı dava dilekçesinde, yokluğun saptanması isteminin kabul edilmemesi durumunda Anayasa değişikliğine ilişkin Yasanın, geri gönderme üzerine görüşülmesi

sırasında, teklifin maddelerine geçilmesi oylamasında üçte iki oylama çoğunluğuna uyulmamasının Anayasaya aykırılığı nedeniyle iptalini istemiştir.

Anayasanın 175. maddesinin ikinci fıkrasına göre, Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki tekliflerin görüşülmesi ve kabulü, bu maddedeki kayıtlar dışında, kanunların görüşülmesi ve kabulü hakkındaki hükümlere tabidir. Maddede teklifin maddelerine geçilmesi hakkında herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Teklifin maddelerine geçilmesinin oylanmasına ilişkin düzenleme yalnızca yasaların görüşülmesi ve kabulüne ilişkin İçtüzük kurallarında bulunmaktadır. Nitekim TBMM İçtüzüğü'nün 93. maddesinin göndermede bulunduğu 81. maddesine göre, önce teklif hakkında görüşme açılır ve görüşmenin ardından teklifin maddelerine geçilip geçilmemesi oylanır. Aynı maddeye göre, Anayasa değişikliği teklifinin gizli oylamaya tabi tutulması zorunludur. Teklifin maddelerine geçilmesi için gerekli oylama çoğunluğu, Anayasanın 96. ve İçtüzüğü'nün 146. maddelerinde öngörülen basit çoğunluktur.

Öte yandan, Anayasanın 175. maddesinin birinci fıkrasında, değişiklik tekliflerinin Genel Kurulda *iki defa görüşüleceği* öngörülmekte, İçtüzüğü'nün 94. maddesinde de "kabul" ya da "ret" biçimindeki bir iradenin ancak bu "görüşme"lerin ardından yapılacak oylamayla ortaya çıkabileceği ve "iki defa görüşme"nin ardından "iki defa" oylanacağı sonucu doğmaktadır. Teklifin maddelerine geçilmesi oylamasında nitelikli çoğunluk koşulunun aranması, Anayasanın 175. maddesinin birinci fıkrasında ve İçtüzük kurallarında belirtilen "iki defa görüşülme" ve "iki defa oylama" biçimindeki zorunluluğu etkisiz kılarak işletilmemesine neden olabilecektir. Ayrıca, teklife gerekli desteği vermeyen milletvekillerinin görüşmeler sırasındaki düşünsel tartışma sürecinde görüşlerini değiştirebilmeleri mümkündür. Zaten iki defa "görüşülme"nin zorunlu kılınmasının temelinde de bu amaç yatmaktadır. Maddelere geçilme aşamasının zorlaştırılarak bu olanağın ortadan kaldırılması Anayasakoyucunun iradesine aykırılık oluşturur.

Cumhurbaşkanının geri göndermesi üzerine, Yasanın maddelerine geçilmesinin TBMM Genel Kurulunda 366 oyla kabul edilmiş olduğu, yasama belgelerinin incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, Anayasa değişikliği teklifinin maddelerine geçilmesinin oylanması, yasaların görüşülme ve kabulü hakkındaki hükümlere tabi olduğundan, oylama çoğunluğunun sağlanamadığı gerekçesiyle Yasanın tümünün iptali isteminin reddi gerekir.

Mehmet ERTEN ve Mustafa YILDIRIM bu görüşe katılmamışlardır.

Serdar ÖZGÜLDÜR ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu sonuca değişik gerekçe ile katılmışlardır.

3- Maddelerin Oylanması

Cumhurbaşkanı dava dilekçesinde, Anayasanın 175. maddesinin üçüncü ve beşinci fıkralarından, Cumhurbaşkanınca geri gönderilen Anayasa değişikliğine ilişkin yasaların, yayımlanmak üzere Cumhurbaşkanına yeniden gönderilebilmesi için, TBMM Genel Kurulunda en az üçte iki oy çokluğuyla kabul edilmesi gerektiği sonucunun çıktığını, Anayasanın geçici 9. maddesi de dikkate alındığında Cumhurbaşkanına yeniden göndermek için güçlendirilmiş nitelikli çoğunluğun zorunlu olduğunu, istikrar için değişikliklerin güçleştirici koşullara bağlandığını, Anayasaların toplumsal sözleşmeler olması nedeniyle kolay ve sık değiştirilmemeleri gerektiğini, halkoyuna sunma olanağının bunu desteklediğini, 3361 sayılı Yasayla Anayasanın 175. maddesinde yapılan değişikliklerle geri gönderme durumunda zorlaştırıcılık özelliğinin korunduğunu, ikinci fıkrasının göndermesiyle İçtüzüğü'nün yasalara ilişkin 81. maddesi ve Anayasa değişikliklerine ilişkin 93. ve 94. maddelerine göre dört oylamanın yapılacağını, Anayasa Mahkemesinin E. 1970/1 sayılı kararına göre de tüm oylamalarda nitelikli yeter sayısının aranacağını, bu nedenle geri gönderme üzerine birinci görüşmede teklifin 2., 3., Geçici Madde 18 ve Geçici Madde 19 ile yürürlük maddelerinin yeterli oyu alamadıklarını; ikinci görüşmede de 1. maddesinin yeterli oyu sağlayamaması nedeniyle Anayasanın 175. maddesine aykırı olduğunu ileri sürmektedir.

a) Birinci Oylama

Anayasanın 175. maddesiyle İttüzüğün 93. ve 94. maddelerinde, Anayasa değişiklik tekliflerinin iki defa görüşülmesinin zorunlu olduğu, teklifin birinci görüşmesi sırasında maddelerin ayrı ayrı görüşülüp oylanacağı, tüm maddelerin oylanmasının tamamlanmasından 48 saat sonra ikinci görüşmenin açılacağı, bu görüşmede de tüm maddelerin ayrı ayrı oylanacağı, oylamalar tamamlandıktan sonra teklifin tümü üzerindeki oylamada gerekli çoğunluğun sağlanmasıyla teklifin kabul edilmiş olacağı, birinci oylamada yeterli çoğunluğu alamayan maddelerin, ikinci oylamada da yeterli çoğunluğu alamaması durumunda reddedilmiş sayılacağı öngörülmektedir.

Anayasanın 175. maddesi, Anayasa değişiklik tekliflerinin iki defa görüşülmesini zorunlu kılmaktadır. Birinci görüşmenin ardından yapılacak oylamalarda yeterli çoğunluğu sağlayamayan maddelerin reddedilmiş sayılması, ikinci görüşmeyi engelleyici bir yoruma geçerlik tanınması anlamına gelir. Oysa İttüzüğün 94. maddesinin ikinci fıkrasına göre birinci görüşmede gerekli çoğunlukla kabul oyu alamayan bir madde, ancak ikinci görüşmede de gerekli çoğunlukta kabul oyu alamamışsa reddedilmiş olur.

Bu nedenle, değişiklik teklifinin maddeleri hakkındaki birinci görüşmenin ardından yapılacak oylamadaki çoğunluğun, Anayasanın 148. maddesinde denetim ölçütü olarak öngörülen “oylama çoğunluğu” kapsamında olmadığı kabulü gerekir.

Açıklanan nedenlerle, birinci görüşmede 5678 sayılı Yasanın 2., 3. ve 6. maddesiyle Anayasaya eklenen Geçici Madde 18 ve Geçici Madde 19 ile yürürlük maddelerinin yeterli oyu almadıkları gerekçesiyle iptali isteminin reddi gerekir.

Mehmet ERTEN ve Mustafa YILDIRIM bu görüşe katılmamışlardır.

Serdar ÖZGÜLDÜR ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu sonuca değişik gerekçe ile katılmışlardır.

b) İkinci Oylama

Cumhurbaşkanı ve TBMM üyelerinin beşte biri dava dilekçelerinde, geri gönderilme üzerine yapılan ikinci oylamada yeterli oyu alamayan 5678 sayılı Yasanın 1. maddesinin kabul edilmiş sayılmasının Anayasaya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yukarıdaki bölümde açıklandığı üzere Anayasanın 148. maddesindeki oylama çoğunluğundan, Anayasanın 175. ve İttüzük kuralları uyarınca, değişiklik teklifi maddelerinin ikinci görüşmelerdeki maddelere ilişkin oylama ile teklifin tümü üzerinde yapılacak son oylamadaki çoğunluğun anlaşılması gerekmektedir.

Anayasa değişikliğine ilişkin yasa tekliflerinin kabulü için yeter sayı beşte üç olup, bu çoğunluğa ulaşan yasalar, referandum koşuluyla yürürlüğe girer.

Cumhurbaşkanının Anayasa değişikliğini bir daha görüşülmek üzere Meclise geri göndermesi durumunda yasanın yeniden kabul edilmesi için gerekli çoğunluğun ne olduğunun aydınlatılması gerekmiştir.

Anayasanın 175. maddesinin birinci fıkrasında, teklif, görüşme ve oylamaya ilişkin *genel kural* konulmakta, değişiklik tekliflerinin iki defa görüşüleceği belirtilerek, değişiklik teklifinin kabulü için de Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin beşte üç çoğunluğunun oyunun aranacağı öngörülmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, maddedeki ayırık kurallar dışında Anayasanın değiştirilmesi sürecinde, olağan yasaların görüşülmesi ve kabulü hakkındaki kuralların geçerli olduğu belirtilmiştir.

Maddenin üçüncü fıkranın birinci tümcesi, Cumhurbaşkanının geri gönderme yetkisi bulunduğunu öngörmekte, ikinci tümcesinde ise “*Meclis, geri gönderilen Kanunu, üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile aynen kabul ederse Cumhurbaşkanı bu Kanunu halkoyuna sunabilir*” ifadesi yer almaktadır. Halkoyuna sunabilme bir seçim hakkının varlığına işaret etmektedir. Seçim hakkının kullanımı üçte iki ile kabul koşuluna bağlanmış bir sonuçtur. Üçte iki ve üzeri bir çoğunlukla kabul edilen Anayasa değişikliğinin halkoyuna sunulması zorunluluğu ortadan kalkmakta, bu çoğunluğun sağlanamaması durumunda uygulanacak kural 175. maddenin dördüncü fıkrasında yer almaktadır. Buna göre, üçte ikiden az ve beşte üçten

fazla bir çoğunlukla kabul edilen Anayasa değişiklikleri halkoyuna sunulmak zorundadır. Üçüncü fıkranın lafzındaki “üçte iki çoğunluğu ile kabul ederse” ifadeleri, başka çoğunluklarla da kabul edilme olanağının varlığına işaret eder. “Üçte iki çoğunluğu ile kabul ederse” ifadesi, “ancak üçte iki çoğunluğu ile kabul edilebilir” ifadesiyle mantıksal olarak özdeş değildir. Bu ifade, üçüncü fıkradaki “sunabilir” yüklemine bağlanmış bir koşul olduğundan, bunu “ancak üçte iki çoğunluğu ile kabul edilebilir” biçiminde bir önermeye dönüştürmek olanaksızdır.

Dördüncü fıkra, geri gönderilen yasanın üçte ikinin altında, beşte üçten fazla bir çoğunlukla aynen kabul edilmesi durumunda, ikinci kez iade olanağı bulunmadığından, Cumhurbaşkanı tarafından halkoyuna sunulmak üzere Resmi Gazetede yayımlanmasını zorunlu kılmaktadır.

Aynı değerlendirmenin geçerli olduğu beşinci fıkranın düzenleme konusu “geri gönderme üzerine üçte iki kabul zorunluluğu” getirmek değil, bu çoğunlukla kabul edilmiş bulunan bir Anayasa değişikliğinin bağlı olduğu yayım ve yürürlük rejimini belirlemektir.

17.05.1987 günlü ve 3361 sayılı Yasanın 3. maddesiyle değiştirilen Anayasanın 175 maddesinin teklif aşamasında “Cumhurbaşkanı, Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderebilir. Bu takdirde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin geri gönderilen Anayasa değişikliği hakkındaki kanunu, aynen kabul edip tekrar Cumhurbaşkanına gönderebilmesi, üye tamsayısının üçte iki çoğunluğuyla mümkün olabilir” biçimindeki metin, komisyonda değiştirilmiş, üçte iki çoğunluk, kabul için zorunluluk olmaktan çıkarılarak referanduma götürme konusunda Cumhurbaşkanına takdir yetkisi veren bir koşul olarak kabul edilmiştir.

Yasama belgelerinin incelenmesinde, Anayasa değişikliklerinin kolaylaştırılmasıyla siyasetin ortaya çıkabilecek toplumsal ve siyasal krizlere yanıt verebilmesiyle demokrasinin korunabileceği görüşünün egemen olduğu görülmektedir.

Cumhurbaşkanının iadesi üzerine, teklifin kabulü için üçte iki çoğunluğun zorunlu görülmesi durumunda, 1987 yılında yapılan değişikliğin herhangi bir kolaylaştırma ve kriz çözücü boyutunun bulunmadığı ve anlamsız bir değişiklik olduğu sonucu doğacaktır. Böylece, önceki anayasalarda yer almayan halkoylamasının Anayasa değişiklikleri sürecine eklenmesiyle ilk defa yarı-doğrudan demokratik katılım olanağını sağlayan asli Anayasa koyucu iradenin etkinliği, bu değişiklikle daha da güçlendirilmiştir.

Öte yandan, TBMM İçtüzüğü 16.05.1996 tarihli 424 numaralı Meclis Kararıyla değiştirilmiştir. Bu değişikliğin amacının Anayasaya uyum sağlanması olduğu, yasama belgelerinden anlaşılmaktadır. Bu çerçevede değiştirilen İçtüzüğün 94. maddesinin, Anayasanın 1987 yılında yeniden düzenlenen 175. maddesinin uygulaması niteliğinde olduğu açıktır.

İçtüzüğün 94. maddesinde, bu maddenin Cumhurbaşkanının geri göndermesi üzerine yapılacak oylamalarda uygulanmayacağını belirten açık ya da örtülü herhangi bir ifade yer almamaktadır. Bu nedenle 94. madde, Cumhurbaşkanına göndermeden önceki aşamada olduğu gibi, Cumhurbaşkanının geri göndermesi üzerine yapılacak görüşmelerde de uygulanacak kural niteliğindedir. Nitekim 1996 yılındaki içtüzük değişiklikleri sırasında, eski düzenlemedeki “2/3 çoğunluk” ifadesinin, herhangi bir ayrıma gitmeksizin “3/5 çoğunluk” biçiminde değiştirilmiş olması da bu sonucu desteklemektedir.

Buna göre, ayrıık düzenlemeler bulunmadığı sürece, 94. madde Anayasa değişikliklerinin oylanmasında uygulanacak genel bir içtüzük kuralı olduğunun, Cumhurbaşkanının geri göndermesi üzerine yapılacak oylamalarda da uygulanacağını kabulü gerekir.

Açıklanan nedenlerle, Cumhurbaşkanınca geri gönderilmesi üzerine yapılan ikinci görüşmede, 5678 sayılı Yasanın 1. maddesinin 366 oyla kabul edildiği, böylece kabul için gerekli olan beşte üç oy çoğunluğunun sağlanmış olduğu anlaşıldığından maddenin iptali isteminin reddi gerekir.

Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, A. Necmi ÖZLER ve Şevket APALAK bu görüşe katılmamışlardır.

Serdar ÖZGÜLDÜR ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu sonuca değişik gerekçe ile katılmışlardır.

4- Yasanın Tümünün Oylanması

Dava dilekçelerinde, Yasanın 1. maddesinin ikinci tur görüşmelerinde 366 oyla kabul edildiğinin açıklandığı ve bu madde çıkarılmadan teklifin tümünün oylanması, oysa 1. maddenin reddedildiği, yasanın reddedilmiş maddesiyle birlikte tümünün oylanması sonucu ortaya çıkan istencin geçerli olamayacağı, bir yasanın tümünün kabul edilmesinin, reddedilmiş maddeye geçerlik kazandırmayacağı, tersi durumda, Anayasa Mahkemesinin E. 1970/31 ve 1973/19 sayılı kararlarında belirtildiği gibi oylamaların ancak birlikte anlam ve değer kazanacağı, ayrıca bu uygulamayla “yasanın tümü” üzerinde Anayasanın öngördüğü oylamanın yapılmamış olduğu, çünkü “yasanın tümü” kavramının belirsiz duruma getirildiği, bunun madde ya da maddelerin kabulü ya da reddi için oy veren milletvekillerinin, yasanın tümü oylanırken sağlıklı bir değerlendirme yapmasını olanaksız kıldığı, 1. ve 2. turda reddedilmiş sayılan maddelerin tümünün oylanmasına katılmasının şekil yönünden Anayasanın 175. maddesine aykırılık oluşturduğu, bu durumun aynı zamanda Anayasa Mahkemesinin sözü edilen kararlarına ve Anayasanın 153. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasama belgelerinden, Yasanın 1. maddesinin ikinci oylamasında 366 oyla, bu madde ile birlikte Yasanın tümünün de 370 oyla kabul edildiği anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki bölümlerde yapılan açıklamalar gereğince, halkoyuna sunulmak üzere Resmi Gazetede yayımlanan Anayasa değişikliklerinde kabul yeter sayısının beşte üç oy çoğunluğu olması nedeniyle, tüm maddelerin kabul edildiği ve tümü üzerinde yapılan son oylamada da yeterli kabul oyunun sağlandığı görülmüştür.

Açıklanan nedenlerle yasanın tümünün iptali isteminin reddi gerekir.

Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, A. Necmi ÖZLER ve Şevket APALAK bu görüşe katılmamışlardır.

Serdar ÖZGÜLDÜR ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu sonuca değişik gerekçeyle katılmışlardır.

V- SONUÇ

31.5.2007 günlü, 5678 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un;

A- 10.5.2007 gününde kabul edilen 5660 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne geri gönderilmesi üzerine, Genel Kurul'daki görüşmelerin ardından teklifin maddelerine geçilmesinin 366 oyla kabul edilmiş olması nedeniyle tümünün yok hükmünde sayılması isteminin REDDİNE, Mehmet ERTEN ile Mustafa YILDIRIM'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B- 5660 sayılı Yasa'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne geri gönderilmesi üzerine Genel Kurul'da gerçekleştirilen birinci görüşmesinde gerekli oy çoğunluğuna ulaşamadığı ileri sürülen 2., 3., 6. ve 7. maddelerinin iptali isteminin REDDİNE, Mehmet ERTEN ile Mustafa YILDIRIM'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C- Cumhurbaşkanı'nca Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne geri gönderilen 5660 sayılı Yasa'nın,

1- İkinci görüşmesinde 1. maddesine,

2- İkinci görüşmesinin sonunda tümüne,

ilişkin oylamaya yönelik iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, A. Necmi ÖZLER ile Şevket APALAK'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

D- 6. maddesiyle 7.11.1982 günlü, 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na eklenen Geçici Madde 19'un iptali isteminin yetkisizlik nedeniyle REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

5.7.2007 gününde karar verildi.

[R.G. 7 Ağustos 2007 – 26606]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Yargıtay Kararları

Yargıtay 8. Hukuk Dairesinden:

Esas No : 2007/3129

Karar No : 2007/4503

Mahkemesi: Çatalzeytin Asliye Hukuk Mahkemesi

Tarihi : 27/01/1995

Numarası : 1995/91–1995/89

Davacı : Hüseyin Sözbilir

Davalı : Erdoğan Çelik Vd

Dava Türü : Tapu iptali, tescil ve alacak

Davacı-karşı davalı Hüseyin Sözbilir ile davalılar-karşı davacılar Erdoğan Çelik ve müşterekleri aralarındaki tapu iptali, tescil ve alacak davasının kabulüne dair Çatalzeytin Asliye Hukuk Hâkimliğinden verilen 27.01.1995 gün ve 91/89 sayılı hükmün Yargıtay'ca incelenmesi kanun yararına Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından süresinde istenilmiş olmakla, dosya incelendi, gereği düşünüldü:

KARAR

Davacı-karşı davalı Hüseyin Sözbilir vekili, davacı adına kayıtlı 676 parselin 15.2.1994 tarihli harici sözleşme ile davalılara satıldığını ancak davalıların satış bedelini ödemediklerini ileri sürerek 2.100.000 TL satış bedelinin davalılardan tahsili ile müvekkiline ödenmesine karar verilmesini istemiştir.

Davalı-karşı davacılar Erdoğan Çelik ve arkadaşları vekili, davacının alacak davasını kabul ettiklerini, ancak davacının da 676 parselin tapu devrini yapmadığını belirterek tapu kaydının iptaliyle müvekkilleri adına tesciline karar verilmesini istemiştir.

Mahkemece, tarafların kabulü nedeniyle davacının alacak, karşı davacıların iptal ve tescil davalarının kabulüne karar verilmiş, taraf vekillerinin temyiz etmeyeceklerini bildirmeleri sonucu 27.1.1995 tarihinde kesinleşmiş, hüküm yetki yönünden kanun yararına temyiz edilmiştir.

Dava alacak, karşı dava ise gayrimenkule dair tapu iptali ve tescil isteğine ilişkindir. Gayrimenkulün aynına ilişkin davalar HUMK.nun 13. maddesine göre taşınmazın bulunduğu yer mahkemesinde açılır. Bu yetki kuralı kamu düzenine ilişkindir ve kesindir. Mahkemece re'sen gözönünde tutulmalıdır. Taraflarca bu husus hakkında yapılan yetki sözleşmesi geçerli olmaz.

Dava konusu 676 parsel, Bursa ili Yıldırım ilçesi Arabayatağı mevkiinde bulunmaktadır. Gayrimenkulün haricen satışına ilişkin taraflar arasında yapılan 15.2.1994 tarihli satış senedinde ihtilaf halinde Çatalzeytin Mahkemelerinin yetkili olacağı kararlaştırılmışsa da az yukarıda açıklanan kamu düzeni ilkesi gereği bu yetki anlaşmasının hukuki geçerliliği bulunmamaktadır. Taraflar arasındaki gayrimenkulün aynına ilişkin uyuşmazlığın Bursa Adliye Mahkemelerinde görülmesi gerekirken Çatalzeytin Asliye Hukuk Mahkemesinde görülmesi doğru olmadığından yerel mahkeme hükmünün HUMK.nun 427/7. maddesi uyarınca kanun yararına BOZULMASINA, aynı maddenin son fıkrası gereğince

Resmî Gazete’de yayımlanmak üzere bir örneğinin Adalet Bakanlığı'na gönderilmesine 16.07.2007 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

[R.G. 9 Ağustos 2007 – 26608]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Yargıtay 12. Hukuk Dairesinden:

Esas No : 2007/12591

Karar No : 2007/14858

İncelenen Kararın

Mahkemesi: Silivri Sulh Hukuk Mahkemesi

Tarihi : 23/10/1998

Numarası : 1996/245-794

Davacı : Mustafa Ali Altınbaş

Davalı : Karasu Yapı Yatırım Ticaret ve San.A.Ş.

Dava Türü : 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 113/A Maddesine

Aykırlık

Yargıtay C. Başsavcılığınca yazılı emir yolu ile mahkeme kararının bozulması istemi ile dosya Dairemize gönderilmekle gerekli temyiz incelemesi yapıldı:

Ortaklığın giderilmesi ilamına dayalı olarak yapılan ihalenin feshi paydaşlardan Mustafa Ali Altınbaş tarafından alıcı Karasu Yapı Yatırım Ticaret ve Sanayi A.Ş. hasım gösterilerek Sulh Hukuk Mahkemesinden istendiği, Mahkemece davacının davasını takip etmemesi nedeni ile HUMK.nun 409. maddesine göre davanın açılmamış sayılmasına karar verildiği anlaşılmıştır.

Olayda uygulanması gerekli İİK.nun 134/2. maddesinde ihalenin feshi talebi üzerine İcra Mahkemesince, talep tarihinden itibaren 20 gün içinde duruşma yapacağı ve taraflar gelmese bile icap eden kararı vereceği hüküm altına alınmış bulunmaktadır. Bu durumda Mahkemece tarafların yargılamaya katılmaması halinde veya şikayetçinin katılmayıp, davalının yargılamaya devam etmediğini bildirmesi üzerine işin esası ile ilgili mevcut deliller değerlendirilerek olumlu-olumsuz bir karar verilmesi yerine HUMK.nun 409. maddesi gerekçe gösterilip davanın açılmamış sayılması isabetsiz olup, hükmün kanun yararına bozulması gerekmiştir.

SONUÇ: Yargıtay C. Başsavcılığının kanun yararına başvurduğu temyiz talebinin kabulü ile Mahkeme kararının yukarıda açıklanan nedenlerle HUMK.nun 427/3. maddeleri gereğince kanun yararına BOZULMASINA, aynı fıkra uyarınca bozmanın hükmün hukuki sonuçların kaldırmayacağına, bozma kararının bir örneğinin Resmî Gazete’de yayınlanması için Adalet Bakanlığına gönderilmek üzere Yargıtay C. Başsavcılığına tevdiine, 17.07.2007 gününde oybirliğiyle karar verildi.

[R.G. 9 Ağustos 2007 – 26608]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Yüksek Seçim Kurulu Kararları

Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığından:

Karar No : 768

İtiraz No :

- K A R A R -

Başbakanlık Makamınca, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 55/A maddesinin son fıkrası gereğince; ülke çapında (Ulusal düzeyde) yayın yapan özel radyo ve televizyonların belirlenerek ilan edilmesi istenilmiş olmakla; konu incelenerek;

GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 1. maddesinde; Özel kanunlarına göre yapılacak milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, muhtarlık, ihtiyar meclisi üyeliği, ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerinde ve Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halk oyuna sunulmasında bu Kanun hükümlerinin uygulanacağı,

3376 sayılı Anayasa Değişikliğinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanunun 1. maddesinde de; Anayasa gereğince yapılacak olan halkoylamasında bu Kanun hükümlerinin uygulanacağı, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun bu kanuna aykırı olmayan hükümlerinin tatbik edileceği,

öngörülmüştür.

Anayasa'nın 79. maddesinde; Seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi, dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim sürecince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikayet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama yetkisinin Yüksek Seçim Kuruluna ait olduğu, Yüksek Seçim Kurulu ve diğer seçim kurullarının görev ve yetkilerinin Kanunla düzenleneceği belirtilmiş, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununda seçim kurullarının kuruluş, görev ve yetkilerine yer verilmiş, 2954 sayılı TRT Kanununda da Seçim Hukuku yönünden yayın ilkeleri yer almıştır.

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 55/A maddesinin;

Birinci fıkrasında; seçimlerin başlangıç tarihinden oy verme gününün bitimine kadar özel radyo ve televizyon kuruluşlarının yapacakları yayınlarda; 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununun 5, 20, 22, 23, maddeleri ile 31. maddesinin ikinci fıkrası hükümlerine tabi olduğu,

İkinci fıkrasında; birinci fıkra hükmüne göre özel radyo ve televizyonların yayın ilkelerinin belirlenmesinde Yüksek Seçim Kurulunun görevli ve yetkili olduğu,

Üçüncü fıkrasında; yapılacak yayınlarda bu ilkelere uygunluğunun gözetim, denetim ve değerlendirilmesinde, ülke çapında yayın yapan özel radyo ve televizyonlar için Yüksek Seçim Kurulu; bunun dışında yayın yapan özel radyo ve televizyonlar için yayının yapıldığı yer ilçe seçim kurullarının görevli ve yetkili olduğu,

Son fıkrasında da; Ülke çapında yayın yapan özel radyo ve televizyonların hangileri olduğunu belirlemeye Yüksek Seçim Kurulunun yetkili olduğu, belirtilmiştir.

Konunun bu hükümler ışığında incelenmesi gerekmektedir.

Anayasa'nın 79. maddesi ve Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 14. maddesinde, Yüksek Seçim Kurulunun görev ve yetkileri; Seçimlerin düzen ve dürüstlük içinde yapılması ve bu konuyla ilgili kararları almakla sınırlandırılmıştır.

Bu hükümler ışığında 3959 sayılı Kanunla eklenen 298 sayılı Kanunun 55/A. maddesi ve aynı maddeyi değiştiren 4928 sayılı Kanunla, Yüksek Seçim Kurulu'na verilen görev ve yetkilerin bu sınırlar içinde yerine getirilmesi gerekir.

Özellikle Kanunda yerel ve ulusal düzeyde yayın yapan özel radyo ve televizyon kuruluşlarının yayınlarının gözetim, denetim ve değerlendirilmesinde, yayının yapıldığı yer ilçe seçim kurullarının görevli ve yetkili kılınacak merciiler göz önünde tutularak;

3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun 3. maddesinin;

l) bendinde; “Ulusal yayın: Bütün ülkeye yapılan radyo, televizyon ve veri yayını,”

m) bendinde; “Bölgesel yayın: Birbirine komşu en az üç il ve en çok bir coğrafi bölge alanının asgarî yüzde yetmişine yapılan radyo, televizyon ve veri yayını,”

n) bendinde; “Yerel yayın: Mülkî taksimat itibarıyla en az bir ilçe (merkez ilçe dahil) veya bir ilin alanının en az yüzde yetmişine yapılan radyo, televizyon ve veri yayını,” ifade ettiği hükmü yer almaktadır.

Bunlardan hareketle, “Yayının yapıldığı yer” kavramının ise yönetim ve yayın merkezinin bulunduğu yer olarak anlaşılması gerekir,

Bu kavramlar ve ölçütlere göre Ülke çapında (ulusal düzeyde) yayın yapan radyo ve televizyonların belirlenmesiyle Yüksek Seçim Kurulu ile ilçe seçim kurullarının görev ve yetki alanları da belirlenmiş olacaktır.

Ülke çapında (Ulusal düzeyde) yayın ölçütlerine uyan televizyonlarla bunlara bağlı ve bu kanalları kullanan radyolar ülke çapında (Ulusal düzeyde) yayın yapan televizyon ve radyolar olarak belirlenmelidir.

Özel radyo ve televizyonların seçim dönemindeki yayınlarında uygulayacakları yayın ilkelerinin belirlenmesinde de 298 sayılı Kanuna 3959 sayılı Kanunla eklenen 55/A. maddesi hükümlerinin öncelikle göz önünde bulundurulması gerekir.

21 Ekim 2007 tarihinde yapılacak olan Anayasa değişikliğinin halkoyuna sunulması iş ve işlemlerine başlanılmasıyla birlikte, Kurulumuz Başkanlığının 31/07/2007 tarih ve 6479 sayılı yazısı ile; 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 55/A maddesinin son fıkrası gereğince; Ulusal düzeyde (Ülke çapında) yayın yapan özel radyo ve televizyon kanallarının, hangi tür yayın (Analog – Dijital) yaptıklarının, bu kuruluşların tam adı Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığından sorulmuş ve alınan cevabi yazıda da;

3984 sayılı Kanunun Geçici 6. maddesi kapsamında;

Karasal ortamda ulusal lisans tipine uygun olarak ülke çapında yayın yapan televizyon kuruluşlarının,

ATV, Cine 5, CNBC-E, CNN TÜRK, FLASH TV, FOX, KANAL 1, Kanal 6, Kanal 7, Kanal D, Kral TV, Meltem TV. NTV, SHOW TV, Star TV, STV, TV 5, Tempo TV, TV NET, TV 8 ve ATA TV,

Karasal ortamda ulusal lisans tipine uygun olarak ülke çapında yayın yapan radyo kuruluşlarının ise;

NTV RADYO, AKRA FM, SHOW RADYO, ALEM FM, RADYO VİVA, RADYO SPOR, BEST FM, NUMBER ONE, SÜPER FM, DÜNYA RADYO, RADYO MYDONOSE, SLOW TÜRK, İSTANBUL FM TÜRKİYE, CAPITAL RD, RD KLAS, POWER TÜRK, MARMARA FM, RADYO 5, MELTEM FM, RADIO CITY, METRO FM, RADYO D, RADYO VATAN, BURÇ FM, RD TATLISES, KRAL FM, TGRT FM, RADYO 15, POWER FM, MORAL FM ve RADYO 7,

oldukları bildirilmiştir.

Açıklanan hukuki temeller ve gerekçeler ışığında Ülke çapında (Ulusal düzeyde) yayın yapan televizyon ve radyoların yukarıda belirtildiği şekilde saptanması gerektiği sonucuna varılmıştır.

S O N U Ç :

1 - 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun 3. maddesinin;

l) bendinde; “Ulusal yayın: Bütün ülkeye yapılan radyo, televizyon ve veri yayını,”

m) bendinde; “Bölgesel yayın: Birbirine komşu en az üç il ve en çok bir coğrafi bölge

alanının asgarî yüzde yetmişine yapılan radyo, televizyon ve veri yayını,”

n) bendinde; “Yerel yayın: Mülkî taksimat itibarıyla en az bir ilçe (merkez ilçe dahil) veya bir ilin alanının en az yüzde yetmişine yapılan radyo, televizyon ve veri yayını,” ifade ettiğine,

2 - Yayının yapıldığı yer kavramından, yayın yönetim ve merkezinin bulunduğu yerin anlaşılması gerektiğine,

3 - Bu ölçütlere göre Türkiye’de ve Türkiye’ye yönelik olarak Ülke çapında (Ulusal düzeyde) Türkçe yayın yapan;

a) Özel Televizyonların,

ATV, Cine 5, CNBC-E, CNN TÜRK, FLASH TV, FOX, KANAL 1, Kanal 6, Kanal 7, Kanal D, Kral TV, Meltem TV. NTV, SHOW TV, Star TV, STV, TV 5, Tempo TV, TV NET, TV 8 ve ATA TV,

b) Özel Radyoların;

NTV RADYO, AKRA FM, SHOW RADYO, ALEM FM, RADYO VİVA, RADYO SPOR, BEST FM, NUMBER ONE, SÜPER FM, DÜNYA RADYO, RADYO MYDONOSE, SLOW TÜRK, İSTANBUL FM TÜRKİYE, CAPITAL RD, RD KLAS, POWER TÜRK, MARMARA FM, RADYO 5, MELTEM FM, RADIO CITY, METRO FM, RADYO D, RADYO VATAN, BURÇ FM, RD TATLİSES, KRAL FM, TGRT FM, RADYO 15, POWER FM, MORAL FM, ve RADYO 7,

olduğuna,

4 - Kararın Resmi Gazetede yayımlanmasına ve ayrıca TRT bildirisi olarak kamuoyuna duyurulmasına,

5 - Kararın bir örneğinin Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığı ile İçişleri Bakanlığına gönderilmesine,

02/08/2007 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

I. Başkan Muammer AYDIN	Üye Hasan ERBİL	Üye Necati SÖZ	Üye Cenker KARAOĞLU
Üye Hüseyin EKEN	Üye Mehmet KILIÇ	Üye Bahadır DOĞUSOY	

[R.G. 10 Ağustos 2007 – 26609]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığından:

Karar No : 775

İtiraz No :

- K A R A R -

Başkanlık Makamınca Kurulumuza sunulan 07/08/2007 tarihli yazıda, aynen; “Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunca 31/05/2007 gününde kabul edilen 5678 sayılı “Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”un Anayasasının 175. maddesi uyarınca, halkoyuna sunulmasının uygun görülmesi üzerine, Anayasasının anılan maddesi ve 3376 sayılı “Anayasa Değişikliğinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanun” uyarınca, 5678 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı

Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Resmi Gazetenin 16/06/2007 tarihli, 26554 sayılı nüshasında yayınlanmış olduğundan, halkoylamasının 3376 sayılı Anayasa Değişikliğinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanunun 2. maddesi gereği, 5678 sayılı Yasanın yayımını izleyen yüzyirminci günden sonra gelen 21 Ekim 2007 tarihinde yapılması kararlaştırılmış ve Kurulumuzun 30/07/2007 tarih ve 740 sayılı kararı ile de bu konuda seçim takvimi işletilmeye başlatılmıştır.

Seçim takviminin kabulüne ilişkin Yüksek Seçim Kurulunun 30/07/2007 gün ve 740 sayılı kararı gereği; muhtarlık bölgesi askı listeleri 06/08/2007 tarihinde güncelleştirilmek üzere askıya çıkarılmış olup, 19/08/2007 tarihinde askıdan indirilecektir.

Söz konusu iş ve işlemler tamamlanması sonrasında, 21 Ekim 2007 tarihinde yapılacak Anayasa değişikliğinin halkoyuna sunulmasında kullanılacak her türlü seçim malzemesinin ihtiyaç miktarı kadar hesaplanarak il ve ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderilmesine esas olmak üzere, "bir sandık bölgesinin kaç seçmeni kapsayacağını" tespitine ihtiyaç duyulmaktadır.

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Bir sandık bölgesi, esas itibariyle (300) seçmeni kapsar." yolundaki hüküm, 3959 sayılı Kanunla "Bir sandık bölgesi esas itibariyle köylerde (200), kasaba ve şehirlerde (150) seçmeni kapsar." biçiminde değiştirilmiş, ancak 27 Mart 1994 tarihinde yapılan Mahalli İdareler Genel Seçimlerinde, 24 Aralık 1995 tarihinde yapılan Milletvekili Genel Seçimlerinde, 04 Aralık 1994 tarihinde yapılamayan Milletvekili Ara Seçimlerinde, 18 Nisan 1999 tarihinde yapılan Milletvekili ve birlikte yapılan Mahalli İdareler Genel Seçimlerinde, 03 Kasım 2002 tarihinde yapılan Milletvekili Genel Seçimlerinde, 22 Temmuz 2007 tarihinde yapılan Milletvekili Genel Seçiminde ve bugüne kadar muhtelif tarihlerde yapılmış olan mahalli idareler ara seçimlerinde hükmün eski hali uygulanmış ve bu seçimlere münhasıran düzenlenen Örnek: 140/I sayılı Güncelleştirme Genelgelerinde de bir sandıkta (300) seçmenin oy kullanması ilkesi benimsenmiş ve bu esasa göre yapılan seçimlerde herhangi bir aksaklık ve gecikme söz konusu olmamıştır.

Bu nedenle, önceki seçimlerdeki sandık bölgesi seçmen sayılarına ilişkin uygulamalar ve yapılacak olan halkoylamasının iş hacmi de göz önünde bulundurularak, 21 Ekim 2007 tarihinde yapılacak Anayasa değişikliğinin halkoyuna sunulmasında bir sandık bölgesinin kaç seçmeni kapsayacağı hususunda bir karar alınmasını takdirlerinize arz ederim." denilmiş olmakla, konu incelenerek;

GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 1. maddesinde; Özel kanunlarına göre yapılacak milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, muhtarlık, ihtiyar meclisi üyeliği, ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerinde ve Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halk oyuna sunulmasında bu Kanun hükümlerinin uygulanacağı,

3376 sayılı Anayasa Değişikliğinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanunun 1. maddesinde de; Anayasa gereğince yapılacak olan halkoylamasında bu Kanun hükümlerinin uygulanacağı, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun bu kanuna aykırı olmayan hükümlerinin tatbik edileceği,

öngörülmüştür.

Teklifte de belirtildiği üzere; 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Bir sandık bölgesi, esas itibariyle (300) seçmeni kapsar." yolundaki hüküm, 3959 sayılı Kanunla "Bir sandık bölgesi esas itibariyle köylerde (200), kasaba ve şehirlerde (150) seçmeni kapsar." biçiminde değiştirilmiş, ancak 27 Mart 1994 tarihinde yapılan Mahalli İdareler Genel Seçimlerinde, 24 Aralık 1995 tarihinde yapılan Milletvekili Genel Seçimlerinde, 04 Aralık 1994 tarihinde yapılamayan Milletvekili Ara Seçimlerinde, 18 Nisan 1999 tarihinde yapılan Milletvekili ve birlikte yapılan Mahalli İdareler Genel Seçimlerinde, 03 Kasım 2002 tarihinde yapılan

Milletvekili Genel Seçimlerinde, 22 Temmuz 2007 tarihinde yapılan Milletvekili Genel Seçimlerinde ve bugüne kadar muhtelif tarihlerde yapılmış olan mahalli idareler ara seçimlerinde hükmün eski hali uygulanmış ve bu seçimlere münhasıran düzenlenen Örnek: 140/I sayılı Güncelleştirme Genelgelerinde de bir sandıkta (300) seçmenin oy kullanması ilkesi benimsenmiş ve bu esasa göre yapılan seçimlerde herhangi bir aksaklık ve gecikme söz konusu olmamıştır.

Bilindiği gibi, halkoylamasında seçmenler bir sandık bölgesinde bir sandıkta oylarını kullanacaklarından, tüm yurt genelinde tasarruf ilkeleri, oy verme ve sayım - döküm işlemlerinin kolaylığı, halkoylamasının sandık kurulundaki iş hacminin diğer seçimlere nazaran çok az olması ve her sandık bölgesi için bir sandık kurulu oluşturulacağı da göz önüne alınarak, 21 Ekim 2007 tarihinde yapılacak olan Anayasa değişikliğinin halkoyuna sunulmasında, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 5. maddesinde 3959 sayılı Kanun ile yapılan değişikliğin dikkate alınmayarak, aynı Kanunun Geçici 18. maddesine istinaden toplam seçmen sayısı 400'ü aşan seçim bölgelerinde sandık bölgelerinin seçmen sayısının (400) olarak belirlenmesine, ancak bazı mahalle ve köylerde seçmen sayısı 420'yi aşmadığı takdirde bir sandıkta oy kullanılacağına karar verilmelidir.

SONUÇ:

Açıklanan nedenlerle ve konunun genelliği göz önüne alınarak;

1 - 21 Ekim 2007 tarihinde yapılacak olan Anayasa değişikliğinin halkoyuna sunulmasında bir sandık bölgesindeki seçmen sayısının (400) olarak belirlenmesine,

2 - Bazı mahalle ve köylerde seçmen sayısı 420'yi aşmadığı takdirde bir sandıkta oy kullanılabilmesine,

3 - Karar örneğinin Kurulumuz Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü ile İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığına ve Yüksek Seçim Kurulunca tespit edilen Siyasi Partilerin Genel Başkanlıklarına gönderilmesine,

4 - Karar örneğinin Resmi Gazetede yayımlanmasına,
7/8/2007 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

Başkan
Muammer AYDIN

Üye
Mehmet Rıza ÜNLÜÇAY

Üye
Necati SÖZ

Üye
Cenker KARAOĞLU

Üye
Hüseyin EKEN

Üye
Mehmet KILIÇ

[R.G. 10 Ağustos 2007 – 26609]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığından:

Karar No : 776

İtiraz No :

- K A R A R -

Başkanlık Makamınca Kurulumuza sunulan 07/08/2007 tarihli yazıda, aynen; “Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunca 31/05/2007 tarihinde kabul edilen 5678 sayılı

“Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”un, Anayasa’nın 175. maddesi uyarınca, halkoyuna sunulmasının uygun görülmesi üzerine, Anayasa’nın anılan maddesi ve 3376 sayılı “Anayasa Değişikliğinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanun” uyarınca, 5678 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Resmi Gazetenin 16/06/2007 tarihli, 26554 sayılı nüshasında yayımlanmış olduğundan, halkoylamasının 3376 sayılı Anayasa Değişikliğinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanun’un 2. maddesi gereği, 5678 sayılı Yasanın yayımını izleyen yüzyirminci günden sonra gelen 21 Ekim 2007 Pazar günü yapılması kararlaştırılmış ve Kurulumuzun 30/07/2007 tarih ve 740 sayılı kararı ile de bu konuda seçim takvimi işletilmeye başlatılmıştır.

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 1. maddesinde; Özel kanunlarına göre yapılacak milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, muhtarlık, ihtiyar meclisi üyeliği, ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerinde ve Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halk oyuna sunulmasında bu Kanun hükümlerinin uygulanacağı,

3376 sayılı Anayasa Değişikliğinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanunun 1. maddesinde de; Anayasa gereğince yapılacak olan halkoylamasında bu Kanun hükümlerinin uygulanacağı, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun bu kanuna aykırı olmayan hükümlerinin tatbik edileceği,

öngörülmüştür.

21 Ekim 2007 Pazar günü yapılacak Anayasa değişikliğinin halkoyuna sunulması işlemlerinde bulunabilecek ve ayrıca 298 sayılı Kanunun 23. maddesi gereğince sandık kurullarına üye verebilecek olan siyasi partilerin tespit ve ilanına ilişkin düzenleme 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 14/11. maddesinde yer almaktadır.

Siyasi partilerin tespit ve ilanında ise, 298 ve 2820 sayılı Kanunların ilgili hükümleri uygulanacaktır.

Yukarıda belirtilen yasa hükümleri dikkate alınarak, 21 Ekim 2007 Pazar günü yapılacak Anayasa değişikliğinin halkoyuna sunulmasına ilişkin işlemlerde bulunabilecek ve ayrıca 298 sayılı Kanunun 23. maddesi gereğince sandık kurullarına üye verebilecek olan siyasi partilerin tespit edilerek, yürütülecek halkoylaması işlemlerinde uygulanmasına ve 298 sayılı Kanunun 14. maddesinin onbirinci fıkrası uyarınca ilanına karar verilmesi hususunda gerekli kararın alınmasını takdirlerinize arz ederim.” denilmiş olmakla, konu incelenerek;

II. GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Başkanlık teklifinde belirtilen Kanun hükümlerinde ve Anayasa değişikliğinin halkoyuna sunulmasında uygulanacak olan 3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanunda, halkoylaması işlemlerinde görev yapacak olan sandık kurulları hakkında özel bir düzenleme yapılmamıştır. Söz konusu 3376 sayılı Kanunun 1. maddesinde; Anayasa gereğince yapılacak olan halkoylamasında bu Kanun hükümlerinin uygulanacağı, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin tatbik edileceği hükmüne yer verilmiştir.

Bu bakımdan, 21 Ekim 2007 tarihinde yapılacak olan halkoylamasında görev yapacak sandık kurullarının 298 sayılı Kanunun 21., 22. ve 23. maddelerine göre oluşturulması gerekmektedir. Konu bu bakımdan ele alındığında, 298 sayılı Kanunun 21. ve 22. maddeleri hükümlerinin halkoylamaları için oluşturulacak sandık kurullarında da aynen uygulanabilecekleri konusunda duraksama bulunmamaktadır.

21 Ekim 2007 tarihinde yapılacak halkoylaması da seçim gibi mütalaa edildiğine göre, halkoylamasında görev yapacak sandık kurulu üyeliklerinin belirlenmesi için bu tarihten en az altı ay evvel teşkilatlanma şartını 2820 sayılı Kanunun 20. ve 36. maddelerine göre yerine getirmiş ve büyük kongrelerini yapmış veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde grupları

bulunan siyasi partilerin tespiti gerekmiştir.

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 14 üncü maddesinin 11 inci bendinde; siyasi partilerin, milletvekili, belediye başkanlığı, belediye meclisi ve il genel meclisi üyelikleri seçimlerine katılabilmeleri için illerin en az yarısında, oy verme gününden en az altı ay önce teşkilat kurmaları ve büyük kongrelerini yapmış olmaları veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde gruplarının bulunması gerektiği vurgulanmıştır. Aynı Yasa hükmünün devamında da bir ilde teşkilatlanmanın; merkez ilçesi dahil o ilin ilçelerinin en az üçte birinde teşkilat kurma anlamına geldiği hükme bağlanmıştır. 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 20 nci maddesinin 1 inci fıkrasında ise, bir ilçede teşkilatlanmanın, ilçe sınırları içerisindeki beldelerin en az yarısında teşkilat kurmayı gerektirdiği; belde sayısı üç veya daha az ise beldenin sadece birinde teşkilat kurulmuş olmasının yeterli olduğu belirtilmiş, aynı Yasanın 36 ncı maddesinde de, buna koşut düzenlemeye yer verilmiştir.

Seçime katılabilecek siyasi partileri saptama ve ilan etme görev ve yetkisi 298 ve 2820 sayılı Yasalara göre Kurulumuza ait bulunduğundan, 21 Ekim 2007 Pazar günü yapılacak olan Anayasa değişikliğinin halkoyuna sunulmasında bulunabilecek ve yine halkoylamasında sandık kurullarına üye verebilecek olan siyasi partilerin araştırılıp saptanması gerekmektedir.

Bu meyanda; Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının 07/08/2007 günlü, A.01.0.GNS.0.10.00.02-290/321 sayılı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 31/07/2007 günlü, C.02.0.CBS.0.01.02.04/452 sayılı yazıları ile bu yazı ekinde gönderilen bilgisayar disketinin incelenmesi sonucunda;

1-a) 298 sayılı Yasanın 14 üncü maddesinin 11 inci bendi ile 2820 sayılı Yasanın 20. ve 36 ncı maddelerine göre, illerin en az yarısında halkoylamasının yapılacağı gün olan 21 Ekim 2007 tarihinden en az altı ay öncesi, (21/04/2007 tarihi) itibariyle teşkilat kurmuş ve ilk büyük kongrelerini yapmış olan siyasi partilerin;

1 - Adalet ve Kalkınma Partisi, 2- Anavatan Partisi, 3- Bağımsız Türkiye Partisi, 4- Büyük Birlik Partisi, 5- Cumhuriyet Halk Partisi, 6- Demokratik Sol Parti, 7-Demokratik Toplum Partisi, 8- Demokrat Parti, 9- Emek Partisi, 10- Genç Parti, 11- Hak ve Özgürlükler Partisi, 12- Halkın Yükselişi Partisi, 13- Hürriyet ve Değişim Partisi, 14- İşçi Partisi, 15- Liberal Demokrat Parti, 16- Milliyetçi Hareket Partisi, 17- Özgürlük ve Dayanışma Partisi, 18- Saadet Partisi, 19- Sosyaldemokrat Halk Partisi, 20- Türkiye Komünist Partisi;

b) Diğer partilerin ise genel kongre veya teşkilatlanma koşulunu yerine getiremedikleri dolayısıyla 298 sayılı Yasanın 14 üncü maddesinin 11 inci bendinde öngörülen nitelikleri kazanamadıkları saptanmıştır.

2 - Ayrıca, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde grubu olan partilerin; 1- Adalet ve Kalkınma Partisi, 2- Cumhuriyet Halk Partisi, 3- Milliyetçi Hareket Partisi ve Demokratik Toplum Partisi olduğu belirlenmiştir.

S O N U Ç:

Açıklanan nedenlerle;

1 - 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 14 üncü maddesinin 11 inci bendine göre; 21 Ekim 2007 Pazar günü yapılacak Anayasa değişikliğinin halkoyuna sunulmasına ilişkin işlemlerde bulunabilecek ve ayrıca 298 sayılı Kanunun 23. maddesi gereğince sandık kurullarına üye verebilecek olan siyasi partilerin; 1- Adalet ve Kalkınma Partisi, 2- Anavatan Partisi, 3- Bağımsız Türkiye Partisi, 4- Büyük Birlik Partisi, 5- Cumhuriyet Halk Partisi, 6- Demokratik Sol Parti, 7- Demokratik Toplum Partisi, 8- Demokrat Parti, 9- Emek Partisi, 10- Genç Parti, 11- Hak ve Özgürlükler Partisi, 12- Halkın Yükselişi Partisi, 13- Hürriyet ve Değişim Partisi, 14- İşçi Partisi, 15- Liberal Demokrat Parti, 16- Milliyetçi Hareket Partisi, 17- Özgürlük ve Dayanışma Partisi, 18- Saadet Partisi, 19- Sosyaldemokrat Halk Partisi, 20- Türkiye Komünist Partisi olduğuna,

2 - Kararın Resmi Gazetede yayımlanmasına,

3 - Karar özetinin Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu aracılığı ile Başkanlık duyurusu olarak yayınlanmasına,

4 - Kararın, bu kararımızla tespit edilen siyasi partiler genel başkanlıkları ile tüm il ve

ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderilmesine,
07/08/2007 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

Başkan
Muammer AYDIN

Üye
Mehmet Rıza ÜNLÜÇAY

Üye
Necati SÖZ

Üye
Cenker KARAOĞLU

Üye
Hüseyin EKEN

Üye
Mehmet KILIÇ

[R.G. 10 Ağustos 2007 – 26609]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

KARAASLAN/Türkiye Davası*

Başvuru No: 72970 / 01Strazburg
4 Nisan 2006

OLAYLAR

Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü (İdare) 1997 yılında başvurana ait Antalya'da bulunan araziyi istimlak etmiştir.

Başvuran, İdare tarafından ödenen miktarın yetersiz olduğu gerekçesiyle ek kamulaştırma bedeli talebiyle Antalya Asliye Hukuk Mahkemesi'ne başvurmuştur.

Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından 10 Şubat 1999 tarihinde alınan karar Yargıtay tarafından bozulmuş ve dosya İlk derece mahkemesine gönderilmiştir.

Dava dosyasının yeniden incelenmesinin ardından 1 Kasım 2000 tarihinde Asliye Hukuk Mahkemesi başvurana 912.900.740 TL. ek bedel ödenmesine ve taşınmazın İdareye geçtiği 18 Şubat 1998 tarihinden itibaren hesaplanacak yasal faizin eklenmesine karar vermiştir.

Taraflar temyize gitmediğinden, karar 29 Kasım 2000 tarihinde nihai hale gelmiştir.

İlgili döneme ilişkin yıllık % 50 ve % 60 yasal faiz oranıyla birlikte başvurana 28 Kasım 2000 tarihinde 2.310.690.000 TL. ek bedel ödenmiştir.

HUKUKA DAİR

I. EK 1 NO'LU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran ek kamulaştırma bedelinin geç ödenmesi nedeniyle değer kaybettiğinden ve Türkiye'deki yüksek enflasyon karşısında yasal faiz oranının yetersiz kalmasından şikayetçi olmakta, bu doğrultuda Ek 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

A. Kabuledilebilirlik hakkında

AİHM, mahkemenin bu yöndeki yerleşik içtihatları (Bkz. özellikle Aka kararı) ve sunulan unsurların bütünü ışığında, başvurunun esastan incelenmesi gerektiğine itibar etmektedir. Başvurunun kabuledilemez bulunması için hiçbir gerekçe tespit edilmemiştir.

B. Esas hakkında

AİHM, daha önceki kararlarda benzer şikayetlerin dile getirildiğini ve bunların Ek 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlali ile sonuçlandığını dile getirmektedir (Bkz. sözü edilen Akkuş kararı, s. 1317, §§ 30–31, ve Aka kararı, s. 2682, §§ 50–51).

AİHM, olayların koşullarını incelemiş ve Hükümetin davanın sonucunu değiştirecek hiçbir tespiti ve delili sunmadığını not etmektedir. AİHM'ye göre, Karaaslan'ın arazisinin kamulaştırılması esnasında alacağı miktar ile bunun düzenlenmesi ki bu eksiklikler kamulaştırıcı idareye yüklenebilir– arasındaki fark başvuranın maddi kayba uğramasına yol

---

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

açabilir ve bunun yanı sıra mülkiyet hakkının korunması ile genel menfaatin gereklilikleri arasındaki hassas dengeyi bozabilir (Bkz. *mutatis mutandis*, sözü edilen Akkuş kararı, s.1310, §§ 30-31).

Sonuç olarak Ek 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesi ihlal edilmiştir.

III. II. AİHS'İNİN 41. MADDESİ'NİN UYGULANMASI

A. Maddi ve manevi tazminat

Başvuran 640 Amerikan Doları (USD) maddi zarara uğradığını iddia etmektedir. Ayrıca manevi tazminat olarak 10.000 USD talep etmektedir.

Hükümet bu miktarları aşırı ve ispat edilmemiş olarak nitelendirmektedir.

AİHM, *Aka* kararında (sözü edilen, s. 2683–2684, §§ 55–56) belirlenen hesaplama yöntemini dikkate alarak ve ilgili ekonomik veriler ışığında, başvurana maddi tazminat olarak talep ettiği miktara karşılık gelen 536 Euro'nun ödenmesine karar vermiştir.

Manevi zararlarla ilgili olarak AİHM, ihlal kararının tespitinin başlı başına bir adil tazmini oluşturduğu kanısındadır.

B. Masraf ve harcamalar

Başvuran 2 Kasım 2004 tarihli görüşlerinde AİHM nezdinde yapmış olduğu harcamalar için 400 USD talep etmiştir.

Hükümet bu miktarın belgelenmediğini savunmaktadır.

AİHM, başvuran tarafından öne sürülen iddiaların yeterince kanıtlanmamasına karşın davanın özel koşulları dikkate alındığında başvurana talep ettiği 400 USD karşılığı 335 Euro'nun ödenmesinin uygun olacağına itibar etmiştir.

C. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına 3 puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

1. BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun *kabuledilebilir* olduğuna;
2. AİHS'ye Ek 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesinin *ihlal edildiğine*;

3. Mevcut kararın manevi zarar için tek başına adil bir tazmini *oluşturduğuna*;
4. a) AİHS'nin 44 § 2. maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Y.T.L.'ye çevrilmek ve her türlü vergiden muaf olmak üzere Savunmacı Hükümetin başvurana:
- i. maddi tazminat olarak 536 (beş yüz otuz altı) Euro;
  - ii. masraf ve harcamalar için 335 (üç yüz otuz beş) Euro *ödemesine*;
- b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ve ödemenin yapılmasına kadar, Avrupa Merkez Bankasının o dönem için geçerli faizinin üç puan fazlasına eşit oranda basit faizin uygulanmasına;
5. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77 §§ 2. ve 3. maddelerine uygun olarak 4 Nisan 2006 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

TANRIKULU VE DENİZ/Türkiye Davası*

Başvuru No:60011/00
Strazburg
18 Nisan 2006

OLAYLAR

Başvuranlar sırasıyla 1972 ve 1965 doğumludurlar.

Başvuranlar, 10 Şubat 1994 tarihinde İzmir Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi polisleri tarafından yapılan operasyonun ardından yakalanarak gözaltına alınmışlardır.

Başvuranlar, 23 Şubat 1994 tarihinde İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) Cumhuriyet Başsavcısı tarafından dinlenmişler ve daha sonra sorgu hakimi önüne çıkarılmışlardır. Sorgu hakimi başvuranların tutuklu yargılanmasına karar vermiştir.

Cumhuriyet Başsavcısı 10 Haziran 1994 tarihli iddianameyle, Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 125. maddesinde öngörülen Devlet'in toprak bütünlüğüne zarar verme suçuyla itham etmiştir.

Başvuranlar ve diğer yirmi beş sanık aleyhindeki cezai usul işlemleri İzmir DGM önünde başlatılmıştır.

Tanrikulu, 11 Ekim 1994 tarihinde DGM'ye sunduğu savunmasında PKK adına faaliyetlerde bulunduğunu kabul etmiştir.

Başvuranlar, 31 Ağustos 1995 tarihinde esas hakkındaki savunmalarını sunmuşlardır.

DGM, 10 Haziran 1994 ile 18 Ekim 1995 tarihleri arasında on bir duruşma yapmış ve bu duruşmalarda sanıkların ifadelerini almıştır. DGM tanıkları da dinleyerek dosyayı tamamlamıştır. Başvuranlar, 2 Temmuz, 11 Ekim ve 10 Kasım 1994 ile 7 Şubat, 25 Mart, 2 Mayıs, 15 Haziran ve 31 Ağustos 1995 tarihlerindeki duruşmalara katılmamışlardır. Aynı zamanda DGM, başvuranların avukatının talebi üzerine savunmanın hazırlanması amacıyla süre tanımıştır.

İki sivil ve bir askeri hakimden oluşan DGM, 18 Ekim 1995 tarihinde Tanrıkulu'yu TCK'nın 125. maddesi uyarınca ömür boyu ve Deniz'i ise silahlı çete mensubu olma suçunu öngören TCK'nın 168§2 maddesi uyarınca on iki yıl altı ay hapis cezasına çarptırmıştır. DGM, verilen cezaları gözönüne alarak sanıkların tutukluk halinin devamına karar vermiştir.

---

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

Yargıtay, Tanrıkulu'nun katılmadığı duruşmadan sonra, 16 Haziran 1998 tarihinde iddianamenin sanıklara okunmadan karar alındığı gerekçesiyle ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur. Yargıtay ayrıca Deniz konusunda, mahkumiyet kararının savunmasını hazırlamak için ek süre tanımaksızın alındığına kanaat getirmiştir. Oysa yargılama sırasında aleyhindeki kanıtlar değişmiştir.

DGM, daha sonraki dönemde dokuz duruşma gerçekleştirmiş ve bu duruşmalar sırasında sanıkların ifadelerini almıştır. Böylece DGM dosyayı tamamlamıştır.

İki sivil ve bir askeri hakimden oluşan DGM, 24 Mart 1999 tarihinde, her iki başvurunu da TCK'nın 125. maddesi uyarınca ömür boyu hapis cezasına çarptırmıştır. DGM, gerekçelerinde, yargılamanın değişik aşamalarında alınan ifadeler, yakalama ve tutuklama tutanakları, olay yeri tespit tutanakları ve diğer kişilerden alınan ifadeler gibi bir dizi uygun delillere dayanmıştır. Aynı şekilde bu kanıtlar arasında, yargılamanın farklı aşamalarında alınan Tanrıkulu'nun ifadeleri de yer almaktadır. Bu ifadeler hazırlık soruşturması sırasında alınan ifadeleri kısmen onaylamaktadır.

Yargıtay, 26 Ocak 2000 tarihinde, başvuranların avukatının hiçbir gerekçe göstermeksizin duruşmaya katılmadığını tespit etmiştir. Yargıtay daha sonra dosya hakkında karar vermiş ve ilk derece mahkemesinin verdiği kararı onamıştır. Aynı gün Yargıtay kararı açıklanmıştır.

Başvuranlar yargılamanın bütün aşamalarında avukat tarafından temsil edilmişlerdir.

HUKUK AÇISINDAN

I. AİHS'İNİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar, kendilerini yargılayan ve mahkum eden DGM'nin, bünyesinde askeri bir hakim bulunması nedeniyle "tarafsız ve bağımsız" bir mahkeme olamayacağını iddia etmektedirler. Ayrıca başvuranlar sorgu sırasında avukat yardımından faydalanamadıklarından şikayetçi olmaktadır. Son olarak başvuranlar, ulusal mahkemeler önündeki yargılama süresinin uzun olduğunu ileri sürmektedirler. AİHM, bu şikayetleri AİHS'nin 6§1 ve 3 -c maddesi çerçevesinde inceleyecektir.

Hükümet bu sava itiraz etmektedir.

A. Kabul edilebilirlik hakkında

AİHM, bu şikayetlerin AİHS'nin 35§3 maddesi uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olmadıkları sonucuna varmaktadır. Ayrıca AİHM, bu şikayetlerin hiçbir kabul edilemezlik gerekçesine ters düşmediğini belirtmektedir. Dolayısıyla şikayetleri kabul edilebilir ilan etmek uygun olacaktır.

B. Esasa Dair

1. DGM'nin tarafsız ve bağımsız olması hakkında

AİHM, bu durumda ortaya çıkan sorunlara benzer sorunları (DGM'nin tarafsızlığı) birçok kez irdelemiş ve AİHS'nin 6§1 maddesinin ihlal edildiğini tespit etmiştir (Bkz. *Özel-Türkiye kararı*, no: 42739/98 ve *Özdemir-Türkiye kararı*, no: 59659/00).

AİHM, mevcut davayı incelemiş ve Hükümet'in sözkonusu durumu farklı bir sonuca ulaştırabilecek ne bir olay ne de bir delil sunduğuna kanaat getirmektedir. AİHM, "milli güvenliğe" ilişkin suçlardan DGM önüne çıkarılan başvuranların, aralarında askeri hakim in de bulunduğu mahkeme heyeti önüne çıkmaktan çekinmelerinin anlayışla karşılanacağını saptamaktadır. Bu nedenden dolayı başvuranlar, DGM'nin bu türden davalara ters düşen değerlendirmelerle haksız yere yönlendirilmelerine izin vermesinden haklı olarak çekinmektedirler. Böylece, bu mahkemenin tarafsızlığı ve bağımsızlığı hakkında başvuranlar tarafından duyulan şüphelerin objektif olarak kanıtlandığı düşünülebilir (*Incal-Türkiye*, 9 Haziran 1998 tarihli karar).

AİHM, başvuranları yargılayıp mahkum ettiği sırada DGM'nin 6§1 maddesi uyarınca tarafsız ve bağımsız bir mahkeme olmadığı sonucuna varmaktadır. Dolayısıyla bu hüküm ihlal edilmiştir.

2. Sorgu sırasında Avukatın Bulunmaması

Hükümet ihlalin bulunmadığını ileri sürmektedir.

AİHM, benzer davalarda tarafsızlıktan ve bağımsızlıktan yoksun olduğu ortaya konulan bir mahkemenin, her olasılıkta, kendi yargısına tabi kişilere hakkaniyetli bir yargı sağlayamayacağı hükmüne varıldığını hatırlatmıştır.

AİHM, başvuranların tarafsız ve bağımsız bir mahkeme tarafından dinlenme haklarının ihlal edilmesi sonucu gözönünde bulundurulursa, AİHS'nin 6. maddesine göre yapılan diğer şikayeti incelemeye gerek olmadığına kanaat getirmektedir (Bkz. son olarak *Yılmaz ve Durç-Türkiye*, no: 57172/00).

3. Yargılamanın Süresi Hakkında

Hükümet, ilgili kişilerin sayısı ve soruşturmanın zorlukları nedeniyle davanın karmaşıklık arz ettiğini ileri sürmektedir. Hükümet, başvuranların ulusal mahkemeler önündeki birçok duruşmaya katılmayarak yargılamanın uzamasına neden olduklarını savunmaktadır. Ayrıca başvuranların avukatı DGM önünde birçok kez sürenin uzatılması talebinde bulunmuştur. Hükümet, yetkili adli makamların tutumu konusunda ise, çok sayıda sorgulama yapıldığı dikkate alındığında soruşturmada faaliyetsiz geçirilen hiçbir dönemin bulunmadığını vurgulamaktadır. Yargıtay'daki yargılama da itina ile yürütülmüştür.

Başvuranlar, Hükümet'in savlarına itiraz etmektedirler.

Gözönüne alınması gereken dönem, 10 Şubat 1994 tarihinde başvuruların yakalanmasıyla başlamış ve Yargıtay'ın mahkumiyet kararını onadığı 26 Ocak 2000 tarihinde sona ermiştir. Böylece, sırasıyla iki kez başvuru alan iki dereceli yargılama yaklaşık beş yıl on bir ay sürmüştür.

AİHM, yargılama süresinin makul olma niteliğinin dava koşullarından yola çıkılarak ve içtihadının yer verdiği davanın karmaşıklığı, başvuranın ve yetkili makamların tutumunun yanısıra ilgililer için davanın taşıdığı önem gibi kriterler gözönüne alınarak değerlendirildiğini hatırlatmaktadır (Bkz. diğerleri arasında *Frydlender-Fransa*, no: 30979/96).

Hükümet'le beraber AİHM de, toprak bütünlüğüne zarar verildiği konusunda davanın kesin bir karmaşıklık arz ettiği kanaatindedir. Aynı şekilde, soruşturmanın ve DGM önündeki yargılamanın itina gösterilmeden yürütüldüğünü düşündürecek hiçbir unsur bulunmamaktadır. Buna karşın AİHM, Yargıtay önündeki ilk yargılama konusunda aynı düşüncede değildir. Zira bu yargılama yaklaşık olarak iki yıl sekiz ay sürmüştür.

AİHM, başvuruların tutumu konusunda ise, uzun süre duruşmalara katılmamalarının ilk derece mahkemesi önündeki yargılamanın yavaşlamasına neden olduğunu not etmektedir. Bu bağlamda AİHM, başvuruların tutumlarının, 6§1 maddesinde belirtilen makul sürenin geçilip geçilmediği sorusuna cevap vermek için gözönüne alınması gereken ve Devlet'in sorumlu tutulamayacağı nesnel bir olgu oluşturduğunu hatırlatmaktadır (Bkz. 23 Eylül 1998 tarihli *I.A.-Fransa kararı* ve 15 Temmuz 1982 tarihli *Eckle-Almanya kararı*).

Ancak, başvurular ilk derece mahkemesi önündeki yargılamada olacak bazı gecikmelerden kısmen sorumlu tutulsa da, bu durum özellikle Yargıtay önündeki dava konusu yargılamanın süresini haklı kılmamaktadır. Sonuç olarak, 18 Ekim 1995 tarihli DGM kararından sonra Yargıtay kararını verene kadar yaklaşık iki yıl sekiz ay geçmiştir. Bu süre zarfında da adli muamele yapılmamıştır. AİHM, Hükümet'in bu süre hakkında ikna edici hiçbir açıklama getirmediğini not etmektedir. Oysa AİHM, 6§1 maddesinin, mahkemelerin özellikle makul süreye ilişkin yükümlülük gibi bütün yükümlülüklerini yerine getirmelerini sağlayacak şekilde Sözleşmeciler Devletlerin adli sistemlerinde düzenlemeler yapmalarını gerektirdiğini hatırlatmaktadır (Bkz. özellikle *Djaid-Fransa*, no: 38687/97). Bu ivedilik zorunluluğu başvurular için büyük önem taşımaktaydı. Zira başvurular iç hukuk bakımından tutuklu idiler.

AİHM, davanın karmaşıklığı ve başvuruların tutumu tek başına temyizdeki yargılama süresini haklı göstermek için yeterli olmadığı sonucuna varmıştır. Dolayısıyla AİHS'nin 6§1 maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 14 VE 34. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar, AİHS'nin 14. maddesini ileri sürerek, ulusal mevzuatın DGM'ler önündeki yargılamayı normal ceza mahkemeleri önündeki yargılamadan farklı bir şekilde düzenlediğini iddia etmektedirler. Ayrıca başvurular, AİHM'ye başvurularının engellendiğine kanaat getirmektedirler. Zira Yargıtay tarafından verilen 26 Ocak 2000 tarihli karar kendilerine hiçbir zaman tebliğ edilmemiştir. Bu bakımdan başvurular AİHS'nin 34. maddesini ileri sürmektedirler.

AİHM, 14. maddeye dayanılarak yapılan şikayet konusunda, ülke bütünlüğüne zarar

verici faaliyetlerin yürütülmesinin Türk yasa koyucusu tarafından “terör” eylemi olarak nitelendirilen ciddi bir suç olarak değerlendirildiğini tespit etmektedir. AİHM, DGM’lerin yapısı ve usul işlemlerine ilişkin 2845 sayılı Kanun’un “terör” suçuyla itham edilen her kişinin, özellikle cezaların infazı ve gözaltı rejimi konusunda müşterek hukuka göre daha az elverişli bir muameleye tabi olmasını öngördüğünü belirtmektedir. Dava konusu ayrımcılık farklı gruplar arasında değil, yasa koyucunun verdiği öneme göre farklı suç çeşitleri arasında mevcuttur. Dolayısıyla bu davada AİHS’ye aykırı olacak bir “ayrımcılık” olduğu sonucuna varmak için hiçbir unsur bulunmamaktadır (Bkz. *mutatis mutandis*, *Gerger-Türkiye*, no: 24919/94).

Yargıtay kararının tebliğ edilmemesi nedeniyle 34. maddeye dayanılarak yapılan şikayet konusunda ise AİHM, bu mahkemenin verdiği kararların tebliğ edilmesinin Türk hukukunda öngörülmediğini hatırlatmaktadır. Bir başvuran Yargıtay kararından ancak bu kararın dava dosyasına konularak davaya bakan ilk derece mahkemesine geri gönderilmesinden sonra haberdar olmaktadır. Böylece karar, verilen cezanın infazı konusundaki belgenin tebliğ edilmesinden sonra tarafların bilgisine sunulur (Bkz. *Seher Karataş-Türkiye*, no: 33179/96). Ceza Muhakemeleri Kanunu’nun (CMUK) 324. maddesi gereğince Yargıtay kararının ilke olarak duruşma sonunda veya bu duruşmayı takip eden hafta içinde açıklandığını hatırlatmak uygun olacaktır.

AİHM bu davada, başvuranların ve avukatlarının Yargıtay kararının açıklandığı duruşmaya katılmadıklarını belirtmektedir. Başvuranlar ulusal mahkemeler önündeki yargılama sırasında avukatları tarafından temsil edilmiş ve AİHM önündeki yargılamada da temsil edilmektedirler. Oysa avukatlarının, Yargıtay kararlarının tebliğ edilmemesi gibi ulusal mahkemelerdeki uygulamaları ve CMUK’un 324. maddesinin içeriğini bildikleri varsayılır (Bkz. *Kutal ve Uğraş-Türkiye*, no: 61648/00 ve *Güler-Türkiye*, no: 49391/99).

Buradan bu şikayetlerin açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucu çıkmaktadır. Dolayısıyla bu şikayetler AİHS’nin 35§3 ve 4 maddesi uyarınca reddedilmelidirler.

III. AİHS’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA,

Başvuranlar, kendilerine tanınan süre zarfında hiçbir adil tazmin talebinde bulunmamışlardır. Dolayısıyla AİHM bu açıdan başvuranlara herhangi bir ödeme yapılmasına gerek olmadığına kanaat getirmiştir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK AİHM, OYBİRLİĞİYLE;

1. AİHS’nin 6. maddesine dayanılarak yapılan şikayetler konusunda başvurunun kabuledilebilir, geri kalan kısmının kabuledilemez olduğuna;

2. İzmir DGM’nin tarafsız ve bağımsız olması nedeniyle AİHS’nin 6§1 maddesinin ihlal edildiğine;

3. Yargılama süresi nedeniyle AİHS’nin 6§1 maddesinin ihlal edildiğine;

4. AİHS’nin 6. maddesine dayanılarak yapılan diğer şikayetlerin incelenmesine gerek olmadığına;

Karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve 18 Nisan 2006 tarihinde, İktüzüğün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

TAMAR/Türkiye*
Başvuru No. 15614/02
Strazburg
18 Temmuz 2006

OLAYLAR

Başvuran 1944 doğumludur ve İstanbul’da ikamet etmektedir. Başvuran ve erkek kardeşi, 1983’te vefat eden annelerinin tek varisleridir. Başvuranın annesi, İstanbul – Eminönü’ndeki bazı arsaların ortak maliki idi. Vefatından sonra, başvuran, annelerine ait taşınmazın dağılımına ilişkin olarak erkek kardeşi ile ihtilaf yaşamıştır. 28 Aralık 1994 tarihinde, başvuran, erkek kardeşi aleyhine Üsküdar Asliye Hukuk Mahkemesi’nde dava açmış ve annesine ait taşınmazın adilane olmayan dağılımından dolayı maddi tazminat talep etmiştir. 6 Mart 2003 tarihinde, Üsküdar Asliye Hukuk Mahkemesi, Eminönü Tapu Dairesi’nden sözkonusu arsanın tapularına ait kayıtları talep etmiştir. 17 Aralık 2003 tarihinde, arsaların piyasa değerini belirlemek amacıyla, mahkeme, yerinde inceleme yapılması ve mahkemeye rapor sunulması için bir bilirkişi heyeti tayin etmiştir. 6 Mayıs 2004 tarihinde, bilirkişi heyeti, inceleme yapmış ve mahkemeye bir rapor sunmuştur. 13 Mayıs 2004 tarihinde, başvuran ve erkek kardeşi uzlaşmaya vardığından dolayı, elli beş duruşmanın ardından, Üsküdar Asliye Hukuk Mahkemesi, davalının başvurana 500.000.000 TL ve 28 Aralık 1994 tarihinden beri tahakkuk eden faizi ödemesine karar vermiştir.

HUKUK

Başvuran, yargılama süresinin, AIHS’nin 6 § 1. maddesindeki “makul süre” şartı ile bağdaşmadığını ileri sürerek şikâyetçi olmuştur. Ayrıca, Türkiye’de uzun yargılamaya ilişkin şikâyetin götürülebileceği hiçbir mahkeme olmadığını öne sürerek şikâyetçi olmuştur. AIHS’nin 13. maddesine atıfta bulunmuştur.

Sözkonusu AIHS hükümlerine göre:

6. Madde

“Herkes, ... medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili nizalar, ...konusunda karar verecek olan, ... bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, ... görülmesini istemek hakkına sahiptir.”

13. Madde

“Bu Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev yapan kimseler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, ulusal bir makama etkili bir başvuru yapabilme hakkına sahiptir.”

---

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe’ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

I.KABULEDİLEBİLİRLİK

AİHM, bu şikayetlerin, belirlenmesi, esaslarının incelenmesini gerektiren, AİHS kapsamında ciddi olgusal ve hukuki hususlar ortaya koyduğu kanısındadır. Dolayısıyla, başvurunun AİHS'nin 35 § 3. maddesi kapsamında temelsiz olmadığı sonucuna varmıştır.

II.AİHS'NİN 6 § 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, yargılamanın uzunluğunun, AİHS'nin 6 § 1. maddesinde yer alan "makul süre" şartıyla bağdaşmadığını ileri sürerek şikâyetçi olmuştur.

Ele alınacak olan süre, 28 Aralık 1994 tarihinde başlamış ve 13 Mayıs 2004 tarihinde sona ermiştir. Dolayısıyla, bir yargı kademesinde dokuz yıl dört ay sürmüştür.

AİHM, bu davadaki konuyla benzer konular ortaya koyan davalarda, sıklıkla, AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edildiğini tespit etmiştir (bkz., diğer birçok kararın yanı sıra, *Frydlander – Fransa* [BD], no. 30979/96).

Kendisine sunulan tüm belgeleri inceleyen ve konuya ilişkin içtihadını göz önünde tutan AİHM, sözkonusu davada işlemlerin süresinin haddinden fazla olduğunu ve "makul süre" şartına uymadığını değerlendirmiştir.

Dolayısıyla, 6 § 1. madde ihlal edilmiştir.

III. AİHS'NİN 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, AİHS'nin 13. maddesi uyarınca, Türkiye'de, davanın makul süre içinde görülmemesi konusunda şikayette bulunmak üzere başvuru yapılabilecek bir mahkemenin mevcut olmadığı konusunda şikâyetçi olmuştur.

Hükümet, başvuranın, yükümlülüklerini yerine getirmemiş olduğu takdirde Üsküdar Hukuk Mahkemesi'nde görevli yargıç hakkında, Cumhuriyet Savcısı'na veya doğrudan Adalet Bakanlığı'na şikayette bulunmuş olabileceğini ifade etmiştir. Böyle bir şikâyet sonrasında, dosyayı incelemesi için bir müfettişin görevlendirildiğini ve kusur bulunması halinde yargıç hakkında disiplin cezasının gerekli olacağını belirtmiştir. Hükümet, bu nedenle, başvuranın iç hukuk yollarını tüketmiş olarak değerlendirilemeyeceğini ileri sürmüştür.

AİHM, 13. maddenin, AİHS'nin 6 § 1. maddesi uyarınca olan davanın makul süre içinde görülmesi şartının sözde ihlali hakkında ulusal bir makama etkili başvuru yapabilme hakkını güvence altına aldığını yinelemektedir (bkz., *Kudla – Polonya* [BD], no. 30210/96). Önceki davalarda Hükümet tarafından ortaya konan itiraz ve iddiaların reddedildiğini kaydetmekte (bkz., diğer birçok kararın yanı sıra, *Bouilly – Fransa* (no. 2), no. 57115/00, 24 Haziran 2003 ve *Granata – Fransa* (no. 2), no. 51434/99, 15 Temmuz 2003) ve bu davada farklı bir sonuca varmak için bir gerekçe görmemektedir.

Dolayısıyla, AİHM, bu davada, başvuranın AİHS'nin 6 § 1. maddesinde ortaya konduğu gibi davasının makul bir süre içinde görülmesi hakkını koruyan bir karara varılması ile sonuçlanabilecek açık bir iç hukuk yolunun mevcut olmaması nedeniyle AİHS'nin 13. maddesinin ihlal edildiğini değerlendirmiştir.

IV. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesi şöyledir:

“ Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeciler Taraf'ın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören tarafın hakkaniyete uygun bir surette tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

Başvuran, 15.000 Euro manevi tazminat talep etmiştir.

Hükümet, bu talebe itiraz etmiştir.

AİHM, başvuranın bir miktar manevi zarar görmüş olduğu kanısındadır. AİHM, dava olaylarını göz önünde tutarak ve eşitlik temelinde dayalı bir değerlendirme yaparak, başvurana, bu başlık altında, 6.000 Euro ödenmesine karar vermiştir.

B. Mahkeme Masrafları

Başvuran ayrıca AİHM ve yerel mahkemeler huzurunda maruz kaldığı masraf ve harcamalar için 5,000 Euro tazminat talep etmiştir.

Hükümet, bu talebe itiraz etmiştir.

AİHM iç tüzüğüne göre başvuran, gerekli olduğu için maruz bırakıldığını ve miktarının makul olduğunu kanıtladığı sürece masraf ve harcamalarının tazminine hak kazanır. Söz konusu davada, huzurunda sunulan bilgileri ve yukarıda kaydedilen kriterleri göz önüne alan Hükümet, bu başlık altında toplam 1,500 Euro tazminat ödenmesine karar verir.

C. Gecikme Faizi

AİHM, gecikme faizinin Avrupa Merkez Bankası'nın uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle oluşacak faiz oranına göre belirlenmesini uygun bulmuştur.

YUKARIDAKİ GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM OYBİRLİĞİYLE

1. Başvurunun kalan kısmının kabuledilebilir olduğuna,
2. AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edilmiş olduğuna,
3. AİHS'nin 13. maddesinin ihlal edilmiş olduğuna,
4. (a) sorumlu Devlet'in, kararın AİHS'nin 44 § 2 Maddesi'ne göre kesinlik kazandığı tarihten itibaren üç ay içerisinde başvurana, ödeme tarihinde uygulanan kur üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilmek üzere aşağıdaki miktarları ve bunlara uygulanabilecek her tür vergiyi ödemesine:
  - (i) manevi zarar için 6,000 Euro (altı bin Euro),
  - (ii) masraf ve harcamalar için 1,500 Euro (bin beş yüz Euro),
  - (b) yukarıda kaydedilmiş olan üç aylık sürenin bitiminden ödeme gününe kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle oluşacak faiz oranına göre yukarıda belirtilen miktarlarda ödenecek basit faizi ödemekle yükümlü olduğuna *karar vermiş,*
5. Başvuranın adil tazmin talebinin kalan kısmını *reddetmiştir.*

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış olup 18 Temmuz 2006 tarihinde, İçtüzüğün 77. Maddesi'nin 2 ve 3. fıkraları uyarınca yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

ŞAYLI/Türkiye*
Başvuru No. 33243/96
Strazburg
2 Şubat 2006

USUL

Davanın nedeni, Türk vatandaşı Abbas Şaylı'nın ("başvuran"), İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("AİHS") eski 25. Maddesi uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti aleyhine, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na ("Komisyon"), 5 Eylül 1996 tarihinde yapmış olduğu 33243/96 no'lu başvuru'dur.

Başvuran, İstanbul Barosu'na bağlı avukatlar Ö. Kılıç ve M. Ali Kırdök tarafından temsil edilmiştir.

Başvuran, devletin güvenlik güçlerinin evini ve eşyalarını tahrip edip, ikametgahını terk etmeye zorladığını iddia etmiştir. Başvuran, AİHS'nin 3, 5, 6, 8, 13, 14 ve 18. Maddeleri ile Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. Maddesi'nin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

OLAYLAR

DAVANIN OLAYLARI

1956 doğumlu başvuran, iddia edilen ve başvuruya neden olan olaylar sırasında Otlubahçe köyünde ikamet etmekteydi. Davanın olayları, taraflar arasında ihtilaf konusu olup, aşağıdaki gibi özetlenebilir.

A. Başvurana göre davanın olayları

Başvuran, 1994 yılının Ekim ayına kadar, Türkiye'de o zamanlar olağanüstü hal bölgesi olan Tunceli'nin Ovacık ilçesindeki Otlubahçe köyünde ikamet etmiştir. 1994 yılında terörist eylemler bu bölgede endişe verici ciddi bir sorundu. 1980'li yıllardan bu yana, bölgede, güvenlik güçleriyle, Kürt nüfusun bir Kürt özerk bölgesi kurma amacında olan kesimleri, özellikle de PKK (*Kürdistan İşçi Partisi*) üyeleri arasında Şiddetli çatışmalar sürüyordu. Başvuranın köyündeki köylüler "teröristlere yardım ve yataklık etmekten" zan altında idiler; bu nedenle köyün yakınında konuşlanmış olan jandarmalar tarafından titizlikle ve sıklıkla denetleniyorlardı.

Güvenlik güçleri, 5 Ekim 1994 tarihinde, başvuranın köyünün etrafını sarmış ve köylüleri köy meydanına toplamıştır. Küfürlü sözler kullanarak, köylülere, köyün derhal boşaltılacağını ve geri dönme olasılıkları bulunmadığını söylemişlerdir. Başvuran beraberinde götürebileceği ne varsa almış ve köyü terk etmiştir. Köyün boşaltılmasından hemen sonra, askerler evleri ve mahsulleri ateşe vermişlerdir.

---

* Dışışleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye

---

çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

Başvuran, geçici olarak, Ovacık yakınlarındaki, felaket sonrası için kurulmuş devlete ait prefabrik konutlara taşınmıştır.

Şikayet konusu olayları müteakiben, başvuran, Ovacık Cumhuriyet Savcılığı'na bir dilekçe vermiş ve köyünün jandarmalar tarafından yakılmasından ve köyü boşaltmaya zorlanmalarından şikayetçi olmuştur.

Dava, güvenlik güçlerinin yaptığı iddia edilen eylemlerle ilgili soruşturmaya ilişkin olduğundan, Ovacık Cumhuriyet Savcısı görevsizlik kararı vermiş ve Memurin Muhakematı Kanunu'na uygun olarak, dilekçeyi Ovacık Bölge Valisi'ne havale etmiştir.

Bölge Valisi, Ovacık Jandarma Komutanlığı'na bir yazı göndermiş ve başvuranın iddialarıyla ilgili bilgi istemiştir.

Jandarma Komutanı, 1 Kasım 1994 tarihli yazısında, Bölge Valisi'ni bilgilendirmiş ve güvenlik güçlerinin bölgede yaptığı operasyonlar sırasında hiçbir evi yakmadığını belirtmiştir. Buna göre, Ovacık İdare Kurulu jandarmalar aleyhindeki cezai takibatın devam etmemesi kararı vermiştir.

Ovacık Bölge Valisi, 25 Ekim 1995 tarihinde başvurana gönderdiği yazıda, Ovacık Jandarma Komutanı'nın 1 Kasım 1994 tarihli yazısına dayanarak, başvuranın iddialarından ikna olmadığını belirtmiştir. Ayrıca yazıda, Danıştay'ın yürürlükteki içtihadı uyarınca, itham edilen memurun kimliği belirlenmedikçe, soruşturma açmanın mümkün olmadığını belirtmiştir. Bu nedenle, yetkili makamların, iddia edilen olaylarla ilgili soruşturma başlatmayacağını ifade etmiştir.

Bu yazı başvurana ulaşmamıştır. Başvuran, Ovacık Cumhuriyet Savcısı'nın görevsizlik kararıyla, Ovacık İdare Kurulu'nun kararını diğer köylülere öğrenmiştir.

B. Hükümet'e göre davanın olayları

PKK üyeleri, 1994 yılında, Ovacık bölgesindeki köylerde, örgüt için propaganda kampanyaları başlatmıştır. PKK militanları bu köylerden genç erkekleri kaçırmış ve bunları örgüte katılmaya zorlamış, köylülere tehdit ve tacizlerde bulunmuştur. Köylüler PKK'nin uyguladığı baskı sonucunda evlerini terk etmişlerdir.

Yetkili makamların yürüttüğü soruşturma, başvuranın köyünün, güvenlik güçleri tarafından değil, askeri üniforma giymiş teröristler tarafından yakıldığını ortaya koymuştur. Başvuran, soruşturmayı yürüten yetkililere verdiği ifadelerde, iddia ettiği suçun faillerini belirleyememiştir.

C. Tarafların sağladığı belgeler

Taraflar, iddialarını doğrulamak amacıyla çeşitli belgeler sunmuşlardır. Bu belgelerin ilgili kısımları aşağıdaki gibi özetlenebilir.

1. Başvuranın sunduğu belgeler

(a) Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın ("TIHV") Yıllık Raporları

Merkezi Ankara'da bulunan bir sivil toplum kuruluşu olan İnsan Hakları Vakfı'nın

1993 Raporu'na göre, 1990 ile 1993 yılları arasında 913'den fazla köy ve mezra boşaltılmıştır. 1993 yılına ait Rapor, köy boşaltmaların 1993 yılında fazlaştığını ve daha çok, köy korucusu olarak hizmet etmeyi reddeden köylülerin köylerinin hedef alındığını ifade etmiştir.

1994 yılına ait Rapor ise, Hükümet'in politikasının, köy boşaltma ve sonrasında yol açılan tahribata, PKK terörü, fakirlik ve doğal faktörlerin neden olduğunu iddia etmek olduğunu ileri sürmektedir. Aynı rapora göre, olağanüstü hal yönetimindeki her bölgede 50 ile 60 köy yakılmıştır.

1995 Raporu'na göre, 1995 yılında 400'den fazla köy boşaltılmıştır. 1996 Raporu ise, Olağanüstü Hal Bölge Valisi'nin bir seferde, toplam 918 köy ve 1767 mezranın çeşitli nedenlerle boşaltıldığını belirttiğini ancak boşaltmaların güvenlik güçleri tarafından gerçekleştirildiğini hiç itiraf etmediğini ifade etmiştir.

1997 ile 1998 Raporları, Hükümet'in köy boşaltma politikalarını, 1990'lardan bu yana uygulanan sistematik bir "iç güvenlik operasyonu" olarak tanımlamıştır.

(b) İnsan Hakları Derneği'nin yayınladığı "Yakılan/Boşaltılan Köyler ve Göç" adlı kitaptan alıntılar

Alıntılar, Şubat 1990'dan Ocak 1999'a dek yakılan ve/veya boşaltılan köylerin kapsamlı bir listesini vermiştir. Liste, boşaltılan ve tahrip edilen köyler arasında Otlubahçe'ye yer vermemiştir.

Alıntılar, *Ülkede Gündem* adlı günlük gazetede çıkan ve köylerin boşaltılması ve bunun yerinden olmuş kişiler üzerindeki kötü etkileriyle ilgili makaleleri içermektedir. Makaleler, bazı köylülerin Devlet makamlarına dilekçeler verip, köylerinin güvenlik güçleri tarafından yakıldığından şikayetçi oldukları üzerinde durmuştur.

Makaleler ayrıca, Hükümet'in, yerinden edilmiş köylülerin köylerine geri dönmesine izin verdiği yönünde halka yönelik verdiği beyanların güvenilmez olduğunu vurgulamıştır. Köylüler ne zaman bunu yapmaya kalkışsalar, köylerine girmelerine fiziksel olarak karşı konulmuştur.

(c) Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yerleşim birimlerinin boşaltılmasını müteakiben yerinden edilmiş kişilerin sorunlarına işaret etmek için alınacak önlemlerle ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisi Soruşturma Komisyonu'nun 14 Ocak 1998 tarihli raporu

Bu rapor, meclisin 10 üyesinden oluşan Soruşturma Komisyonu tarafından hazırlanmıştır. Bu rapora göre, 1993 ve 1994 yıllarında, 905 köy ve 2923 mezranın sakinleri tahliye edilmiş ve ülkenin başka bölgelerine taşınmaya zorlanmışlardır.

Rapor, eski Diyarbakır Valisi Doğan Hatipoğlu'nun bir ifadesine de yer vermiştir. Hatipoğlu, görevi sırasında, askeri makamların ara sıra köyleri boşalttığının dikkatine sunulduğunu belirtmiş, çok nadir olsa da, köylerin yakılmasıyla ilgili şikayet aldığını ifade etmiştir. Hatipoğlu'na göre, tüm köylerin PKK'nın zorlamasıyla boşaltılmış olduğunu ileri sürmek olanaksızdır. Hükümet'in yerinden edilmiş insanların sağlıklı bir biçimde yeniden yerleştirilmeleri için gerekli önlemleri alamadığını iddia etmiştir.

Rapor, İnsan Hakları Vakfı Başkanı Yavuz Önen tarafından hazırlanıp, 1995 yılında

Soruşturma Komisyonu'na sunulan "İnsan Hakları Raporu - Türkiye'ye de atıfta bulunmuştur. Bu raporun bir bölümü, yerlerinden göçenlerle boşaltılan köylere ayrılmıştır. Rapor, 1995 yılında köy ve mezraların boşaltılması uygulamasının çok yaygın olduğunu öne sürmüştür. Köylerdeki pek çok ev ya tahrip edilmiş ya da oturulamaz hale getirilmiştir. İnsanlar bölgeden göç etmeye zorlanmış, köylüler köylerini terk edene dek üzerlerine baskı uygulanmıştır. 1995 yılının ilk aylarında, köylüleri köy korucusu olmayı kabul eden köy ve mezralar haricinde, içinde yaşanan hemen hemen hiçbir köy ve mezra kalmamıştır.

Soruşturma Komisyonu'nun raporu, aynı zamanda, Şırnak Milletvekili Salih Yıldırım'ın, 3 Haziran 1997 tarihinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde, boşaltılmış köyler üzerine yaptığı bir konuşmaya da yer vermiştir. Yıldırım, diğer hususlar meyanında, köylerin ya örgüte karşı çıkanları sindirmek için PKK tarafından ya da köyleri koruyamadıkları veya o köylerin köylüleri köy korucusu olmayı reddettikleri veya PKK'ya yardım yaptıklarından şüphelenildikleri için yetkili makamlar tarafından boşaltılmış olduğunu ifade etmiştir.

Sonuç olarak, raporda, yerleşim birimlerinde ikamet edenlerin, mezralar yerine, yaşadıkları yerlere yakın bölgelerdeki ilçelerde, kazalarda ya da merkez köylerde yeniden iskan edilmeleri ve öncelik göç edenlere verilerek, bölgede ikamet edenlere iş sağlamak amacıyla gerekli mali önlemlerin alınması önerilmiştir.

2. Hükümet'in sunduğu belgeler

(a) Başvuranın sahip olduğu mal ve mülke ilişkin Nisan 2004 tarihli Rapor

Yetkili makamların yürüttüğü soruşturmanın ardından, başvuranın, tapu ve kadastro dairesi kayıtlarına göre, bir ev ve 19.506 metrekarelik bir arsaya sahip olduğu ortaya konmuştur. Belediyenin tapu kayıtlarına göre ise, başvuranın, 31.000 metrekare büyüklüğünde başka bir arsası daha bulunmaktadır. Başvuranın, sahip olduğu arsalardan 816.000.000 Türk Lirası gelir elde edebileceği hesaplanmıştır. Başvuranın kayıtlı ağacı bulunmamaktadır. Resmi kayıtlara göre, vergi ödemediğinden, herhangi bir ticari faaliyette bulunmadığı anlaşılmıştır.

(b) Halit Şaylı ve Hasan Süzgün'ün iki jandarma tarafından alınan 10 Mart 2004 tarihli ifadeleri

Ovacık ilçesi Otlubahçe köyünde ikamet eden iki şahidin ifadeleri, AİHM'ye başvuran başvuranın durumunu belirlemek amacıyla alınmıştır. Şahitler, başvuranın, Ovacık civarındaki Pulur'da ikamet ettiğini ifade etmişlerdir. Şahitler, Otlubahçe'de elektrik, okul veya telefon olmadığını da kaydetmişlerdir.

HUKUK

I. HÜKÜMET'İN ÖN İTİRAZI

Hükümet, 29 Nisan 2005 tarihli ek görüşünde, 14 Temmuz 2004 tarihinde kabul edilen "Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun" ışığında, iç hukuk yollarının tüketilmediği ile ilgili ön itirazda bulunmuştur. Bu Kanun, yetkili makamların terörle mücadelesi sırasında zarar gören başvuranın AİHS mağduriyetini telafi edebilecek uygun bir çare sağlamıştır. Bu nedenle, Hükümet, AİHM'den, bu başvurunun incelenmesini askıya almasını ve başvurudan iç hukuka getirilen yeni başvuru yolundan yararlanmasını istemesini talep etmiştir.

Başvuran Hükümet'in itirazına itiraz etmiş, AİHM'nin kabuledilebilirlik kararından

sonra kendisinden yeni bir hukuk yoluna başvurmasının istenemeyeceğini savunmuştur.

AİHM, 2 Eylül 2003 tarihli kabuledilebilirlik kararında zaten, başvuranın şikayetleriyle ilgili etkili bir soruşturmanın yapılmamış olması nedeniyle, başvurandan iç hukukta başka bir yola başvurmasının istenmemesine karar vermiş olduğunu anımsar. AİHM, bu itirazın, başvuru hakkında kabuledilebilirlik kararı verildikten sonra yapıldığını kaydeder. Bu nedenle, Hükümet'in, esas itibarıyla bu aşamada kabuledilebilirliğe itiraz etme hakkının iptal edildiği farzedilebilir. Bu nedenle Hükümet'in itirazı takibatın bu aşamasında gözönünde bulundurulamaz (bu hususlar meyanında bkz. *Amrollahi – Danimarka*, 56811/00, *Nikolova – Bulgaristan* [BD], 31195/96).

II. AİHS'İN 3. VE 8. MADDELERİ İLE EK 1 NO'LU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, devletin güvenlik güçleri tarafından Otlubahçe köyünden tahliye edilmesi ile evi ile mal ve mülklerinin tahrip edilmesinin, AİHS'nin 3. ve 8. Maddeleri ile Ek 1 No'lu Protokolün 1. Maddesi'nin ihlaline yol açtığını iddia etmiştir. İlgili Maddelere göre:

Madde 3

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.”

Madde 8

“1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesinin müdahalesi, ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için, demokratik bir toplumda, zorunlu olan ölçüde ve yasayla öngörülmüş olmak koşuluyla söz konusu olabilir.”

Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. Maddesi

“Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez. “

Başvuran, devletin güvenlik güçlerince ocağından zorla tahliye edilmesi ve mal ve mülkünün kasten tahrip edilmesinin, mal ve mülk dokunulmazlığı ile aile hayatına saygı gösterilmesi hakkını ihlal ettiğini ileri sürmektedir. Başvuran ayrıca, mal ve mülkünün tahrip edilmesiyle köyünden tasfiye edilmesi etrafındaki koşulların insanlık dışı ve alçaltıcı muameleye eşdeğer olduğunu da iddia etmiştir.

Hükümet başvuranın şikayetlerinin somut temellerini yadsımış, asılsız olduklarını ileri sürmüştür. Bu vesile ile Hükümet, başvuranın köyünün güvenlik güçleri tarafından boşaltılmadığını ve yakılmadığını öne sürmüştür. Başvuran köyünü PKK'nin bölgede yürüttüğü yoğun terör eylemleri nedeniyle terk etmiştir. Yetkili makamların yürüttüğü soruşturma, başvuranın köyünün askeri üniforma giymiş teröristler tarafından yakılmış olabileceğini ortaya koymuştur.

AİHM, olayların bu başvuruya yol açan kesin nedeniyle ilgili bir ihtilafla karşı karşıyadır. Dolayısıyla, öncelikle, meydana geldiği iddia edilen olaylar sırasında bölgede hakim olan genel durumu göz önünde bulundurmalıdır. Bu vesile ile, AİHM, sözkonusu tarihlerde, Türkiye'deki olağanüstü hal bölgesinde, güvenlik güçleri ile PKK üyeleri arasında şiddetli çatışmalar olduğunu gözlemlemiştir. İki tarafın eylemlerinin sonucu çatışmaya yol açan bu çift taraflı şiddet, pek çok kişiyi evlerinden kaçmaya zorlamıştır. Ayrıca, ulusal makamlar, birçok yerleşim biriminin sakinini, bölgedeki nüfusun güvenliğini sağlamak için tahliye etmiştir (*Doğan ve Diğerleri – Türkiye*, 8803-8811/02, 8813/02 ve 8815-8819/02). Yine de, AİHM, benzer bazı davalarda da, güvenlik güçlerinin, başvuruların bazılarının evleriyle mal ve mülklerini kasten tahrip ettiği, geçim kaynaklarından yoksun bıraktığı ve Türkiye'nin olağanüstü hal bölgesindeki köylerini terk etmeye zorladığı sonucuna varmıştır (diğerlerinin yanı sıra, bkz. *Akdivar ve Diğerleri – Türkiye*; *Selçuk ve Asker – Türkiye*; *Menteş ve Diğerleri – Türkiye*; *Bilgin – Türkiye*, 23819/94 ve *Dulaş – Türkiye*, 25801/94).

Durum böyleyken, hem Avrupa İnsan Hakları Komisyonu hem de AİHM, Türkiye'den, devletin güvenlik güçlerinin mal ve mülkleri yasaya aykırı olarak tahrip ettiğinin iddia edildiği benzer davalar için daha önce komisyon soruşturmaları yürütmüştür (*Akdivar ve Diğerleri ve Yöyler*; *İpek – Türkiye*, 25760/94). O davalarda, AİHS kurumlarını böyle bir uygulamaya başvurmaya teşvik eden asıl neden, etkili bir ulusal soruşturmanın yokluğunda gerçekleri tespit edememeleridir.

AİHM, şahitleri tanıklık etmek üzere mahkemeye çağırıp, kendi başına durum tespiti yaparak bu davadaki gerçekleri tespit etmeye girişemeyeceği için üzüntü duymaktadır. Öte yandan, AİHM, böyle bir uygulamanın, davanın gerçek koşullarını tespit edecek yeterli delil sağlamayacağı; bu davada geçen neredeyse on bir yıllık uzun zaman göz önüne alındığında, tanıklık edecek şahit bulmanın güçleştiği ve şahidin olayları ayrıntılarıyla ve doğru olarak hatırlayabilmesini güçleştireceği kanısındadır. Dolayısıyla, AİHM, kararını, tarafların sunduğu elindeki delillere dayanarak vermelidir (bkz. *Çaçan – Türkiye*, 33646/96, kararında geçen *Pardo – Fransa* kararı). Öte yandan, AİHM, tarafların sunduğu belgelerin incelenmemiş ya da sorgulanıp sınanmamış olduğuna, bu nedenle bu davada ulaşılabilecek sonuçlar için potansiyel olarak yanıltıcı bir temel oluşturabileceğine dikkat etmelidir.

Daha önce kaydedildiği üzere, sözkonusu tarihlerde Türkiye'nin güneydoğusundaki köylerin boşaltılması ve yakılması ile ilgili bağımsız raporlar göz önünde tutularak, başvuranın devletin güvenlik güçlerince köyünden zorla tahliye edildiği ve eviyle mal ve mülkünün yakıldığı iddiası, ilk bakışta savunulmaz olduğu için bertaraf edilemez. Ancak, AİHM için, AİHS'de belirtilen amaçlar doğrultusunda istenen delil ölçütü "herhangi bir şüpheye yer bırakmaz" ve böylesi bir kanıt, yeterince sağlam, açık ve uygun çıkarsamaların ya da reddedilemeyecek benzer maddi ipuçlarının varlığından ortaya çıkabilir (*İrlanda – İngiltere*, 18 Ocak 1978 tarihli karar).

Bu bağlamda, AİHM, başvuranın, güvenlik güçlerinin evi ile mal ve mülkünü yakmasıyla ilişkili hiçbir görgü tanığı ifadesi sunmadığını kaydeder. Başvuran, iddia edilen olaylara karışan askerlerin kimliği gibi belirli bilgiler de vermemiştir. Ayrıca, başvuranın, Ovacık Cumhuriyet Savcılığı'nca başlatılan takibat için hazır bulunmadığı ve takibat başlatan makamlara şikayette bulunması sonrasında davasını takip etmediği anlaşılmıştır. Başvuran, yetkili makamların yürüttüğü soruşturmayı takip etmemesine hiçbir açıklama getirmemiştir.

Ayrıca, AİHM, dosyada Hükümet'in savları ile ulusal makamların tespitlerini çürütecek delile de rastlamamıştır.

Yukarıda belirtilen hususlar ışığında ve başvuranın iddialarını doğrulayamaması sonucunda, AİHM, başvuranın güvenlik güçlerince evinin yakılmasının ya da köyünden zorla tahliye edilmesinin gerekli ölçüde ispatlanmış olduğu kanısında değildir.

Bu durum karşısında, AİHM, AİHS'nin 3. ve 8. Maddeleri ile, Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. Maddesi'nin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır.

III. AİHS'NİN 5 § 1. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, evinin tahrip edilmesi ile Otlubahçe köyünden tahliye edilmesi çevresinde gelişen koşulların, AİHS'nin 5 § 1. Maddesi'nde belirlenen kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkını ihlale de eşdeğer olduğunu iddia etmiştir. Bu maddeye göre:

“Herkesin kişi özgürlüğüne ve güvenliğine hakkı vardır. Aşağıda belirtilen haller ve yasada belirlenen yollar dışında hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz.”

Hükümet davanın bu yönü hakkında yorum yapmamıştır.

AİHM, 5 § 1. Madde'nin içeriğindeki öncelikli meselenin Devlet'in haklardan keyfi olarak mahrum bırakmasından korumak olduğunu hatırlar.

Bu davada, başvuran ne gözaltına alınmış ya da tutuklanmış, ne de özgürlüğü elinden alınmıştır. Başvuranın, iddiasına göre evini ve mal ve mülkünü kaybetmesinden doğan güvensiz özel koşulları, 5 § 1. Madde'de öngörülen, kişinin güvenliği kavramıyla örtüşmemektedir (bkz. yukarıda belirtilen *Çaçan* kararı ve *Kıbrıs – Türkiye* [BD], 25781/94).

Yukarıda anılanlar ışığında, AİHM, AİHS'nin 5 § 1. Maddesi'nin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır.

IV. AİHS'NİN 6. VE 13. MADDELERİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, evinin tahrip edildiğinin, köyünden zorla tahliye edildiğinin ve kişisel haklarını savunmak için bir mahkemeye başvurmasının engellendiğinin kabul edilmeyerek, etkili başvuru yollarından yoksun bırakıldığından şikayetçi olmuştur. Başvuran, AİHS'nin 6 § 1. ile 13. Maddelerine dayanmıştır. Sırasıyla, bu maddelerin ilgili kısımlarına göre:

“Herkes, gerek medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili nizalar ... konusunda karar verecek olan ... [bir] mahkeme tarafından davasının ... hakkaniyete uygun ... olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir.”

“Bu Sözleşme'de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev yapan kişiler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, ulusal bir makama etkili bir başvuru yapabilme hakkına sahiptir.”

A. AİHS'nin 6 § 1. Maddesi

Başvuran, iddialarıyla ilgili, yetkili makamların etkili bir soruşturma yürütmediğini, dolayısıyla, kişisel haklarını savunmak için mahkemeye başvurmasının engellendiğini ileri sürmüştür. Başvurana göre, etkili bir soruşturma olmadan, hukuki yargılamadan tazminat elde edebilme olanağı bulunmamaktadır.

Hükümet, başvuranın iç hukukta mevcut bulunan yolları denemediğini öne sürmüştür. Hükümet'e göre, başvuran, dava açsaydı, etkili başvuru hakkından yararlanabilirdi.

AİHM, başvuranın, 2 Eylül 2003 tarihli kabuledilebilirlik kararında belirtilen nedenlerden ötürü asliye hukuk mahkemelerinde dava açmadığını kaydeder. Bu nedenle, başvuran takibat başlatılmasına yol açsaydı, ulusal mahkemelerin başvuranın iddialarıyla ilgili bir karara varıp varamayacağını saptamak mümkün değildir. AİHM'ye göre, başvuranın şikayetleri, güvenlik güçleri tarafından evi ile mal ve mülklerinin kasten tahrip edilmesi ve köyünden zorla tahliye edilmesiyle ilgili etkili bir soruşturmanın yapılmadığı iddialarıyla ilgilidir. Bu nedenle, AİHM, bu şikayeti, AİHS'nin ihlal edildiği iddiaları hususunda etkili başvuru yolları sağlamaları için Devletler'e daha genel bir yükümlülük getiren 13. Madde bakımından inceleyecektir (bkz. yukarıda adı geçen *Selçuk ve Asker*, § 92).

Bu nedenle AİHM, AİHS'nin 6 § 1. Maddesi'nin ihlal edilip edilmediğini belirlemenin gerekli olmadığı kanısındadır.

B. AİHS'nin 13. Maddesi

Başvuran, AİHS'nin 13. Maddesi kapsamında, AİHS'den doğan mağduriyeti hakkında etkili başvuru yollarının mevcut bulunmadığından şikayetçi olmuştur.

Hükümet, soruşturmada ihmal bulunmadığını ve yetkili makamların başvuranların iddialarıyla ilgili etkili bir tahkikat yürüttüğünü iddia etmiştir.

AİHM, AİHS'nin 13. Maddesi'nin, iç hukuk düzeninde her ne biçimde korunuyor olurlarsa olsunlar AİHS'nin tanıdığı hak ve özgürlüklerin esasının, ulusal düzeyde yürürlüğe konması amaçlı başvuru yollarının açık olduğunu temin ettiğini yinelemiştir. Dolayısıyla, 13. Madde'nin etkisi, Sözleşmeye Taraf Devletler'e bu hüküm altında AİHS yükümlülüklerini yerine getirmek bakımından takdir yetkisi tanımına rağmen, iç hukuk yollarının hükümlerinin, "tartışılabilir bir şikayet" in içeriğini, AİHS kapsamında incelemesini gerektirmek ve uygulanabilecek doğru yöntemi yaratmasını sağlamaktır. Yükümlülüğün 13. Madde uyarınca kapsamı, başvuranın AİHS uyarınca yaptığı şikayetin niteliğine bağlı olarak değişmektedir. Bununla beraber, 13. Madde'nin koştuğu hukuk yolu, hem uygulamada hem de yasada "etkili" olmalı, özellikle uygulaması, Sorumlu Devlet'in yetkili makamlarının eylemleri ya da ihmalleriyle haksız yere engellenmemelidir (bkz. yukarıda adıgeçen, *Dulaş* § 65 ve *Yöyler* § 87).

AİHM, bu davada toplanan delillere dayanarak, devletin güvenlik güçlerinin, iddia edildiği gibi, başvuranın evini tahrip ettiğinin veya başvuranı zorla tahliye ettiğinin, istenen delil ölçütünde kanıtlanmadığı kanısına vardığını hatırlatır. Öte yandan, bu durum, başvuranın şikayetlerinin 13. Madde'de belirtilen amaçlar doğrultusunda, bu Madde'nin kapsamı dışında kaldığı anlamına gelmez (*D.P. ve J.C. – İngiltere*, 38719/97). Bu şikayetlerin, açıkça dayanaktan yoksun oldukları gerekçesiyle kabuledilmez oldukları kararı verilmemiş, dolayısıyla esaslar hakkında inceleme yapılması gerekmiştir. Ayrıca, AİHM, 2 Eylül 2003 tarihli kabuledilebilirlik kararında, başvuranın, şikayetleriyle ilgili titiz ve etkili bir soruşturmanın yapılmaması nedeniyle iç hukuk yollarını daha fazla aşındırmamasının maruz görüldüğünü zaten belirtmiştir.

Dolayısıyla, AİHM, 13. Madde'nin koşullarını tam anlamıyla göstermesine rağmen, başka bir hükmün gerçek bir ihlalinin varlığının, sözü edilen Madde'nin uygulanması için önkoşul olmadığını yineler (*Boyle ve Rice - İngiltere*). Dolayısıyla, AİHM, kabuledilebilirlik kararındaki tespitler ile başvuranın iddialarının, ilk bakışta savunulmaz olarak gözardı edilemeyeceğiyle ilgili vardığı sonucu göz önünde tutarak, başvuranın şikayetlerinin, AİHS'nin 13. Maddesi'nde belirtilen amaçlar doğrultusunda, AİHS'nin ihlal edildiği biçiminde savunulabilir iddialara yol açtığı sonucuna varmıştır (bkz. *mutatis mutandis*, AİHS'nin 6. Maddesi'nin uygulanabilirliğinin ortada olduğu *Mennitto – İtalya* [BD], 33804/96).

Davanın ayrıntılı olaylarına dönersek, AİHM, Ovacık Cumhuriyet Savcısı'nın görevsizlik kararını müteakiben, Ovacık İlçe Belediyesi İdare Kurulu'nun, başvuranın iddialarıyla ilgili soruşturma başlattığını kaydeder. Ancak sözkonusu soruşturma, Jandarma Komutanlığı'ndan, başvuranın iddialarıyla ilgili bilgi vermesinin istenmesiyle sınırlıydı. Başvuranın, evi ile mal ve mülkünün yakılmasının failleri olarak açıkça jandarmaları suçlamasına rağmen, soruşturma sırasında güvenlik gücü mensuplarıyla görüşülmesi için çaba harcadığına dair bildiri bulunmamaktadır. Yetkili makamların, başvuranın iddialarının doğruluğunu incelemek için, iddia edilen olay mahallini ziyaret etmeyi düşündüğüne dair bildiri de bulunmamaktadır. Aksine, güvenlik güçlerinin verdiği bilgilerden tatmin olmuşlardır. Bu vesile ile, AİHM'nin, yetkili makamların, güvenlik gücü mensuplarının böyle bir olayın failleri olabileceğini genel olarak düşünmediğini sürekli olarak gözlemlemesi kayda değerdir (bkz. yukarıda belirtilen *Selçuk ve Asker*, § 68, *İpek*, § 206; *Yöyler*, § 92). Esasında, Ovacık Bölge Valisi'nin bu davada verdiği yanıt, AİHM'nin önceki tespitlerini teyit

etmektedir. Sonuç olarak, jandarma yetkililerinin başvuranın iddialarını reddetmesini müteakiben, Ovacık İlçe Belediyesi yetkilileri soruşturmayı daha fazla sürdürmemiştir.

AIHM, Türkiye'nin güneydoğusundaki idare kurullarının, hükümete hiyerarşik olarak bağımlı devlet memurlarından oluşması ve üst düzey bir yöneticinin, haklarında soruşturma yürütülen güvenlik güçlerine bağlı olması nedeniyle, bağımsız bir soruşturma yürütebilme yetileri hakkında ciddi şüpheleri olduğunu daha önce ifade etmiştir (bkz. *Güleç – Türkiye*, 21593/93, § 80, *Yöyler* § 93 ve *İpek* § 207). Soruşturmada tespit edilen ciddi noksanlıklar, AIHM'nin bu davada farklı bir karar vermesini mümkün kılmamaktadır.

Bu koşullar altında, yetkili makamların, başvuranın Otlubahçe'deki mülkünün tahrip edildiği iddialarıyla ilgili titiz ve etkili bir soruşturma yürüttükleri söylenemez.

Dolayısıyla, AIHS'nin 13. Maddesi ihlal edilmiştir.

V. AIHS'NİN 6., 8. VE 13. MADDELERİ VE EK 1 NO'LU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİ İLE BAĞLANTILI OLARAK AIHS'NİN 14. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, Kürt kökenli olması nedeniyle, AIHS'nin 6., 8. ve 13. Maddeleri ile Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. Maddesi ile bağlantılı olarak AIHS'nin 14. Maddesi'nin ihlal edilerek ayrımcılığa maruz kaldığını ileri sürmüştür. 14. Madde'ye göre:

“[Bu] Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan sağlanır.”

Başvuran, evi ile mal ve mülkünün tahrip edilmesinin, Kürt kökenli olması nedeniyle ayrımcılık teşkil eden resmi politikaların ürünü olduğunu savunmuştur.

Hükümet başvuranın iddialarını reddetmiştir.

AIHM, başvuranın iddialarını kendisine sunulan deliller ışığında incelemiş, bunların asılsız olduğu kanısına varmıştır. Bu nedenle AIHS'nin 14. Maddesi ihlal edilmemiştir.

VI. AIHS'NİN 18. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran şikayet edilen müdahale ve kısıtlamaların, AIHS'yle uyuşmayan amaçlar doğrultusunda dayatıldığını iddia etmiştir. Başvuran AIHS'nin 18. Maddesi'ne atıfta bulunmuştur. Bu Madde'ye göre:

“[Bu] Sözleşmenin hükümleri gereğince, sözü edilen hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamalar ancak öngörülen amaçlar için uygulanabilir.”

AIHM, bu iddiayı, kendisine sunulan iddialar ışığında zaten incelediğine ve iddianın asılsız olduğu kanısına vardığına işaret eder. Dolayısıyla, bu hükmün ihlal edildiği saptanmamıştır.

VII. AIHS'NİN 41. MADDESİ'NİN UYGULANMASI

AIHS'nin 41. Maddesi'ne göre:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

Başvuran, evinin yakılması ile 1994 yılından bu yana yeniden elde edemediği ekonomik durumunun sonucunda çektikleri için, toplam 261.500.000.000 Türk lirası (TL)¹ maddi tazminat talep etmiştir.

Hükümet, AIHS'nin ihlal edilmemesi nedeniyle başvuranın adil tazmininin yerine getirilmemesi gerektiğini öne sürmüştür. Ayrıca, AIHS'nin hükümlerinden herhangi birinin ihlal edilmesi durumunda bile, başvuranın talep ettiği meblağın fahiş olduğunu ve bölgenin ekonomik gerçeklerini yansıtmadığını iddia etmiştir.

¹ Yaklaşık 160.000 Euro.

AİHM, başvuranın talep ettiği tazminatla AİHS'nin ihlali arasında neden-sonuç ilişkisi bulunması gerektiğini ve bunun, isabetli bir davada gelirin kaybedilmesi konusunda bir tazminatı kapsayabileceğini yinelemektedir (diğerlerinin yanı sıra bkz. *Barberà, Messegué ve Jabardo – İspanya*, §§ 16-20). Öte yandan, AİHM, bu davada, başvuranın güvenlik güçlerince evinin yakılmasının ya da köyünden zorla tahliye edilmesinin istenen delil ölçütünde ispatlanmamış olduğunu hatırlatır. Dolayısıyla, AİHS'nin ihlalinin teşkil etmeye bağlı husus ile –etkili bir soruşturmanın yapılmaması- başvuranın talep ettiği tazminat arasında neden-sonuç ilişkisi bulunmamaktadır. Bu nedenle başvuranın iddiasını bu başlık altında reddeder.

B. Manevi tazminat

Başvuran, manevi tazminat olarak toplam 20.000 Euro talep etmiştir. Bununla ilgili olarak, Otlubahçe'deki köyünden zorla tahliye edilmesiyle, evi ile mal ve mülkünün tahrip edilmesinin ardından çektiği sıkıntı ve fakirliğe göndermede bulunmuştur.

Hükümet, bu meblağın haddinden fazla ve haksız olduğunu ileri sürmüştür.

AİHM, ulusal makamların, AİHS'nin 13. Maddesi'ni ihlal ederek, başvuranın iddialarıyla ilgili etkili ve titiz bir soruşturma yürütmedikleri sonucuna varmıştır. Dolayısıyla, manevi tazminat ödenmelidir. AİHM, iddiaların ciddiyetini göz önünde bulundurarak ve tarafsızlık esasıyla, başvurana, ödeme günündeki kurdan Türk lirasına çevrilerek, 4000 Euro ödenmesine karar vermiştir.

C. Mahkeme masrafları

Başvuran, davanın AİHS organları huzurunda hazırlanması ve sunulmasına ilişkin oluşan mahkeme masrafları için toplam 6.370 Euro talep etmiştir. Bu tutar, başvuranın yaptığı masrafları da (62 saat 20 dakikalık hukuki çalışma ve telefon görüşmeleri, posta ve çeviri masrafları ile sabit masraflar) kapsamaktadır.

Hükümet, bu meblağın haddinden fazla ve haksız olduğunu ileri sürmüştür. Başvuranın iddialarını kanıtlamak için hiçbir fatura ya da belge sunmadığını savunmuştur.

AİHM, başvuranın AİHS uyarınca öne sürdüğü iddialarını savunmayı ancak kısmen başardığına işaret eder. Ancak, bu dava, ayrıntılı incelenmesi gereken deliller ile yasaya ilişkin karmaşık meseleleri içermektedir. AİHM, yalnız gerekli olduğu için ve gerçekten yapılan hukuki masrafların AİHS'nin 41. Maddesi uyarınca geri ödeneceğini yineler. Başvuranın sunduğu şikayetlerin ayrıntılarını gözönünde bulundurarak, AİHM, tabi olabilecek katma değer vergisi hariç 2.150 Euro ödenmesine karar vermiştir.

C. Gecikme Faizi

AİHM, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğuna karar vermiştir.

BU NEDENLERLE, AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1. Hükümet'in ön itirazlarının *reddine*;
2. AİHS'nin 3. ve 8. Maddeleri ile Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. Maddesi'nin ihlal edilmediğine;
3. AİHS'nin 5 § 1. Maddesi'nin ihlal edilmediğine;
4. AİHS'nin 6 § 1. Maddesi'nin ihlal edilip edilmediğini belirlemenin gerekli olmadığına;
5. AİHS'nin 13. Maddesi'nin ihlal edildiğine;
6. AİHS'nin 3., 6., 8. ve 13. Maddeleri ve Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. Maddesi ile

bağlantılı olarak, AİHS'nin 14. Maddesi'nin ihlal edilmediğine;

7. AİHS'nin 18. Maddesi'nin ihlal edilmediğine;

8. (a) Sorumlu Devlet'in, aşağıdaki miktarları, AİHS'nin 44 § 2. Maddesi'ne göre nihai kararın verildiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihinde uygulanan kur üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevirerek, başvuranların Türkiye'deki banka hesaplarına yatırmasına:

- (i) 4.000 Euro (dört bin Euro) maddi tazminat;
- (ii) mahkeme masrafları için 2.150 Euro (iki bin yüz elli Euro);
- (iii) yukarıdaki meblağlara uygulanabilecek tüm vergiler;

(b) yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona ermesinden, ödeme gününe kadar geçen süre için, yukarıdaki miktarlara Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli faizinin üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına *karar vermiştir*.

9. Başvuranın adil tazmin taleplerinin geri kalanını *reddetmiştir*.

İşbu karar, İngilizce olarak hazırlanmış ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2. ve 3. Maddesi uyarınca 2 Şubat 2006 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Vincent BERGER
Zabıt Katibi

Boštjan M. ZUPANČIČ
Başkan

— • —

 [İçindekilere dön](#)

ÖZTOPRAK VE DİĞERLERİ /Türkiye*

Başvuru No. 33247/96
Strazburg
2 Şubat 2006

OLAYLAR

I.DAVA ŞARTLARI

Başvuranların tümü Türk vatandaşlarıdır. Bu başvuruya sebep olan olayların meydana geldiği tarihte Halitpınar Köyü'nde ikamet etmekteydiler. Dava olaylarına ilişkin olarak taraflar arasında ihtilaf bulunmaktadır. Dava olayları şu şekilde özetlenebilir.

A.Başvuranların anlatımıyla olaylar

Başvuranlar, 1999 yılına kadar o tarihte Türkiye'de olağanüstü hal bölgesinde bulunan Tunceli – Ovacık'a bağlı Halitpınar Köyü'nde ikamet etmekteydi. 1994 yılında, terör

faaliyetleri bu bölgede temel bir sorun idi. 1980'lerden beri bölgede güvenlik güçleri ve Kürt nüfusun, özellikle PKK mensupları olmak üzere, Kürt özerkliği taraftarı olan bazı kesimleri arasında şiddetli bir çatışma sürmekteydi. Başvuranların köyünde yaşayanların "teröristlere yardım ve yataklık" yaptıklarından şüphelenilmiş ve başvuranlar, köyün yakınındaki jandarma tarafından sıkı bir şekilde ve sıklıkla kontrol edilmişlerdir.

4 Ekim 1994 tarihinde, güvenlik güçleri Halitpınar'ı kuşatmış ve köylüleri köy meydanında toplamıştır. Kötü sözler sarf etmek suretiyle köylülere bir daha dönülmemek üzere köyün derhal boşaltılacağını söylemişlerdir. Başvuranlar, alabilecekleri kadar eşya alarak köyü terk etmiştir. Boşaltmanın hemen ardından, askerler, evleri ve hasadı ateşe vermiştir.

Başvuranlar, geçici olarak, Ovacık yakınlarında bulunan devlete ait prefabrikte afet konutlarına taşınmıştır.

Olayın ardından, başvuranlar, Ovacık Cumhuriyet Savcılığı'na dilekçe vererek köylerinin jandarma tarafından yakılmasından şikâyetçi olmuştur. Başvuranlar, dilekçelerine yanıt adresi olarak geçici adreslerini not etmiştir.

Olay, güvenlik güçlerinin iddia edilen davranışlarına yönelik bir soruşturma ile ilgili olduğundan, Ovacık Cumhuriyet Savcısı yetkisizlik kararı vermiş ve dilekçeleri Memurin Muhakematı Kanunu uyarınca Ovacık Kaymakamlığı'na iletmiştir. Kaymakam, Ovacık Jandarma Komutanlığı'na bir yazı yazarak başvuranların iddialarına ilişkin bilgi talep etmiştir.

---

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

1 Kasım 1994 tarihinde, Jandarma Komutanı, Kaymakam'a güvenlik güçlerinin bölgedeki operasyonları sırasında hiçbir evin yanmadığı bilgisini vermiştir. Buna göre, Ovacık İdare Kurulu jandarmalara yönelik cezai işlemlere devam edilmemesine karar vermiştir.

25 Ekim 1995 tarihinde, Ovacık Kaymakamı, başvuranlara bir yazı göndermiştir. Ovacık Jandarma Komutanı'nın 1 Kasım 1994 tarihli yazısına dayanarak, iddialarını ikna edici bulmadığını izah etmiştir. Ayrıca, Danıştay içtihadı uyarınca, suçlanan memurun kimliği belirlenmediği sürece soruşturma imkânı bulunmamaktaydı. Dolayısıyla, Kaymakam yetkililerin iddia edilen olaylara yönelik soruşturma başlatmayacağını belirtmiştir.

Başvuranlar bu yazıyı almamıştır. Ovacık Cumhuriyet Savcısı'nın yetkisizlik kararını ve Ovacık İdare Kurulu'nun kararını, çok uzun bir süre sonra diğer köylülerden ve tanıdıklarından öğrenmişlerdir.

B.Hükümet'in anlatımıyla olaylar

1994 yılında, PKK, Ovacık ilçesindeki köylerde örgütlenme için bir propaganda kampanyası başlatmıştır. Bu köylerdeki genç erkekleri kaçırmış ve örgüte girmeye zorlamıştır. PKK militanları köylüleri tehdit ve taciz etmiştir. Köy sakinleri evlerini PKK baskısı nedeniyle terk etmişlerdir.

Yetkililerce yürütülen soruşturmada, başvuranların evlerinin güvenlik güçleri tarafından değil, askeri üniforma giyen teröristlerce yakıldığını ortaya koymuştur.

Başvuranlar, yetkililere verdikleri ifadelerde, iddia edilen suçun faillerinin kimliklerini belirtmemişlerdir.

C.Taraflarca sunulan belgeler

Taraflar, iddialarını belgelemek amacıyla çeşitli belgeler sunmuşlardır. Bu belgeler, şu şekilde özetlenebilir.

1.Başvuranlar tarafından sunulan belgeler

(a) Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın Yıllık Raporları (TİHV)

Türkiye İnsan Hakları Vakfı, merkezi Ankara'da bulunan bir sivil toplum örgütüdür. Sözkonusu derneğin 1993 Raporu'nda, 1990 – 1993 yılları arasında 913'ten fazla köy ve mezranın boşaltıldığı belirtilmiştir. 1993 Raporu, köy boşaltmaların 1993'te arttığını ve sakinleri köy korucusu olarak hizmet vermeyi reddeden köyleri hedef aldığını ifade etmiştir.

TİHV'nin 1994 Raporu'nda, Hükümet politikasının, boşaltmaların ve akabindeki tahriplerin, PKK teröründen, yoksulluktan ve doğal nedenlerden kaynaklandığını söylemek olduğu belirtilmiştir. Bu rapora göre, olağanüstü hale tabi her bir ilde 50 – 60 kadar ev yakılmıştır.

1995 Raporu'nda, 1995 yılında 400'den fazla evin boşaltıldığı belirtilmiştir. 1996 Raporu'na göre, Olağanüstü Hal Bölge Valisi, boşaltmanın güvenlik güçleri tarafından yapıldığını kabul etmemesine karşın, bir defasında, çeşitli nedenlerden dolayı toplam 918 köy ve 1767 mezranın boşaltıldığına değinmiştir.

1997 ve 1998 Raporları, Hükümet'in köy boşaltma politikasını, 1990'lar boyunca yapılmış olan sistematik bir "iç güvenlik operasyonu" olarak tanımlamıştır.

(b) İnsan Hakları Derneği tarafından yayınlanan "Yakılan / Boşaltılan Köyler ve Göç" isimli kitaptan alıntılar

Alıntılarda, Şubat 1990'dan Ocak 1999 tarihine kadar yakılan ve/veya boşaltılan köylerin kapsamlı bir listesi verilmiştir. Bu liste, boşaltıldığı ve tahrip edildiği hususuyla ilgili olarak Halitpınar'a atıfta bulunmamıştır.

Alıntılar, *Ülkede Gündem* isimli günlük gazeteden alınmış olan, köylerin boşaltılması ve bunun yerinden ayrılmış kişiler üzerindeki olumsuz etkisine ilişkin birkaç makaleyi kapsamaktaydı. Makalelerde, pek çok köylünün, Devlet makamlarına, köylerinin güvenlik güçleri tarafından yakıldığı şikâyetiyle dilekçe verdiği vurgulanmıştır.

Makalelerde ayrıca, Hükümet'in, köylülerin köylerine dönmelerine izin verir gibi görünen açıklamalarının güvenilmez olduğu vurgulanmıştır. Köylüler ne zaman geri dönmeye çalıştıysa, köylerine girmeleri engellenmiştir.

(c) Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Komisyonu'nun, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki yerleşim birimlerinin boşaltılmasını takiben yerlerinden ayrılmış olanların sorunlarına ilişkin alınacak önlemlerle ilgili 14 Ocak 1998 tarihli raporu

Bu Rapor, on milletvekilinden oluşan bir Araştırma Komisyonu tarafından

hazırlanmıştır. Rapora göre, 1993 ve 1994 yıllarında, 905 köy ve 2923 mezranın sakini yerlerinden çıkarılmış ve ülkenin başka bölgelerine yerleşmeye zorlanmıştır.

Rapor'da, eski Diyarbakır valisi olan Doğan Hatipoğlu'nun bir ifadesine de yer verilmiştir. Hatipoğlu, görevde bulunduğu sırada, askeri yetkililer tarafından gerçekleştirilen köy boşaltmalarının dikkatine sunulduğunu ifade etmiştir. – Nadir olmasına karşın – köy yakma vakalarına ilişkin şikâyetler aldığını belirtmiştir. Hatipoğlu'na göre, tüm köylerin PKK zorlamasıyla boşaltıldığını öne sürmek imkânsızdı. Hatipoğlu, Hükümet'in yerinden ayrılmış olan kişilerin sağlıklı bir şekilde yeniden yerleşmesi için gerekli önlemleri almadığını iddia etmiştir.

Rapor'da ayrıca, İnsan Hakları Vakfı başkanı Yavuz Önen tarafından hazırlanan ve 1995 yılında Araştırma Komisyonu'na sunulan "İnsan Hakları Raporu – Türkiye"ye atıfta bulunulmuştur. Bu raporda, göç edenler ve boşaltılmış köylere bir bölüm ayrılmıştır. Bu raporda, 1995 yılında, köy ve mezra boşaltmalarının çok yaygın olduğu belirtilmiştir. Pek çok ev ya tahrip edilmiş ya da içinde oturulamayacak hale getirilmiştir. İnsanlar bölgeden göç etmeye zorlanmış ve köylerini terk edene kadar köy sakinlerine baskı yapılmıştır. 1995 yılının ilk aylarında, köy korucusu olmayı kabul eden sakinlerin olduğu köyler dışında, meskûn halde olan hiçbir köy veya mezra kalmamıştır.

Araştırma Komisyonu'nun raporunda, Şırnak milletvekili Salih Yıldırım'ın Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde boşaltılmış köylerle ilgili olarak 3 Haziran 1997 tarihinde yaptığı bir konuşmaya da atıfta bulunulmuştur. Yıldırım, diğerleri meyanında, köylerin, ya boşaltmayı reddedenleri korkutmak amacıyla PKK tarafından boşaltıldığını, ya da köyleri koruyamadıklarından dolayı, veya köy korucusu olmayı reddeden veya PKK'ya yardım ettiklerinden şüphelenilen köy sakinleri sebebiyle, güvenlik güçleri tarafından boşaltıldığını ifade etmiştir.

Sonuç olarak, raporda, yerleşim birimlerindeki sakinlerin – mezralardan ziyade – yaşadıkları yerlere yakın il, ilçe ve merkezi köylerde yerleştirilmeleri ve öncelik göç edenlere verilmek üzere, bölge halkına istihdam yaratmak amacıyla gerekli ekonomik önlemlerin alınması gerektiği önerisinde bulunulmuştur.

2. Hükümet tarafından sunulan belgeler

(a) Her bir başvuranın sahip olduğu mallara ilişkin Nisan 2004 tarihli Rapor

Bu raporun amacı, her bir başvuranın sahip olduğu malların tespit edilmesidir. Tapu Kadastro ve belediye kayıtları dikkate alındığında, Abbas Öztoprak'a ait herhangi bir mülk bulunmamaktadır. TEDAŞ'a kayıtlı değildi, bu da kendisinin evde elektriğinin olmadığı anlamına gelmekteydi. Ancak, Devlet'ten maaş almaktaydı. Ayrıca, Abbas Öztoprak'ın yoksul kimselere sağlık hizmetleri için verilen "yeşil kartı"nın olduğu ve Ovacık Kaymakamlığı'ndan 75.000.000 TL yardım aldığı anlaşılmıştır.

Mehmet Öztoprak'ın, tapu kayıtlarına göre 8,000 metrekare arsası bulunmaktaydı. Sözkonusu yılda 128.000.000 TL gelir elde edebileceği tahmin edilmiştir. Mehmet Öztoprak'ın yoksul kimselere sağlık hizmetleri için verilen "yeşil kartı" bulunmaktaydı. Ovacık Kaymakamlığı kendisine 11 koyun, 195.000.000 TL ve yiyecek yardımı yapmıştır. 1994 ve 2002 yılları arasında Mehmet Öztoprak, Hükümet tarafından temin edilen afet konutlarında yaşamıştır. 2002 yılında, "köye dönüş ve rehabilitasyon projesi" çerçevesinde inşa edilen bir eve taşınmıştır.

Tapu kayıtlarına göre, Şahin Toprak'a ait herhangi bir mal bulunmamaktaydı. Ancak, belediye kayıtlarındaki beyanına göre, 60 metrekare arsası, bir ev, bir ahır ve 14.000 metrekare arsası bulunmaktaydı. Sözkonusu yılda 224.000.000 TL gelir elde edebileceği tahmin edilmiştir. 24 Nisan 1993 tarihinden beri, yoksul kimselere sağlık hizmetleri için verilen "yeşil kartı" bulunmaktaydı. Şahin Öztoprak, Ovacık Kaymakamlığı'ndan yiyecek ve 125.000.000 TL yardım almaktaydı. Ayrıca, Hükümet tarafından temin edilen afet konutlarında yaşamıştır. 2002 yılında, "köye dönüş ve rehabilitasyon projesi" çerçevesinde inşa edilen bir eve taşınmıştır.

(b) Veys Toprak'ın, iki jandarma subayı tarafından alınan, 10 Mart 2004 tarihli ifadesi

Tanık, Halitpınar Köyü'nün eski bir sakini idi. Şu anda ise, Ovacık'ta bulunan Kandolar mahallesi muhtarıdır. AİHM'ye başvuruda bulunan başvuruların durumunu tespit amacıyla ifadesi alınmıştır. Tanık, 1994 ve 2002 yılları arasında başvuruların Ovacık – Kandolar'da bulunan prefabrik evlerde ikamet ettiğini belirtmiştir. 2002 yılında, Hükümet tarafından inşa ettirilen evlere taşınmışlardır. Sözkonusu tarihte, Halitpınar'da kimse ikamet etmemektedir. Köyde, elektrik, okul ve telefon bulunmamaktadır.

(c) Ovacık İlçe Jandarma Komutanının Ovacık Cumhuriyet Savcılığı'na yazdığı 1 Kasım 1994 tarihli yazı

Jandarma Binbaşı Yüksel Sönmez, Ovacık Cumhuriyet Savcısı'na, Halitpınar Köyü'nde ve Toprak Mezrası'nda, Reis Toprak, Kamber Çelik, Veli Çelik ve Süleyman Toprak'a ait evlerin askeri üniforma giyen teröristlerce yakıldığı bilgisini vermiştir. Sönmez'e göre, teröristler, güvenlik görevlilerini etkisiz hale getirmeyi ve güvenlik güçleriyle bölge halkı arasında düşmanlık yaratmayı hedeflemiştir.

(d) Polis şefi Bahri Üstüner tarafından hazırlanmış olan 4 Haziran 1995 tarihli soruşturma raporu

Devlet güvenlik güçlerinin Halitpınar Köyü'ndeki evleri yaktığı iddialarına yönelik soruşturmayı takiben, polis müfettişi, evlerin güvenlik güçlerince değil, askeri üniforma giyen teröristlerce yakıldığını tespit etmiştir. Teröristler, ayrıca, köylüleri, yetkililere evlerinin güvenlik güçleri tarafından yakıldığını öne sürerek şikâyette bulunmaya zorlamıştır. Polis müfettişi ayrıca, güvenlik güçlerinin, halkın güvenliğini sağlamak için bölgede operasyon yaptığını ve dolayısıyla köyleri yakmayacaklarını ve mallara zarar vermeyeceklerini not etmiştir.

HUKUK

I.HÜKÜMET'İN ÖN İTİRAZI

29 Nisan 2005 tarihli ek görüşünde, Hükümet, 14 Temmuz 2004 tarihli "Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Tazmini ve Teröre Karşı Alınan Tedbirlere Dair Kanun" çerçevesinde iç hukuk yollarının tüketilmemesine ilişkin ön itirazda bulunmuştur. Bu Kanun, yetkililerin terörle mücadelesi sırasında meydana gelen zarara maruz kalan başvuruların AİHS mağduriyetlerini tazmin etmeye muktedir yeterli bir hukuk yolu sunmuştur. Dolayısıyla Hükümet, AİHM'den, bu başvurunun incelenmesinin durdurulmasını ve başvuruların iç hukukta oluşturulan yeni hukuk yolundan faydalanmalarının şart koşulmasını talep etmiştir.

Başvuranlar, Hükümet'n itirazını reddetmiş ve AİHM'nin kabuledilebilirlik kararından sonra yeni bir hukuk yolunu tüketmelerinin şart koşulamayacağını ifade etmişlerdir.

AİHM, hâlihazırda, 2 Eylül 2003 tarihli kabuledilebilirlik kararında, şikâyetlerine yönelik etkili bir soruşturmanın yokluğunda, başvuranlardan başka bir iç hukuk yolunu tüketmelerinin istenemeyeceğine hükmetmiştir. Bu itirazın başvurunun kabuledilebilir olduğu ilan edildikten sonra yapıldığını not eder. Bu nedenle Hükümet'in, esas itibarıyla, bu safhada kabuledilebilirliğe dair itirazda bulunmaya engelinin olduğu düşünülebilir (AİHM İç Tüzüğü, 55. madde; bkz. diğerleri meyanında, *Amrollahi – Danimarka*, no. 56811/00, 11 Temmuz 2002; *Nikolova – Bulgaristan* [BD], no. 31195/96, AİHM 1999-II). Dolayısıyla, Hükümet'in itirazı yargılamanın bu safhasında dikkate alınamaz.

II. AİHS'NİN 3. VE 8. MADDELERİ VE 1 NO'LU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar, Halitpınar Köyü'nden zorla çıkarılmaları ile evlerinin ve mallarının Devlet güvenlik güçleri tarafından tahrip edilmesinin AİHS'nin 3. ve 8. maddelerini ve 1 nolu Protokol'ün 1. maddesini ihlal ettiğini iddia etmiştir. Bu maddelere göre:

Madde 3

İşkence yasağı

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.”

Madde 8

Özel hayatın ve aile hayatının korunması

“1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesinin müdahalesi, ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için, demokratik bir toplumda, zorunlu olan ölçüde ve yasayla öngörülmuş olmak koşuluyla söz konusu olabilir.”

1 no'lu Protokol'ün 1. maddesi

Mülkiyetin korunması

“Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hâle getirmez.”

Başvuranlar, Devlet güvenlik güçleri tarafından evlerinden zorla çıkarılmalarının ve mallarının tahrip edilmesinin, mülkiyet hakkından yararlanma ve aile hayatına saygı hakkın ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Ayrıca, mülklerinin tahrip edilmesini ve köylerinde zorla çıkarılmalarını çevreleyen koşulların insanlık dışı ve küçültücü muamele teşkil ettiği iddia etmiştir.

Hükümet, başvuranların şikâyetlerinin olgusal temelini reddetmiş ve bunların asılsız olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, başvuranların köyünün hiçbir zaman güvenlik güçlerince boşaltılmadığını ya da yakılmadığını ileri sürmüştür. Başvuranlar, PKK'nın bölgedeki yoğun terör faaliyetleri sebebiyle terk etmiştir. Yetkililer tarafından yürütülen soruşturma,

başvuranların evlerinin askeri üniforma giyen teröristlerce yakılmış olabileceğini ortaya koymuştur.

AİHM, bu başvuruya sebebiyet veren olayların asıl nedenine ilişkin bir ihtilafla karşı karşıyadır. Buna göre, öncelikle, meydana geldiği iddia edilen olayların olduğu tarihte bölgede hakim olan genel durumu dikkate almak zorundadır. Bu bağlamda, sözkonusu tarihte, Türkiye'nin olağanüstü hal bölgesinde güvenlik güçleri ve PKK mensupları arasında meydana gelen şiddetli çatışmaları gözlemler. Çatışmanın iki tarafının davranışlarının sonucu olan bu iki taraflı şiddet, pek çok insanın evinden kaçmasına sebep olmuştur. Ayrıca, bölgedeki halkın güvenliğini sağlamak amacıyla ulusal yetkililer birkaç yerleşim yerinden halkı çıkarmıştır (*Doğan ve Diğerleri – Türkiye* no. 8803-8811/02, 8813/02 ve 8815-8819/02). Ancak, pek çok benzer davada güvenlik güçlerinin, bazı başvuranların evlerini ve mallarını kasıtlı olarak tahrip ettiğini, geçim kaynaklarından yoksun bıraktığını ve Türkiye'nin olağanüstü hal bölgesinde bulunan köylerini terke zorladığını tespit etmiştir (bkz. diğerlerinin yanı sıra, *Akdivar ve Diğerleri – Türkiye*, 16 Eylül 1996, *Selçuk ve Asker – Türkiye*, 24 Nisan 1998; *Menteş ve Diğerleri*, 28 Kasım 1997; *Bilgin ve Türkiye*, 23819/94, 16 Kasım 2000; ve *Dulaş – Türkiye*, no. 25801/94, 30 Ocak 2001).

Bu durumda, gerek Avrupa İnsan Hakları Komisyonu gerekse AİHM, daha önceden, Devlet güvenlik güçlerinin, iddia edildiği üzere, malları kanunsuz biçimde tahribinin faileri olduğu vakalarda, delil bulma heyetleri oluşturduğuna işaret edilmelidir (bkz. diğerlerinin yanı sıra, *Akdivar ve Diğerleri ve Yöyler; İpek – Türkiye*, no. 25760/94). Bu davalarda, AİHS kurumlarını bu tür bir uygulamaya başvurmayaya iten temel sebep, etkili bir yerel soruşturmanın yokluğunda kanıtları belirleyememeleri idi.

AİHM için, bu davada, tanıkları çağırarak kendi başına kanıt toplamaya çalışmak suretiyle kanıtları belirleyememesi müessif bir durumdur. Ancak, bu davada yaklaşık olarak on bir yıl gibi uzun bir süre geçmesinden, bunun da, ifade verecek tanıkların bulunmasını zorlaştırmasından ve tanığın olayları ayrıntılı ve tam olarak hatırlaması üzerinde olumsuz etkisi olmasından dolayı, bu tür bir uygulamanın davanın gerçek şartlarını tespitte muktedir yeterli kanıtları ortaya koymayacağı kanısındadır (bkz. *İpek*). Buna göre, AİHM, taraflarca kendisine iletilen kanıtlar temelinde kararını vermelidir (bkz. *Çaçan – Türkiye* davasında no. 33646/96, 26 Ekim 2004, anılan *Pardo – Fransa*, 20 Eylül 1993). Ancak, özellikle yazılı ifadeler olmak üzere, taraflarca kendisine iletilen belgelerin sorgu ya da çapraz sorguya tabi tutulmadığı ve dolayısıyla bu davada varılacak herhangi bir sonuç için potansiyel olarak yanıltıcı bir temel teşkil edebileceği hususunda da ihtiyatlı olmalıdır.

Daha önce de not edildiği üzere ve sözkonusu tarihte Türkiye'nin güneydoğusundaki köylerin boşaltılması ve tahrip edilmesiyle ilgili bağımsız raporları dikkate alarak, başvuranların köylerinden zorla çıkarıldıkları ve evleri ile mallarının Devlet güvenlik güçleri tarafından yakıldığı iddiaları ilk bakışta savunulmaz olarak görülemez. Ancak, AİHM için, AİHS'nin amaçları bağlamında gerekli olan standart, "hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde" olarak nitelendirilen kanıt standardıdır ve bu tür bir kanıt, yeterince güçlü, açık ve birbiriyle uyumlu çıkarımların veya benzeri çürütülmemiş karinelerin bir arada bulunmasıyla elde edilebilir (bkz. *İrlanda – İngiltere*, 18 Ocak 1978).

Bu bağlamda, AİHM, başvuranların, evlerinin güvenlik güçlerince yakılmasına ilişkin olarak herhangi bir görgü tanığı ifadesi sunmadıklarını not eder. Aynı şekilde, iddia edilen olaylara iştirak eden askerlerin kimliğine ilişkin herhangi bir bilgi de vermemişlerdir. Ayrıca, Ovacık Cumhuriyet Savcılığı tarafından başlatılan işlemlere müdahil olmamışlar ve soruşturma makamlarına şikâyetle bulunulmasının ardından davalarını takip etmemişlerdir. Başvuranlar, yetkililer tarafından başlatılan soruşturmayı takip etmemelerine ilişkin olarak hiçbir açıklama getirmemişlerdir. Üstelik AİHM, dava dosyasında Hükümet'in görüşlerini ve başvuranlarla aynı köyden olan kişilerin ifadelerini çürütecek hiçbir kanıt saptamamıştır.

Yukarıda anlatılanların ışığında ve başvuranların iddialarını kanıtlamamış olmalarını dikkate alarak, AİHM, başvuranların evlerinin yakıldığının ve köylerinden Devlet güvenlik

güçlerinin zoruyla çıkarıldıklarının hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde kanıtlandığını tespit etmemiştir.

Bu temelde, AİHM, AİHS'nin 3. ve 8. maddelerinin veya 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır.

III. AİHS'NİN 5 § 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar, evlerinin tahrip edilmesini ve Halitpınar Köyü'nden zorla çıkarılmalarını çevreleyen koşulların, AİHS'nin 5 § 1. maddesinde temin edilen bireyin özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edilmesini teşkil ettiğini iddia etmiştir. Söz konusu maddeye göre:

“Herkesin kişi özgürlüğüne ve güvenliğine hakkı vardır. Aşağıda belirtilen haller ve yasada belirlenen yollar dışında hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz.”

Hükümet, davada bu hususa değinmemiştir.

AİHM, 5 § 1. maddenin başlıca amacının özgürlüğün Devlet tarafından keyfi olarak elden alınmasına karşı koruma olduğunu hatırlatır.

Bu davada, başvuranlar yakalanmamış, tutuklanmamış ya da başka bir şekilde özgürlükleri elerinden alınmamıştır. Başvuranların, evlerinin ve mallarının iddia edilen kayıbdan kaynaklanan güvenli olmayan kişisel şartları, 5 § 1. maddede öngörülen birey güvenlik kavramına kapsamına girmemektedir (bk.z yukarıda anılan *Çaçan; Kıbrıs – Türkiye* [BD], no. 25781/94).

Yukarıda anlatılanlar ışığında, AİHM AİHS'nin 5/1. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır.

IV. AİHS'NİN 6. VE 13. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar, evlerinin tahrip edilmesini, güvenlik güçlerince zorla evlerinden çıkarılmalarını ve medeni haklarını aramak için mahkemeye erişim haklarını arayabilecekleri etkili bir hukuk yolundan mahrum bırakıldıklarını ileri sürerek şikâyetçi olmuşlardır. AİHS'nin 6 § 1. maddesine atıfta bulunmuşlardır:

“Herkes, gerek medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili nizalar, ... konusunda karar verecek olan, ... bir mahkeme tarafından davasının ..., hakkaniyete uygun ... olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir.”

Ayrıca AİHS'nin 13. maddesine atıfta bulunmuşlardır:

“Bu Sözleşme'de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev yapan kimseler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, ulusal bir makama etkili bir başvuru yapabilme hakkına sahiptir.”

A. AİHS'nin 6 § 1. maddesi

Başvuranlar, medeni haklarını aramak için mahkemeye erişim haklarının, yetkililerin başvuranların iddialarına yönelik etkili bir soruşturma yürütmemesi sebebiyle ellerinden alındığını belirtmiştir. Böyle bir soruşturmanın yokluğunda, başvuranlara göre, hukuki yargılamada tazminat elde etme olanakları olamazdı.

Hükümet, başvuranların iç hukukta faydalanılabilir hukuk yollarını takip etmediklerini ileri sürmüştür. Başvuranlar bir hukuk davası açmış olsa idi, mahkemeye etkili erişim hakkından faydalanabileceklerdi.

Hükümet, başvuranların, 2 Eylül 2003 tarihli kabuledilebilirlik kararında yer alan gerekçelerden dolayı dava açmadıklarını not eder. Dolayısıyla, dava açmış olsalardı, ulusal mahkemelerin başvuranların iddialarına ilişkin hüküm verip veremeyeceklerini tespit etmek olanağı bulunmamaktadır. AİHM'nin görüşüne göre, başvuranların şikâyetleri temel olarak, evlerinin ve mallarının kasti olarak tahrip edilmesi ve güvenlik güçleri tarafından zorla köylerinden çıkarılmalarına yönelik etkili bir soruşturma yürütülmemiş olması iddiası ilgilidir. Dolayısıyla, AİHM, bu şikâyeti, AİHS'nin iddia edilen ihlalleri bağlamında etkili bir hukuk yolu sunmak için Devletlere daha genel nitelikte bir yükümlülük getiren 13. madde kapsamında inceleyecektir (bkz. yukarıda anılan *Selçuk ve Asker*).

Dolayısıyla, AİHM, AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edilip edilmediğini belirlenmesinin gerekli olmadığı kanısına varmıştır.

B. AİHS'nin 13. maddesi

Başvuranlar, AİHS'nin 13. maddesi bağlamında, AİHS mağduriyetleri kapsamında hiçbir etkili hukuk yollarının bulunmadığını ileri sürerek şikâyetçi olmuşlardır.

Hükümet, soruşturmada hiçbir noksanlığın olmadığını ve yetkililerin başvuranların iddialarına yönelik etkili soruşturma yürüttüklerini belirtmiştir.

AİHM, AİHS'nin 13. maddesinin, iç hukuk düzeninde her ne şekilde teminat altına alınmış olursa olsun, AİHS hak ve özgürlüklerinin esasını uygulamak için ulusal seviyede bir hukuk yolunun bulunmasını garanti altına aldığı tekrarlar. Dolayısıyla, 13. maddenin maksadı, bu madde çerçevesinde Sözleşmeciler Devletlere, AİHS yükümlülüklerine uymada belirli bir takdir yetkisi tanınmış olmasına rağmen, AİHS kapsamında "savunulabilir bir iddianın" konusu ile ilgilenmek için bir iç hukuk yolunun temin edilmesini şart koşmak ve uygun tazmin sağlamaktır. 13. maddede yer alan yükümlülüğün kapsamı, başvuranın AİHS çerçevesindeki şikâyetinin niteliğine göre değişir. Bununla beraber, 13. maddede şart koşulan hukuk yolu, gerek uygulamada gerekse hukukta "etkili" olmalıdır ve bilhassa uygulanması, sorumlu Devlet'in davranışları ve ihmalleriyle haksız bir şekilde engellenmemelidir (bkz. yukarıda anılan *Dulaş ve Yöyler*).

AİHM, bu davada toplanmış olan kanıtlar temelinde, başvuranların evlerinin tahrip edildiğinin ya da başvuranların iddia edildiği üzere Devlet güvenlik güçlerince zorla evlerinden çıkarıldıklarının, gerekli olan kanıt standardı ile ortaya konulduğunu tespit etmediğini hatırlatır. Ancak bu, 13. maddenin maksatları bakımından, bu şikâyetlerin, bu maddenin koruma kapsamına gitmediği anlamına gelmemektedir (*D.P. ve J.C. – İngiltere*, no.38719/97, 10 Ekim 2002). Bu şikâyetler, temelsiz oldukları gerekçesiyle kabuledilmez ilan edilmemiştir ve dolayısıyla esaslarının incelenmesini gerekli kılmıştır. Ayrıca, 2 Eylül 2003 tarihli kabuledilebilirlik kararında, AİHM, başvuranların, şikâyetlerine yönelik kapsamlı ve etkili bir soruşturma olmaması bağlamında, iç hukukta başka bir hukuk yolu arama yoluna gitmek sorumluluklarının bulunmadığına hâlihazırda karar vermiştir.

Hal böyle iken, AİHM, her ne kadar 13. maddenin hükümleri kelimesi kelimesine ele alınsa da, başka bir hükmün ihlal edilmesi, bu maddenin uygulanmasını için bir ön şart değildir (*Boyle ve Rice – İngiltere*, 27 Nisan 1988). Buna göre, kabuledilebilirlik kararındaki tespitlerini ve başvuranın iddialarının ilk bakışta savunulamaz olarak görülemeyeceği sonucunu dikkate alarak, AİHM, başvuranların şikâyetlerinin AİHS'nin 13. maddesinin maksatları bağlamında savunulabilir AİHS ihlali iddiaları ortaya koyduğu kanısındadır (bkz. *mutatis mutandis*, AİHS'nin 6. maddesinin uygulanabilirliğinin ne derece risk altında olduğu hususuyla ilgili olarak *Mennitto – İtalya* [BD], no. 33804/96).

Davanın kendine özgü şartlarına gelince, AİHM, Ovacık Cumhuriyet Savcılığı'nın yetkisizlik kararının ardından, Ovacık İlçe İdare Kurulu idare makamları başvuranların iddialarına yönelik soruşturma başlattığını not eder. Ancak, sözkonusu soruşturma Jandarma Komutanlığı'ndan başvuranın iddiaları hakkında bilgi talep etmekle sınırlı idi. Soruşturma esnasında, başvuranların evlerinin ve mallarının yakılmasının faillerinin jandarmalar olduğunu ileri sürmelerine rağmen, güvenlik güçleri mensuplarının sorgulanması için herhangi bir adım atılmadığı görülmektedir. Aynı şekilde, yetkililerin, başvuranların iddialarını doğrulamak için iddia edilen olayların mahalline gitmeyi mütalaa ettikleri de görülmemektedir. Bunun yerine, güvenlik güçleri tarafından verilen bilgileri dayanak olarak almak onlar için yeterli olmuştur. Bu bağlamda, AİHM'nin mütemadiyen, güvenlik güçleri mensuplarının bu tür fiillere iştirak etmiş olabileceği olasılığını mütalaa etmek bağlamında yetkililerde bir isteksizlik tespit ettiği dikkate şayandır (bkz. yukarıda anılan *Selçuk ve Asker; İpek; Yöyler*). Aslında, bu davada Ovacık Kaymakamı tarafından verilen yanıt, AİHM'nin geçmişteki tespitlerini teyit etmektedir. Son olarak, jandarma yetkililerinin başvuranların iddialarını reddetmesinin ardından, Ovacık İlçe İdare Kurulu yetkilileri tarafından hiçbir soruşturma yürütülmemiştir.

Her hal ve karda, AİHM, Türkiye'nin güneydoğusundaki idare kurullarının valiyeye hiyerarşik olarak bağlı memurlardan müteşekkil olması ve hakkında soruşturma yürütülen güvenlik güçlerinin bir komutana bağlı olması sebebiyle, bu kurulların bağımsız bir

soruşturma yürütme kabiliyetine ilişkin ciddi şüphelerini geçmişte belirtmiştir (bkz. diğerlerinin yanı sıra, *Güleç – Türkiye*, no. 21593/93, yukarıda anılan *Yöyler ve İpek*). Soruşturmada tespit edilen ciddi noksanlıklar, AİHM'nin bu davada farkı bir sonuca varmasına izin vermemektedir.

Bu şartlarda, yetkililerin, başvuruların Halitpınar'daki mallarının tahrip edilmesi iddialarına yönelik kapsamlı ve etkili bir soruşturma yürüttükleri söylenemez.

Dolayısıyla, AİHS'nin 13. maddesi ihlal edilmiştir.

V.AİHS'NİN 6., 8. VE 13. MADDELERİ İLE BİRLİKTE ELE ALINDIĞINDA AİHS'NİN 14. MADDESİNİN VE 1 NO'LU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar, Kürt kökenleri sebebiyle, AİHS'nin 6., 8. ve 13. maddeleri birlikte ele alındığında AİHS'nin 14 maddesinin ve 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edilmesi suretiyle ayrımcılığa maruz kaldıklarını ileri sürmüştür. 14. maddeye göre:

“Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan sağlanır.”

Başvuranlar, evlerinin ve mallarının tahrip edilmesinin, resmi bir politikanın sonucu olduğunu ve bunun Kürt kökenleri sebebiyle ayrımcılık teşkil ettiğini ileri sürmüştür.

Hükümet, başvuruların iddialarını reddetmiştir.

AİHM, başvuruların iddialarını, kendisine sunulmuş olan kanıtlar temelinde incelemiştir ancak bunların temelsiz olduğu kanısındadır. Dolayısıyla AİHS'nin 14. maddesi ihlal edilmemiştir.

VI.AİHS'NİN 18. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar, şikâyet konusu müdahale veya kısıtlamaların, AİHS ile uyumsuz maksatlar çerçevesinde yapıldığını iddia etmiştir. AİHS'nin 18. maddesine atıfta bulunmuşlardır:

“Bu Sözleşmenin hükümleri gereğince, sözü edilen hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamalar ancak öngörülen amaçlar için uygulanabilir.”

AİHM, bu iddiayı kendisine sunulmuş olan kanıtlar temelinde hâlihazırda incelediğini ve bu iddianın temelsiz olduğunu tespit ettiğine işaret eder. Buna göre, 18. madde ihlali tespit edilmemiştir.

VII.AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesine göre:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmecî Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A.Tazminat

Başvuranlar, evlerinin tahrip edilmesi ve 1994'ten beri ekonomik faaliyetlerini tekrar elde edememeleri dolayısıyla maruz kaldıkları maddi zarar için toplam 511.140.000.000 TL² talep etmiştir.

Hükümet, hiçbir AİHS ihlali olmadığından başvurulara adil tazmin ödenmemesi gerektiğini belirtmiştir. Alternatif olarak, AİHM herhangi bir AİHS ihlali tespit edecek olursa, başvuranlarca talep edilen meblağların spekülâtif olduğunu ve bölgenin ekonomik gerçeklerini yansıtmadığını ileri sürerek itiraz etmiştir.

AİHM, başvurular tarafından iddia edilen zarar ile AİHS ihlali arasında bir sebep sonuç bağı bulunması ve bunun, uygun durumda, kazanç kaybını kapsamaması gerektiğini

² Yaklaşık olarak 315.000 Euro.

hatırlatır (bkz. diğerlerinin yanı sıra *Barbéra, Messegué ve Jabardo – İspanya*, 13 Haziran 1994). Ancak, AİHM, bu davada, hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde başvuranların evlerinin Devlet güvenlik güçleri tarafından yakıldığının veya başvuranların zorla güvenlik güçleri tarafından köylerinden çıkarıldıklarının tespit edilmediğini hatırlatır. Buna göre, bir AİHS ihlali teşkil etmesi sözkonusu olan husus – etkili bir soruşturmanın yokluğu – ile başvuranlar tarafından talep edilen maddi zarar arasından hiçbir sebep sonuç bağı bulunmamaktadır. Dolayısıyla, başvuranların bu başlık altındaki talebini reddeder.

B.Manevi tazminat

Başvuranların her biri, 20.000 Euro manevi tazminat talep etmiştir. Bu bağlamda köylerinden zorla çıkarılmaları ve Halitpınar'daki evlerinin ve mallarının tahrip edilmesinden sonra maruz kaldıkları acı ve yoksulluğa atıfta bulunmuşlardır.

Hükümet, bu meblağın aşırı ve haksız olduğunu ileri sürmüştür.

AİHM, ulusal yetkililerin, AİHS'nin 13. maddesini ihlal ederek, başvuranların şikâyetlerine yönelik etkili ve kapsamlı bir soruşturma yürütmediklerini tespit etmiştir. Buna göre, manevi tazminata hükmedilmesi gerekmektedir. İddiaların ciddiyetini ve dikkate alarak ve eşitlik temelinde karar vererek AİHM, ödeme gününde geçerli olan kur üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilmek üzere başvuranların her birine 4000 Euro (toplam 12.000 Euro) ödenmesine karar vermiştir.

C.Mahkeme masrafları

Başvuranlar, AİHS kurumlarında davalarının hazırlanması ve sunulması esnasındaki masraflar için toplam 19.110 Euro talep etmiştir. Bu toplam, avukatlarının masraflarını kapsamaktadır (62 saat 20 dakika adli çalışma ve telefon konuşmaları, posta, çeviri ve kırtasiye gibi masraflar).

Hükümet, bu iddianın aşırı ve temelsiz olduğunu öne sürmüştür. Başvuranların, iddialarını kanıtlamak için hiçbir makbuz ya da başka bir belge ortaya koymadığını belirtmiştir.

AİHM, başvuranların, AİHS çerçevesinde şikâyetlerinin ancak bir kısmını ortaya koyabildiklerine işaret eder. Ancak, bu dava detaylı inceleme gerektiren karmaşık olgusal ve hukuki konular içermekteydi. Hal böyle iken, AİHM, yalnızca gerçekten ve gerektiği için yapılmış olan adli masrafların AİHS'nin 41. maddesi kapsamında geri ödenebileceğini tekrarlar. Başvuranlar tarafından talep edilen meblağların detaylarını dikkate alarak, AİHM, uygulanabilecek her türlü katma değer vergisi hariç, toplam 2.650 Euro ödenmesine karar vermiştir.

D.Gecikme faizi

AİHM, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğuna karar vermiştir

YUKARIDAKİ GEREKÇELERE DAYANARAK AİHM OYBİRLİĞİYLE,

- 1.Hükümet'in ön itirazının reddine;
- 2.AİHS'nin 3. ve 8. maddeleri ile 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edilmediğine;
- 3.AİHS'nin 5 § 1. maddesinin ihlal edilmediğine;
- 4.AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edilip edilmediğinin belirlenmesinin gerekli olmadığına;
- 5.AİHS'nin 13. maddesinin ihlal edildiğine;

6.AİHS'nin 3., 6., 8. ve 13. maddeleri ve 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesi ile birlikte ele alındığında AİHS'nin 14. maddesinin ihlal edilmediğine;

7.AİHS'nin 18. maddesinin ihlal edilmediğine;

8.

(a) Sorumlu Devlet'in, AİHS'nin 44 § 2. maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme gününde geçerli olan kur üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilmek ve başvuranların Türkiye'deki banka hesaplarına yatırılmak üzere

(i)başvuranların her birine 4.000 (dört bin Euro) manevi tazminat;

(ii)mahkeme masrafları için başvuranlara ortak olarak 2.650 Euro (iki bin altı yüz elli Euro);

(iii)bu meblağlara uygulanabilecek her türlü vergiyi ödemesine;

(b) yukarıda anılan üç aylık sürenin aşılmasından ödeme gününe kadar geçen süre için Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın gecikme faizi olarak uygulanmasına;

9. Başvuranın adil tazmin talebinin kalan kısmının reddine

KARAR VERMİŞTİR.

İngilizce hazırlanmış, Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2. ve 3. maddeleri uyarınca 2 Şubat 2006 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Vincent BERGER
Yazı İşleri Müdürü

Bostjan ZUPANCIC
Başkan

— • —

 [İçindekilere dön](#)

EBRU VE TAYFUN ENGİN ÇOLAK/Türkiye Davası*

Başvuru No: 60176/00

Strazburg

30 Mayıs 2006

OLAYLAR

I. DAVA KOŞULLARI

Başvuranlar sırasıyla 1973 ve 1991 doğumlu olup Bursa'da ikamet etmektedirler.

2 Nisan 1992 tarihinde başvuran Ebru Çolak, kendisi ve oğlu adına, şarkıcı Emrah

İpek hakkında İstanbul Asliye Ceza Mahkemesi'ne (Mahkeme) babalık davası açmıştır.

Mahkeme'nin talebi üzerine İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Kurumu tarafından yapılan kan muayeneleri ve genetik testler sonucunda 24 Ekim 1994 tarihinde düzenlenen raporda, Tayfun Engin Çolak'ın babasının %99,77 kesinlikle Emrah İpek olduğu saptanmıştır.

19 Aralık 1994 tarihinde tıbbi test sonuçları ve dosyada yer alan unsurların tümü ışığı altında Mahkeme, Emrah İpek'in Tayfun Engin Çolak'ın babası olduğuna ve Tayfun Engin Çolak'ın nüfus cüzdanındaki baba adı hanesine Emrah İpek'in adının yazılmasını karar vermiştir.

30 Mayıs 1995 tarihinde Yargıtay bu kararı onamıştır

Kararın düzeltilmesi talebiyle Yargıtay'a yapılan başvuru üzerine 7 Şubat 1996 tarihinde Yargıtay, bilirkişi raporunun Mahkeme tarafından belirlenen kurumca hazırlanmadığı gerekçesiyle 19 Aralık 1994 tarihli kararı bozmuş ve dava dosyasını tekrar incelenmek üzere ilk derece mahkemesine göndermiştir.

Mahkeme taraflara, 24 Temmuz 1996 tarihinde gerekli testlerin yapılması için Adli Tıp Kurumu'na gitmeleri ve bilirkişi raporu masraflarının davalı tarafından karşılanması çağrısında bulunmuştur.

Davalı tarafın masrafları karşılamadığının anlaşılması üzerine 28 Ekim 1996 tarihine yeni bir randevu belirlenmiş, fakat davalı belirtilen tarihte orada bulunmamıştır.

19 Şubat 1997 tarihinde Mahkeme, tarafların duruşmaya gelmemeleri üzerine davanın kayıtlardan düşürülmesine karar vermiştir.

26 Şubat 1997 tarihinde başvuranın talebi üzerine Mahkeme davanın tekrar ele alınmasını uygun bulmuştur.

---

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

Mahkeme 6 Ekim 1997 tarihinde tarafların testler için Adli Tıp Kurumu'na gitmelerini istemiş, Emrah İpek'in belirtilen tarihte orada bulunamayacağı bildirmesi üzerine başka bir gün için randevu alınmış, fakat Emrah İpek bu tarihte de hazır bulunmamıştır.

24 Aralık 1997 tarihinde başvuranın avukatının talebinin ardından Mahkeme, Emrah İpek hakkında, 21 Ocak 1998 tarihinde yapılacak olan testlere getirilmesi için ihzar müzekkeresi çıkartmıştır.

Belirtilen adreslerde bulunamayan Emrah İpek 21 Ocak 1998 tarihinde de Adli Tıp Kurumu'na gelmemiştir.

Mahkeme Emrah İpek hakkında bir kez daha ihzar müzekkeresi çıkartmış fakat ilgili kişi Mahkeme tarafından belirlenen 12 Mart 1998 tarihli randevuya da uymamıştır.

Emrah İpek'in bundan sonra belirlenen 15 Mayıs ve 30 Haziran tarihli randevulara da gelmemesi üzerine başvuran, ihzar müzekkeresini yerine getirmekle görevli polis memurları hakkında görevi ihmalden dolayı şikayetçi olmuştur.

5 Kasım 1998 tarihinde Mahkeme, Emniyet Müdürlüğü'ne yaptığı taleplere cevap

alamadığından bu konu hakkında kendilerine bilgi sağlanmasını talep etmiş, ayrıca ihzar müzekkeresi yerine getirilmediği takdirde, görevli polis memurlarının görevi ihmal etmekten sorumlu tutulabileceklerini bildirmiştir. Mahkeme 12 Kasım 1998 günü için yeni bir randevu ve duruşma tarihi belirlemiştir. Başvuranın avukatı Mahkeme'den, Emrah İpek'in yapılan hiçbir çağrıya uymadığını ve bulunamadığını belirterek, son çağrıya da uymaması halinde gıyabında babalık kararı vermesini talep etmiştir.

12 Kasım 1998 tarihinde Mahkeme, Emrah İpek'in avukatının sunduğu belgelerden ilgili kişinin bir turne dolayısıyla yurt dışında bulunduğunu öğrenmiştir.

10 Aralık 1998 tarihinde Mahkeme, Cumhuriyet Savcılığı'na, ihzar müzekkeresini yerine getirilmekle görevli polis memurları hakkında görevi kötüye kullandıkları gerekçesiyle şikayette bulunmuştur. Mahkeme Emrah İpek'e de, test yaptırmaktan kaçınmasının babalığı kabul ettiği şeklinde yorumlanacağını bildirmiştir.

1 Şubat 1999 tarihinde yapılan duruşmada her iki taraf da hazır bulunmuştur.

3 Mart 1999 tarihinde İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, ihzar müzekkeresinin yürütülmemesi şikayeti hakkında takipsizlik kararı vermiştir.

13 Nisan 1999 tarihinde Mahkeme, Adli Tıp Kurumu'ndan dosya geri gönderilene kadar beklenmesine karar vermiştir. 27 Ekim 1999 tarihine kadar dosyanın geri gelmemesi üzerine Mahkeme bu konuyu araştırma kararı almıştır.

8 Kasım 1999 tarihinde Adli Tıp Kurumu gerekli testler için yeniden kan alınması gerektiğini belirtince Mahkeme 17 Ocak 1999 tarihi için bir randevu daha belirlemiştir.

Gerekli tüm tetkikler yapıldıktan sonra 28 Şubat 2000 tarihinde hazırlanan raporda, Emrah İpek'in %99.99 Tayfun Çolak'ın babası olduğu tespit edilmiştir.

17 Mayıs 2000 tarihinde Mahkeme, Emrah İpek'in Tayfun Çolak'ın babası olduğuna hükmetmiştir.

18 Ocak 2001 tarihinde Yargıtay ilk derece mahkemesi kararını onamış ve kararın düzeltilmesi talebini reddetmiştir.

Emrah İpek'in tanınan biri olması dolayısıyla sözkonusu dava, tüm yargılama süreci boyunca basında geniş yer bulmuştur.

HUKUK AÇISINDAN

I. AİHS'NİN 6 Ş 1. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar, AİHS'nin 6ş1 maddesine atıfta bulunarak, yargılama süresinin "makul süre" ilkesine uymadığını iddia etmektedirler.

Hükümet, prosedürün uzamasının hukuki makamlara isnat edilemeyeceğini, gecikmenin esas sebebinin tarafların ve diğer yetkililerin davranışları olduğunu ileri sürmektedir. Hükümete göre, ilk başta başvuruları duruşmada temsil edecek vasisinin atanması için beklenmiştir. Daha sonra ise başvuranın annesinin ve de avukatının neden bildirmeden duruşmalara katılmaması süreyi uzatmıştır ve bu durum mahkemeyi davayı düşürmeye sevk etmiştir. Bunun dışında başvuranın annesi, bulunamayan bir tanığın dinlenmesi için ısrar

etmiştir. Bununla birlikte Hükümet, başvuruların Adli Tıp Kurumundaki 16 Mart 1994 tarihli randevularına gitmediklerine dikkat çekmektedir. Aynı zamanda davalı tarafın birçok hukuki başvuru yolunu kullanması da prosedür süresini uzatmıştır.

Hükümet sürenin ikinci kısmının kesinlikle uzun olduğunu kabul etmektedir. ama bu durum esas olarak uzun yıllar test yaptırmaktan kaçınan davalı tarafa isnat edilebilir. Hakimler Emrah İpek'i reddinin sonuçları konusunda uyarılmışlardır ve onun duruşmalarda hazır bulunması için ellerinden geleni yapmışlardır. Bunun yanısıra, hakimler görevlerini gerektiği gibi yapmayan polisler hakkında şikayette bulunmuşlardır.

Ve yine Hükümet, prosedür süresinin biraz da tıp yetkililerinin davranışlarına bağlı olduğunu ileri sürmektedir. Hükümet, Adli Tıp Kurumunun kan testlerinin sonucunu göndermek için bir yıldan fazla beklediğine ve üç sefer de tarafların hazır bulunmasını talep ettiğine dikkat çekmektedir. Mahkeme prosedürü hızlandırmak için gerekli önlemleri almış ve bu amaçla tıp otoritelerine emir vermiştir.

Başvuranlar bu argümanları reddetmektedir.

AİHM, hesaplanacak sürenin 2 Nisan 1992 tarihinde İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesinde babalık davasının açılmasıyla başladığına ve 18 Ocak 2001 tarihli Yargıtay kararıyla son bulduğuna hükmetmiştir. Dolayısıyla süre beş duruşma için sekiz yıl dokuz aydan daha fazla sürmüştür.

AİHM, prosedürün makul süresinin davanın şartlarına bağlı olduğunu belirtmiş ve içtihat kriterlerini özellikle davanın karmaşıklığını, başvuruların ve yetkili makamların davranışlarını aynı zamanda ilgililerin uyuşmazlıktaki kozlarını (Bkz. *Frydlander-Fransa davası*, 30979/96 no'lu dava, § 43) göz önünde bulundurmıştır.

Kişilerin durum ve kapasiteleriyle ilgili davalarda özel bir itina gerekmektedir (*Bock-Almanya davası*, 29 Mart 1989 tarihli, A serisi 150 no'lu dava). AİHM, başvuranın davadaki amacının Emrah İpek'in kendisinin biyolojik babası olup olmadığının tespit edilmesi, böylece soy belirsizliğinin ortadan kalkması olduğunu göz önünde bulundurmıştır. AİHM, AİHS'nin 6 § 1 no'lu maddesi gereğince, başvuranın ülkesindeki konuyla ilgili yetkililerinin prosedürün çabuk ilerlemesini garanti etmek için özel bir itinayla hareket etmesi gerektiği görüşündedir (*Mikulic-Hırvatistan davası*, 53176/99 no'lu dava, § 44).

AİHM, davada kayda değer bir zorluk olmadığını belirtmektedir. Adli makamların davranışlarıyla ilgili olarak, AİHM, dava ilk olarak Asliye Hukuk Mahkemesi'nde açıldığı zaman, mahkemenin davayı ele almak için iki yıl sekiz aydan daha fazla beklediğini tespit etmiştir. AİHM, mahkemenin, hepsini aynı anda yapabilecekken birbirinin ardı sıra birçok prosedür işlemi yaptığını da tespit etmiştir. Bununla birlikte, mahkeme şahitlerin dinlenmesine başlamak için duruşmada başvurana vasi tayin edilmesini beklemiştir ve de tıbbi muayene emrini, ancak 18 Şubat 1994 tarihinde, duruşmanın başlamasından yaklaşık iki yıl sonra, başvuruların talebi üzerine vermiştir. Yargıtay'ın davayla ilgili itirazı inceleme süresi için ise eleştirilecek bir unsur bulunmamaktadır.

Özellikle, prosedürün ikinci bölümü ivedilikle hareket etme zorunluluğuna cevap vermemektedir. Adli Tıp Kurumu'ndaki ilk randevu tarihi 24 Temmuz 1996 olarak belirlenmiş olmasına rağmen davalı taraf ancak 11 Şubat 1999 tarihinde hazır bulunmuştur. Bu süre zarfında, Asliye Hukuk Mahkemesi, DNA testleri için on bir randevu ayarlamış ve davalı bu randevuların hiçbirine gelmemiştir. Hükümetin davalı tarafın buyruklara geç uymasının prosedürün ilerlemesini engellediği yolundaki tezi ikna edici olmamıştır. Bu

bağlamda, AİHM, bireyin hak ve yükümlülükleriyle ilgili itirazını makul bir sürede kesin karara bağlayabilmek için iç hukuk sistemlerinin düzenlemesinin Devletin sorumluluğunda olduğunu hatırlatmaktadır (*Comingersoll-Portekiz davası*, 35382/97 no’lu dava. § 24).

Bununla birlikte, AİHM, polisin, davalıya duruşmalara katılması için gerekli şekilde celp veya ihzar müzekkeresi gönderme ve gerekenleri yapma konusunda ihmali bulunduğunu, bu durumun başvuranları ve mahkemeyi sorumlu polis memurları hakkında şikayetçi olmaya sevk ettiğini belirtmektedir. Son olarak, raporunu düzenlemesi yaklaşık bir yıl süren ve bu raporun düzenlenebilmesi için tarafların üç kez hazır bulunmasını talep eden Adli Tıp Kurumunun ihmalinin olduğunun da altını çizmek gerekir. Devlet, sadece adli makamlardan değil bütün hizmetlerden sorumlu olduğundan, bu ihmallerin adli makamlara doğrudan isnat edilemez oluşu, Devletin sorumluluktan muaf tutulması için yeterli bir unsur oluşturmamaktadır (Bkz. *Moreira de Azevedo-Portekiz davası*, 23 Ekim 1990 tarihli karar, A serisi 189 no’lu, § 73).

Başvuranların tutumları davanın uzamasının tek başına sebep unsurunu oluşturmamaktadır. Başvuranların tanığının aylar boyunca bulunup dinlenmemesi bir veri olsa da, mahkeme bu süre zarfında diğer dava işlemlerini gerçekleştirmiş ve özellikle başvuranlar diğer tanıkların dinlenmesinin ardından bulunamayan tanığın dinlenilmesi taleplerinden vazgeçmişlerdir. Başvuranların, 16 Mart 1994 tarihli randevuda hazır bulunmamaları ve bu şekilde mazeret belirtmeden hazır bulunmamaları nedeniyle davanın üç defa düşmesi, hemen harekete geçerek soruşturmanın devamını talep etmeleri üzerine davanın en fazla birkaç ay uzamasına sebep olmuştur.

AİHM, konuyla ilgili yerleşik içtihadı, davanın koşullarını ve özellikle de başvuranların amaçlarını göz önünde bulundurarak, uyuşmazlığın makul sürede çözümlenmediğini ve çok uzun sürdüğüne hükmetmiştir.

Sonuç itibarıyla, AİHS’nin 6 § 1 no’lu maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS’NİN 8. MADDESİ’NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar, dava süresinin uzunluğunun özel ve aile hayatlarına saygı duyulması ilkesinin ihlal edilmesine neden olduğunu iddia etmektedirler. Başvuranlar, geçen bu süre zarfında Emrah İpek’in meşhur olması nedeniyle kendilerinin medyanın odağı haline geldiklerini ve kendilerine nafaka bağlanmamış olmasının çocuğun daha iyi bir yaşam standardından ve tahsil hayatından mahrum kalmasına sebep olduğunu iddia etmişlerdir. Son olarak, nesebi hakkındaki belirsizliğin çocuk üzerinde yarattığı psikolojik etkilerden ve normal bir aile hayatı yaşamalarının imkansız olmasından şikayet etmişlerdir. Başvuranlar, bu doğrultuda AİHS’nin 8. maddesine atıfta bulunmaktadırlar.

A. AİHS’NİN 8. MADDESİNİN UYGULANABİLİRLİĞİ

AİHM, “özel hayat” kavramının tam olarak tanımı verilemeyecek geniş bir kavram olduğunun altını çizmektedir. Özel hayat, kişinin fiziksel ve ruhsal bütünlüğünü kapsamaktadır (Bkz. *X ve Y-Hollanda davası*, 26 Mart 1985 tarihli karar, A serisi 91 no’lu, syf.11 § 22). AİHS’nin 8. maddesi bireyin, kişilik ve kişisel gelişim hakkını, hemcinsleriyle ve dış dünyayla ilişkiler kurması ve geliştirmesi hakkını güvence altına almaktadır. Bu bağlamda, bireyin özel hayata saygı hakkından etkin şekilde yararlanabilmesi için, zihin sağlığının korunması vazgeçilmez bir önkoşuldur. Bireyin kişisel varlığıyla ilgili gerekli bilgi ve detayları öğrenmesi hayati önem taşımakta ve bireyin kişisel gelişimine katkıda bulunmaktadır. (§§ 54 ve 64’te adı geçen *Mikulic*). Doğum, özellikle de doğum sırasında

içinde bulunulan koşullar çocuğun özel hayatının bir parçasıdır (Bkz. *Odièvre-Fransa davası*, 42326/98 no'lu dava, § 29).

Bu olayda Mikulic davasına benzer şekilde, başvuran, soy bağına aslını hukuki yolları izleyerek öğrenmeye çalışan evlilik dışı dünyaya gelmiş bir çocuktur. Açılan babalık davasının amacı, başvuranın Emrah İpek ile hukuki bağlarının belirlenmesidir. Dolayısıyla, başvuranın özel hayatıyla, soy bağına kurulması arasında doğrudan ilişki vardır.

AİHM, evlilik dışı dünyaya gelmiş oğlunun baba olduğu varsayılan kişiyle soy bağı ilişkisinin belirlenmesinin, kuşkusuz, başvuranın annesinin de kişisel gelişimine katkıda bulunduğu ve aynı şekilde onun da özel hayatını ilgilendirdiği kanaatindedir.

Sonuç olarak, davaya konu olan olaylar AİHS'nin 8. maddesinin uygulama alanı kapsamındadır.

B. AİHS'NİN 8. MADDESİNİN İNCELENMESİ

Hükümet, basının davaya gösterdiği ilginin Emrah İpek'in tanınmış bir kişi olmasından kaynaklandığını ve başvuranların özel hayatlarına saygı gösterilmesine ilişkin haklarının basın özgürlüğüyle uzlaşması gerektiğinin altını çizmektedir. Hükümete göre, başvuranlar isteyerek davayı medyatik hale getirmişler ve hiçbir zaman davanın kapalı oturumla yapılması için talepte bulunmamışlardır.

Başvuranlar, bu iddiaları reddetmektedirler.

AİHM, AİHS'nin 8.maddesinin asıl amacının bireyi kamu gücünün keyfi müdahalelerine karşı uyarmak olsa da, maddenin, Devlete sadece bu uygulamalardan kaçınmasını şart koşmakla yetinmediğini, daha çok negatif özelliği olan bu yükümlülüğe, özel hayatın etkin şekilde korunmasının ayrılmaz bir parçası olan pozitif yükümlülüklerin de eklenebileceğinin altını çizmektedir. Bu yükümlülükler, bireyler arasındaki ilişkilerin düzenlenmesinde bile, özel hayata saygı gösterilmesi ilkesine yönelik önlemler alınmasını içerebilir. (bkz. *X ve Y- Hollanda davası*, syf. 11, § 23 ve *Botta-İtalya davası*, 24 Şubat 1998 tarihli karar, *Kararların toplamı*, 1998-I, syf.422, § 33).

AİHS'nin 8. maddesi uyarınca, Devletin pozitif ve negatif yükümlülükleri arasındaki sınır kesin bir şekilde ayrılmamaktadır. Bununla birlikte, uygulanabilir prensipler birbirine benzemektedir. Özellikle, her iki durumda da karşılıklı menfaatler arasında denge kurmaya özen gösterilmelidir. Aynı şekilde, her iki varsayımda da, Devletin bir ölçüde takdir yetkisini kullanma hakkı vardır. (bkz. *Mikulic*, § 58, *Odièvre*, § 40)

Bu olayda, Emrah İpek'in iddia edilen babalık bağına reddettiği göz önünde bulundurulunca, şahsın çocukla soy bağına tespit edilmesi amacıyla başvuranlar için tek çare sivil mahkemeler önünde dava açmaktır.

İç Hukuk'a göre, taraflar, soy bağına tespit edilmesi için gerekli olan inceleme sağlık açısından herhangi bir tehlike arz etmediğine göre, sözkonusu incelemenin yapılmasında zorluk çıkarmamak durumundadırlar. Eğer taraflardan biri mahkemenin öngördüğü incelemeye rıza göstermezse, sözkonusu test ve analizlerin yapılması için bireye uygulanacak herhangi bir müeyyide bulunmamaktadır. Yine de, böyle bir durumda, hakim bu davranıştan bazı sonuçlar çıkarabilir ve söz konusu incelemenin sonuçları olmadan da karar verebilir.

AİHM, 17 Mayıs 2000 tarihinde, davanın açılmasından yaklaşık sekiz yıl sonra,

mahkemenin Emrah İpek'in babalığı konusunda ikinci defa karar verdiğinin altını çizmektedir. Davanın ikinci bölümünde, Emrah İpek DNA testlerinin yapılması için öngörülen on bir randevuya da gelmemiştir. Adli Tıp Kurumunun raporu ancak yaklaşık bir yıl sonra ve tarafların üç kez hazır bulunmalarından sonra düzenlenebilmiştir. DNA testlerinin yapılması toplam olarak üç buçuk yıldan fazla zaman gerektirmiştir.

AİHM, başvuran statüsündeki kişilerin özellikle de çocuk statüsünde olan kişinin kimliğinin önemli bir parçası hakkındaki gerçeği öğrenebilmesi için vazgeçilmez olan bilgilerin edinilmesinin hayati önem taşıdığı kanaatindedir. Hal böyleyken, üçüncü kişileri koruma gerekliliğinin onları herhangi bir tıbbi tahlil özellikle de DNA testi yaptırmaya mecbur etme imkanını dışlayacağını göz önünde bulundurmak gerekir.

Devletin takdir yetkisi göz önünde bulundurulunca, baba olduğu varsayılan kişinin DNA testlerini yaptırmak zorunda bırakacak müeyyideler öngörmeyen bir sistem, ilke olarak, 8. maddeden kaynaklanan yükümlülüklerle uyumlu olarak değerlendirilebilir. Bunun için, babalık DNA testleriyle tespit edilemiyorsa, soy bağı öğrenmeye çalışan kişinin menfaati korunmalıdır. Nisbilik ilkesi, söz konusu sistemin, baba olduğu iddia edilen kişinin itirazından bazı sonuçlara varmasını ve babalık davasında ivedilikle karar vermesini şart koşmaktadır.

(Bkz. *mutadis mutandis, Mikulic*, § 64). Halbuki bu olayda söz konusu durum gerçekleşmemiştir. Asliye Hukuk Mahkemesi, Emrah İpek'i davayı engellemekten alıkoyacak elverişli idari önlemler alamamıştır. Mahkeme, belirgin verilerin, özellikle de tanıkların ve Emrah İpek'in %99,77 oranında baba olduğunu tespit eden ilk muayene raporunun değerlendirilmesi yoluyla takdir yetkisini kullanarak babalık sorununu çözmeyi başaramamıştır.

Bundan dolayı, AİHM, yargılama usulünün, bir an önce çocuğun soy bağı konusundaki belirsizliği bertaraf etmek isteyen başvuranların haklarıyla baba olduğu varsayılan kişinin DNA testi yaptırmama hakkı arasında adil bir denge sağlayamadığı kanısındadır. AİHM, söz konusu menfaatlerin orantılı şekilde korunmadığı kanaatindedir.

Sonuç itibariyle, ülke mahkemelerinin babalık sorununu ivedilikle çözüme ulaştıramamış olmaları başvuranları çocuğun kimliği hususunda uzun süren bir belirsizlik içinde bırakmıştır. Dolayısıyla, başvuranların özel hayatlarına saygı duyulması ilkesi uygulanmamıştır.

Bu bağlamda, AİHS'nin 8. maddesi ihlal edilmiştir.

III. AİHS'NİN 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar, Türkiye'de davanın aşırı derecede uzun sürmesinden yakınmak için başvurulabilecek hiçbir hukuki yol olmadığından şikayet etmektedirler. Başvuranlar, AİHS'nin 13. maddesine atıfta bulunmaktadır.

Hükümet ise davanın süresine itiraz etmek için başvuru yollarının olduğunu ileri sürmektedir: ilk önce, konuyla ilgili soruşturma talebinde bulunabilecek olan Cumhuriyet Savcılığı'na veya Adalet Bakanlığı'na hitaben yazılacak bir dilekçeyle mahkeme üyesine karşı açılacak bir dava; daha sonra görevlerini yapmadaki ihmalleri yüzünden polis memurları ve Adli Tıp Kurumu personeline karşı açılacak dava. Sonuç itibariyle, Hükümet,

başvuranların kullanmadıkları hukuki yolların mevcut olduğunu ileri sürmektedir.

Başvuranlar bu savları reddetmektedirler. Başvuranlar, görevinin ihmal ettiğine dair polis hakkındaki şikayetlerinin sonuçsuz kaldığını ileri sürmekte ve bir kamu görevlisine sorumluluk yüklemenin zorluğunun altını çizmektedirler.

AİHM, 13. maddenin, bireyin, 6 § 1. maddede getirilen, davanın makul bir süre içerisinde görülmesi zorunluluğuna uyulmaması gibi şikayetlerini ulusal bir mahkeme önünde dile getirebileceği etkin bir başvuru yapma hakkını garanti altına aldığını hatırlatmaktadır (Bkz. *Kudla-Polonya* davası, 30210/96 no'lu dava, § 156). 13. maddenin getirdiği yükümlülük, başvuranın AİHS'ye dayalı olarak yapmış olduğu başvurunun yapısına göre değişmektedir. Bununla birlikte, 13. maddenin öngördüğü başvuru hukukta olduğu kadar pratikte de «etkili» olmalıdır. (Bkz. *İlhan-Türkiye* davası, 22277/93 no'lu dava, § 97).

Bir başvurunun 13. madde uyarınca etkin olması başvuranın lehinde bir sonuç elde edilmesine bağlı değildir. Aynı şekilde, bu düzenlemenin sözünü ettiği merci hukuki bir

kurum olmak zorunda değildir, ama yetkileri ve temsil ettiği güvenceler kendisi aracılığıyla yapılan başvurunun etkinliğini değerlendirmek açısından hesaba katılmaktadır. Ayrıca, İç Hukuk tarafından bireylere sunulan bütün başvuru yolları, hiçbiri tek başına 13. maddenin gereklerine tamamen cevap vermeseler de bu gereksinimleri tamamlayabilirler (Bkz. *Silver ve diğerleri-İngiltere* davası, 15 Kasım 1996 tarihli dava, 1996-V, syf. 1869-1870, § 145).

Bu bağlamda, AİHM, İç Hukukta ilgili kişinin bir davanın süresinin uzunluğundan şikayet etmek için kullanabileceği başvuru yollarının AİHS'nin 13.maddesi uyarınca etkili olduğuna hükmetmesi için sözkonusu başvuru yollarının iddia edilen ihlalin ortaya çıkması veya devam etmesini engellemesi veya gerçekleşmiş tüm ihlaller için elverişli bir düzeltme yapması gerektiğini vurgulamaktadır. (bkz. *Kudla*, § 158). O halde, 13. madde konuyla ilgili bir seçimlik şart sunmaktadır: bir başvuru yolu ya daha ziyade başvuru mercilerin kararlarını ivedilikle açıklamasını sağlayarak ya da ilgili kişiye, tespit edilen gecikmeler (*ibidem*, § 159) için elverişli bir tazmin imkanı sağladığı zaman etkin olarak nitelendirilebilir. AİHM'e göre, AİHS'nin 13 ve 35 § 1. maddelerindeki (*ibidem*, § 152) ince benzerlikler göz önüne alındığında, aynı durum bu ikinci maddede yer alan etkin başvuru kavramı için de kaçınılmaz olarak geçerlidir.

Olayda, Hükümet, başvuranların davanın süresine itirazda bulunabilecekleri belirli bir hukuki yolun varlığını ortaya koymamaktadır.

AİHM, başvuranların, Hükümet tarafından belirtilen hukuki yollar aracılığıyla önleyici veya tazmin edici bir tatmin elde edemedikleri kanaatindedir. Bu yollar ilgililerin kişisel sorumluluğunu devreye sokmayı amaçlamaktadır ve sonuçta bazı disiplin cezaları uygulanabilir fakat bu hukuki yollar daha hızlı bir şekilde karar alınmasına veya başvuranlara uygun bir tazminatın sağlanmasını hedeflememektedir. Bu yolların davayı hızlandırdığı varsayılsa bile, duruşmada bir tarafın davadaki diğer geciktirici kişiler aleyhinde harekete geçmesini salık vermek mantıksız bir davranış olarak kabul edilmektedir. Bu görev, davanın hızla seyretmesinden sorumlu olan hakimin görevidir.

Bu durumda, AİHM, olayda, başvuranların davalarının, AİHS'nin 6 § 1.maddesinde belirtildiği şekilde, makul bir süre zarfında çözüme ulaştırılması haklarını kullanabilmelerine olanak tanıyan bir başvuru yolunun İç Hukukta bulunmamasından dolayı AİHS'nin 13.maddesinin ihlal edildiği kanaatindedir.

IV. AİHS'İNİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. TAZMİNAT

Başvuranlar, 50 000 Euro maddi 50 000 Euro da manevi tazminat talep etmektedirler.

Hükümet, bu miktarlara itiraz etmektedir.

AİHM, tespit edilen ihlallerle uğrandığı öne sürülen maddi zarar arasında bir nedensellik ilişkisi kurmadığından talebi reddetmiştir. Buna karşılık, AİHM, başvuranların, AİHS'nin ihlal edildiğine dair yüzeysel bir saptamayla telafi edilemeyecek manevi bir zarara uğratıldıklarını kabul etmektedir. AİHM, hakkaniyetle karar vererek, başvuranların ikisine birlikte 12 000 Euro manevi tazminat ödenmesi gerektiğine hükmetmiştir.

B. MASRAF VE HARCAMALAR

Başvuranlar, İç Hukuk mahkemelerinde harcadıkları masraf ve harcamalar için 20 000 Euro talep etmektedirler. Bunun dışında, miktar belirtmeden, AİHM'e başvurmalarının yol açtığı masraf ve harcamaların da tazminini talep etmektedirler. Başvuranlar, bu taleplerini ispat edecek belge sunmamaktadırlar.

Hükümet, bu iddiaları reddetmektedir.

AİHM'nin yerleşik içtihadına göre, başvuran, masraf ve harcamalarını ancak sözkonusu masraf ve harcamaların talep edilen miktarının gerçekliği, gerekliliği ve makul bir düzeyde olduğu belirlendiği takdirde tazmin edebilir. Olayda, AİHM, elindeki verileri ve yukarıda belirtilen kriterleri göz önünde bulundurarak, bütün masraflar için 2 000 Euro'luk bir miktarı makul bulmuştur ve başvuranların ikisine birlikte bu miktarın ödenmesine hükmetmiştir.

C. GECİKME FAİZİ

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1. AİHS'nin 6. maddesinin *ihlal edildiğine*;
2. İkiye karşı beş oyla, AİHS'nin 8. maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. AİHS'nin 13. maddesinin *ihlal edildiğine*;
4. a) AİHS'nin 44 § 2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, döviz kuru üzerinden Y.T.L.'ye çevrilmek üzere ve miktara yansıtılabilecek her türlü vergiden muaf tutularak, Savunmacı Hükümet tarafından başvurana manevi tazminat için 12.000 Euro (on iki bin) ve masraf ve harcamalar için 2.000 Euro (iki bin) *ödenmesine*;
- b) Sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet

tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz uygulanmasına;

5. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin reddedilmesine;

karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğüne 77 §§ 2 ve 3 maddesine uygun olarak 30 Mayıs 2006 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

SELÇUK/Türkiye*

Başvuru No. 21768/02

Strazburg

10 Ocak 2006

USULİ İŞLEMLER

1. Davanın nedeni, Türk vatandaşı Vehbi Selçuk'un ("başvuran"), 27 Mayıs 2002 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca, Türkiye aleyhine Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na ("Komisyon") yaptığı başvurudur (başvuru no. 21768/02).

2. Başvurayı, görevlerini İzmir'de ifa etmekte olan avukat S. Kayaalp temsil etmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet"), bu dava için bir Ajan tayin etmemiştir.

3. 8 Kasım 2004 tarihinde AİHM, başvuruyu Hükümet'e tebliğ etmeye karar vermiştir. AİHS'nin 29 § 3. maddesi uyarınca başvurunun esaslarını, kabuledilebilirliği ile birlikte incelemeye karar vermiştir.

OLAYLAR

4. Başvuran, 1985 doğumludur ve İzmir'de yaşamaktadır.

5. 27 Aralık 2001 tarihinde, sözkonusu tarihte on altı yaşında olan başvuran, bir ilkokulda yapılan soyguna ilişkin devam etmekte olan soruşturma ile bağlantılı olarak Karşıyaka Polis Karakolu polis memurlarınca yakalanmıştır. Polise vermiş olduğu ifadesinde başvuran, iki arkadaşı ile birlikte 26 Kasım 2001 tarihli bir soyguna dahil olduğunu itiraf etmiştir. Arkadaşlarına, ilkokuldan bir bilgisayar taşımalarında yardım ettiğini açıklamıştır. Aynı gün Cumhuriyet Savcısı huzuruna çıkarılmıştır ve polise vermiş olduğu ifadeyi tekrarladığı Karşıyaka Sulh Mahkemesi tetkik hakimi huzuruna çıkarılmıştır. Dosyada mevcut delilleri ve başvuranın kaçma riskini gözönünde bulunduran tetkik hakimi, başvuranın yetişkinlerle birlikte bir hapisanede tutuklu yargılanmasını öngörmüştür.

6. Başvuranın temsilcisi, Karşıyaka Ceza Mahkemesi huzurunda verilen sözkonusu

karara itiraz etmiş ve dosyada mevcut delilin, müvekkilinin gözaltında tutulması için yeterli olmadığını ileri sürmüştür. AİHS'nin 5. ve 6. maddelerine dayanarak başvuranın, serbest bırakılmasını talep etmiştir.

7. 10 Ocak 2002 tarihinde Karşıyaka Cumhuriyet Savcısı, Karşıyaka Ceza Mahkemesi'nde bulunan başvuran aleyhinde cezai takibat başlatmıştır. Başvurayı, Ceza Kanunu'nun 493. maddesi uyarınca soygun suçuyla itham etmiştir.

---

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

8. 14 Ocak 2002 tarihinde Karşıyaka Ceza Mahkemesi, başvuran aleyhindeki yargılamayı başlatmıştır. Suçun ciddiyetini ve dava dosyasındaki delili gözönünde bulunduran Mahkeme, başvuranın tutuklu yargılanmasının devamına karar vermiştir.

9. 16 Ocak 2002 tarihinde başvuranın temsilcisi, sözkonusu karara itiraz etmiştir. İtirazını, AİHS'nin 5. ve 6. maddelerine dayandırarak, dava dosyasında müvekkilinin gözaltında tutulması için yeterli delil olmadığını iddia etmiştir. Ayrıca, CMUK'un 104. maddesi uyarınca kişinin, yalnızca kaçma ve/veya delili değiştirme riski bulunması halinde tutuksuz yargılanabileceğini ileri sürmüştür. Yetkili makamların, başvuranın nerede oturduğunu bildiklerini ve başvuranın kaçmaya çalışacağına inanmak için bir gerekçe olmadığını belirtmiştir. Ayrıca, avukata göre, davaya ilişkin deliller yetkili makamlarca zaten toplanmış olduğu için, delillerin değiştirilmesi gibi bir risk bulunmamaktadır.

10. 30 Ocak 2002 tarihinde Karşıyaka Ağır Ceza Mahkemesi başvuranın, suçlamamın niteliği ve ciddiyeti ile dava dosyasındaki delillere dayanarak serbest bırakılma talebini reddetmiştir.

11. 8 Şubat 2002 tarihinde düzenlenen duruşma sırasında Karşıyaka Ağır Ceza Mahkemesi, başvuranın ifadesini dinlemiştir. Başvuran, Mahkeme huzurunda kendisine yöneltilen suçlamaları reddetmiş ve soyguna dahil olmadığını belirtmiştir. Başvuranın reşit olmadığını vurgulayan temsilcisi, Mahkeme'den müvekkilinin serbest bırakılmasını istemiştir. Suçun niteliğini ve gözaltında geçirilen süreyi gözönünde bulunduran Mahkeme, başvuranın gözaltında tutulmasının devamına karar vermiştir.

12. 7 Mart 2002 tarihinde başvuranın temsilcisi, Karşıyaka Ceza Mahkemesi'nden müvekkilinin serbest bırakılmasını istemiştir. 27 Aralık 2002 tarihinden bu yana gözaltında tutulduğunu ileri sürmüş ve gözaltında tutulmasının devamı için yeterli delillerin mevcut olmadığını belirtmiştir. Mahkeme bir kez daha talebi reddetmiştir.

13. 28 Mart 2002 tarihinde başvuranın temsilcisi ayrıca AİHS'nin 5. maddesine değinerek müvekkilinin serbest bırakılmasını talep etmiştir. Mahkeme'nin, serbest bırakılma taleplerini etraflıca incelememekte olduğunu belirtmiştir. Başvuranın serbest bırakılmasının, kamu düzeni için bir tehdit oluşturmayacağını ileri sürmüştür. Buna ek olarak, başvuranın kaçma riski bulunmadığını garanti etmeye hazır olduğunu belirtmiştir.

14. 29 Mart 2002 tarihinde Karşıyaka Ceza Mahkemesi, başvuranın dosyada bulunan delillere ve suçun ciddiyetine dayanarak sunduğu talebi reddetmiştir.

15. 5 Nisan 2002 tarihinde Karşıyaka Ceza Mahkemesi, sonucunda başvuranın tutuklu yargılanmasına devam edilmesi kararını verdiği başka bir duruşma düzenlemiştir.

16. 9 Nisan 2002 tarihinde başvuranın avukatı, Karşıyaka Ağır Ceza Mahkemesi huzurunda sözkonusu karara itiraz etmiştir. Müvekkilinin henüz reşit olmadığını ve bu kadar uzun bir süre gözaltında tutulmaması gerektiğini ileri sürmüştür. Bu hususta iddiasını, AİHS'nin 5. maddesine ve Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 37. (b) maddesine dayandırmıştır.

17. 10 Nisan 2002 tarihinde Karşıyaka Ağır Ceza Mahkemesi, dava dosyasındaki delillerin niteliğine, gözaltında harcanan süreye ve suçun niteliğine dayanılarak sunulan serbest bırakılma talebini reddetmiştir.

18. 1 Mayıs 2002 tarihinde, yaklaşık dört ay boyunca tutuklu olarak yargılanması ardından, başvuranın tutuksuz yargılanmasına başlanmıştır.

19. Başvuran aleyhindeki takibat halen devam etmektedir.

HUKUK

I. AİHS'NİN 5. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

A. AİHS'nin 5 § 1. (c) maddesine ilişkin

20. Başvuran, AİHS'nin 5 § 1. (c) maddesine dayanarak kendisinin suçu işlediğine dair "makul bir şüphe" bulunmaması nedeniyle kanuna aykırı olarak gözaltına alınmış olduğu hususunda şikayette bulunmuştur.

21. Hükümet, iddiaları reddetmiştir. Başvuranın, soyguna dahil olduğundan şüphe edildiği için gözaltına alınmış olduğunu belirtmiştir.

22. AİHM, yakalamanın gerekçesi olarak gösterilmesi gereken şüphenin "makul olması" durumunun, keyfi olarak yakalamaya ve AİHS'nin 5 § 1. (c) maddesinde belirtilen gözaltına almaya karşı alınan tedbirin önemli bir parçasını oluşturduğunu hatırlatır. Bu durum objektif bir gözlemciyi, makul olduğu kabul edilen durum, tüm dava koşullarına bağlı olacağı halde, ilgili kişinin suçu işlemiş olabileceğine ikna edecek bazı olay veya bilgilerin mevcudiyetini gerektirir (bkz. *Fox, Campbell ve Hartley/İngiltere*, 30 Ağustos 1990 tarihli karar, A Serisi no. 182, sayfa 16, § 32).

23. Ayrıca sözkonusu maddede ortaya konan makul şüphenin, şüphelinin işlediği suçun tespit edilmesi ve yakalandığı zaman kanıtlanması gerektiği anlamına gelmediğini gözlemler. 5 § 1. maddenin (c) alt paragrafı bağlamındaki gözaltı sırasında sorgulamanın amacı, yakalamanın temelindeki somut şüpheyi doğrulama veya giderme yoluyla ceza soruşturmasını devam ettirmektir. Bu nedenle şüphe uyandıran olayların, mahkumiyeti haklı çıkarmak için gerekli olaylarla, hatta cezai takibat sürecinin bir sonraki aşamasında getirilen suçlama ile bile aynı seviyede olması gerekmez (bkz. *Brogan ve Diğerleri/İngiltere*, 29 Kasım 1988 tarihli karar, A Serisi no. 145-B, sayfa 29, § 53, ve *Murray/İngiltere*, 28 Ekim 1994 tarihli karar, A Serisi no. 300-A, sayfa 27, § 55).

24. AİHM bu bağlamda başvuranın, 26 Kasım 2001 tarihinde bir ilkokulda gerçekleşen soygunla ilgili yürütülen soruşturma sırasında yakalanmış olduğunu belirtir. Bu koşullar altında başvuran aleyhindeki şüphe, özgürlükten mahrum bırakmanın amacı, başvuranın soyguna dahil olmasına ilişkin şüpheyi doğrulamak veya gidermek olduğu için başvuran aleyhindeki şüphenin, 5 § 1. (c) maddenin gerektirdiği seviyeye ulaşmış olduğu düşünülebilir. Dolayısıyla olaylar, AİHS'nin 5 § 1. (c) maddesinin ihlal edildiği gibi bir bulguyu ortaya koymamaktadır.

25. Bu nedenle başvurunun sözkonusu kısmı, AİHS'nin 35 §§ 3. ve 4. maddeleri bağlamında temelden yoksun olduğu için reddedilmelidir.

B. AİHS'nin 5 § 3. maddesine ilişkin

26. Başvuran, tutuklu yargılanmasının, AİHS'nin aşağıda kaydedilen "makul süre" gereğini aşmış olduğu hususunda şikayette bulunmuştur:

"Bu maddenin 1.c fıkrasında öngörülen koşullara uyarınca yakalanan veya tutulu durumda bulunan herkes hemen bir yargıç veya adli görev yapmaya yasayla yetkili kılınmış diğer bir görevli önüne çıkarılır; kendisinin makul bir süre içinde yargılanmaya veya adli kovuşturma sırasında serbest bırakılmaya hakkı vardır. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminata bağlanabilir."

Hükümet sözkonusu iddiaya itiraz etmiştir.

1. Kabuledilebilirlik

27. AİHM sözkonusu şikayetin, AİHS'nin 35 § 3. maddesi bağlamında temelden yoksun olmadığını belirtir. Ayrıca, kabuledilemez olduğu sonucuna varmak için başka bir gerekçe görmemektedir. Bu nedenle, kabuledilebilir olduğu sonucuna varılmalıdır.

2. Esaslar

28. Hükümet, başvuranın yaklaşık dört ay süren tutuklu yargılanmasının, dava koşulları altında makul olduğunun kabul edilmesinin gerektiğini belirtmiştir. Bu bakımdan, başvuranın itham edildiği suçun, ciddi bir nitelikte olduğunu ve başvuranın gözaltına alınmasının, başka suçlar işlemesine veya kaçmaya çalışmasına engel olmak için gerekli olduğunu ileri sürmüştür. Hükümet ayrıca yerel mahkemelerin, görgü tanıklarını etkilemesinden veya delilleri değiştirmesinden korkmaları nedeniyle, başvurunu serbest bırakmaktan kaçınmış olduklarını belirtmiştir. Son olarak, gözaltında tutulmasının devamının, kamu yararına olduğunu ileri sürmüştür.

29. Başvuran, sözkonusu iddialara itiraz etmiştir. Serbest bırakılma talebini incelerken, yerel mahkemelerin yalnızca dava dosyasındaki delile ve itham edildiği suçun niteliğine dayanarak karara vardıklarını belirtmiştir. Başvurana göre, gerçekten bir kaçma ya da delili değiştirme riskinin mevcut olup olmadığı hiçbir zaman tespit edilmemiş olduğu için talepleri, mahkemeler huzurunda etraflıca değerlendirilmemiştir.

30. AİHM, bakılan bir davada, yargılanmasına devam edilen suçlunun gözaltında tutulmasının, makul süreyi aşmamış olduğunu garanti etmenin öncelikle yerel adli makamların yükümlülüğünde olduğunu yineler. Bu amaçla, masumiyet karanesi ilkesini gözönünde bulundurarak, kişisel özgürlüğe saygı kuralını terketmeyi haklı çıkaran gerçek bir kamu yararı gereğinin mevcut olduğunu veya olmadığını ortaya koyan tüm olayları incelemeli ve bunları, serbest bırakılma başvurularında verdikleri kararlarda gözönüne sermelidirler. Öncelikle sözkonusu kararlarda gösterilen nedenlere ve başvurularında başvuran tarafından sunulan saptanmış gerçeklere dayanarak AİHM, AİHS'nin 5 § 3. maddesinin ihlal edilip edilmediğine karar vermelidir (bkz. *Assenov ve Diğerleri/Bulgaristan*, 28 Ekim 1998 tarihli karar, Hüküm ve Karar Raporları 1998-VIII, § 154).

31. Yakalanan kişinin suçu işlediğine dair makul şüphenin devamı, devam etmekte

olan gözaltının geçerliliği için mutlaka aranılan bir şarttır (*sine qua non*) ancak, belli bir süre sonra, artık yeterli olmaz. Bu durumda AİHM, adli makamlarca öne sürülen gerekçelerin, özgürlükten mahrum bırakmayı haklı çıkarmaya devam edip etmediğini tespit etmelidir (bkz., *Ilijkov/Bulgaristan*, no. 33977/96, § 77, 26 Temmuz 2001, ve *Labita/İtalya* [BD], no. 26772/95, §§ 152-153, ECHR 2000-IV).

32. AİHM, sözkonusu davada, gözönünde bulundurulması gereken sürenin 27 Aralık 2001 tarihinde başladığını ve sözkonusu tarihte henüz reşit olmayan başvuranın tutuksuz yargılanmaya başlandığı 1 Mayıs 2002 tarihinde bittiğini belirtmiştir. Sonuç olarak dört aydan fazla devam etmiştir. Bu süre boyunca Karşıyaka Ağır Ceza Mahkemesi, başvuranın gözaltında tutulmasını, “suçun niteliğini, delillerin durumunu ve gözaltı süresinin uzunluğunu gözönüne alarak” gibi benzer kalıplaşmış terimler kullanarak uzatmıştır.

33. Hükümet’in görüşlerinde, tutuklu yargılama süresinin uzatılmasıyla yerel makamların, başvuranın kaçma veya benzer bir suç işleme riskini engellemeyi amaçladıkları belirtilmektedir. Hükümet ayrıca, başvuranın gözaltında tutulmasının uzamasının kamu yararına olduğunu ileri sürmüştür. AİHM bu noktada, kaçma riskinin yanısıra, Hükümetçe önesürülen diğer iddiaların, yerel mahkemelerin kararlarında kullanılmamış olduğunu hatırlatır.

34. AİHM öncelikle, kaçma tehlikesinin, [yalnızca riske atılan hükümlünün gücüne dayanarak](#) değerlendirilemeyeceğini, fakat ilgili bir grup diğer ek unsurlara değinilerek değerlendirilmesi gerektiğini; sözkonusu unsurların, bu tür bir suçun mevcudiyetini doğrulayabileceğini veya tutuklu yargılamayı haklı çıkaramayacak kadar zayıf kalacağını yineler (bkz. *Muller/Fransa*, 17 Mart 1997 tarihli karar, Raporlar 1997 II, § 43; *Letellier/Fransa*, 26 Haziran 1991 tarihli karar, A Serisi no. 207, § 43). Ağır ceza beklentisi ve delilin ispat kuvveti, durumla ilgili olsa da kesin değildir ve garanti temin etme olasılığının, doğabilecek bir riski ortadan kaldırmak için kullanılmak durumunda kalınmış olması mümkündür (bkz. *Baginski/Polonya*, no. 37444/97, § 72, 11 Ekim 2005). Bu bağlamda AİHM ayrıca, sözkonusu davada başvuranın avukatı, yerel mahkemeye garanti vermeyi teklif etmiş olduğu halde, dava dosyasından sözkonusu teklifin, ulusal mahkemelerce değerlendirmeye alınmadığının anlaşıldığını gözlemlemektedir. Bu nedenle yerel mahkemeler, başvuranın kaçma riskinin mevcudiyetini gösteren fiili gerçek durumları dile getirmemişlerdir. Bununla birlikte yetkili makamlar, önceden verilmiş ve başvuranın serbest bırakılması halinde yeni bir suç işlemesine ilişkin makul bir endişeye mahal verebilecek hiçbir mahkumiyet kararına değinmemişlerdir (bkz. *Toth/Avusturya*, 12 Aralık 1991 tarihli karar, A Serisi no. 224, § 70). Kamuya yöneltilen tehlike hususunda sözkonusu iddia, dava koşulları altında tek başına ikna edici bir nitelik taşımamaktadır (bkz. *Romanov/Rusya*, no. 63993/00, § 94, 20 Ekim 2005). AİHM ayrıca, genelde “delil durumu”nun deyiimi, ciddi suç göstergelerinin mevcudiyeti ve devamlılığı hususunda ilgili bir etken olma ihtimali olsa da, sözkonusu davada tek başına, başvuranın şikayette bulunmuş olduğu gözaltının uzunluğunu haklı çıkaramaz (bkz. *Letellier, Tomasi/Fransa*, 27 Ağustos 1992 tarihli karar, A Serisi, no. 241-A, *Mansur/Türkiye*, 8 Haziran 1995 tarihli karar, A Serisi no. 319-B, § 55).

35. Son olarak AİHM, başvuranın avukatının devamlı olarak, yetkili makamların dikkatini, başvuranın henüz reşit olmadığı gerçeğine çekmiş ve Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 37. (b) maddesine dayanarak Mahkeme’den, başvuranın serbest bırakılmasını talep etmiştir (bkz. Paragraf 16). Dava dosyasından, yerel makamların, başvuranın gözaltında tutulmasının devamına karar verirken yaşını gözönüne almadıkları anlaşılmaktadır.

36. Yukarıda kaydedilenler ve özellikle, başvuranın sözkonusu tarihte henüz reşit olmadığı gerçeği ışığında AİHM, yetkili makamların, başvuranın dört aydan fazla gözaltında tutulması için bir gerekçe göstermedikleri sonucuna varmıştır.

37. Dolayısıyla, AİHS’nin 5 § 3. maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

38. AİHS'nin 41. maddesi aşağıda kaydedilmiştir:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollarının ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Zarar

39. Başvuran, maddi zarar için 2,000 Euro ve manevi zarar için 10,000 Euro tazminat talep etmiştir.

40. Hükümet, sözkonusu taleplerin haddinden fazla olduğunu ileri sürmüştür.

41. AİHM, tespit edilen ihlal ve ileri sürülen maddi zarar arasında nedensel bir bağlantı görememiştir; bu nedenle, sözkonusu talebi reddetmiştir. Diğer yandan, başvurana manevi zarar için 750 Euro ödenmesine karar vermiştir.

B. Mahkeme Masrafları

42. Başvuran ayrıca haberleşme ve tercüme masrafları için 360 Euro ve avukat masrafları için 5,000 Euro tazminat talep etmiştir.

43. Hükümet, sözkonusu taleplerin gerekçeleri olmadığını ileri sürmüştür.

44. AİHM içtihatına göre başvuran, masraf ve harcamaların gerektiği için yapıldığının ve miktarlarının makul olduğunun gösterilmesi durumunda, masraflarının telafi edilmesi hakkını kazanır. Sözkonusu davada, huzurunda sunulan bilgileri ve yukarıda kaydedilen kriterleri gözönünde bulunduran AİHM, idari masraflara ilişkin sunulan sözkonusu taleplerin, gerektiği için sunulduğunun kabul edilebileceği ve bu başlık altında başvurana 1,500 Euro tazminat verilmesinin makul olduğu kanısındadır.

C. Gecikme Faizi

45. AİHM, gecikme faizinin Avrupa Merkez Bankası'nın uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle oluşacak faiz oranına göre belirlenmesini uygun bulmuştur.

YUKARIDAKİ GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM OYBİRLİĞİYLE

1. Başvuranın tutuklu yargılanmasının uzunluğuna ilişkin şikayetin kabuledilebilir, başvurunun kalan kısmının kabuledilemez olduğuna,
2. AİHS'nin 5 § 3. maddesinin ihlal edilmiş olduğuna,
3. a) sorumlu Devlet'in, kararın AİHS'nin 44 § 2 Maddesi'ne göre kesinlik kazandığı tarihten itibaren üç ay içerisinde başvurana, uygulanabilecek her tür vergi çıkarıldıktan sonra, ödeme tarihinde uygulanan kur üzerinden sorumlu Devlet'in ulusal para birimine çevrilmek üzere aşağıdaki miktarları ödemesine:
  - (i) manevi zarar için 750 Euro (yedi yüz elli Euro),
  - (ii) masraf ve harcamalar için 1,500 Euro (bin beş yüz Euro),b) yukarıda kaydedilmiş olan üç aylık sürenin bitiminden ödeme gününe kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle oluşacak faiz oranına göre yukarıda belirtilen miktarlarda ödenecek basit faizi ödemekle yükümlü olduğuna karar vermiş,
4. Başvuranın adil tazmin talebinin kalan kısmını reddetmiştir.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış olup 10 Ocak 2006 tarihinde, İçtüzüğü'nün 77. Maddesi'nin 2 ve 3. fıkraları uyarınca yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Michael O'BOYLE
Sekreter

Nicolas BRATZA
Başkan

Tebliğ

Maliye Bakanlığından:

MERKEZİ YÖNETİM MUHASEBE YÖNETMELİĞİ GENEL TEBLİĞİ (SAYI: 1)

I- Giriş

(1) Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 244'üncü maddesinin 6'ncı fıkrasında; "Bütçeleştirilmiş borçlar hesabına kaydı gereken tutarların sonuçlarının raporlanması, ödeneğinin temin edilmesi, ödenmesi ve ilgili diğer hususlara ilişkin esas, usul ve süreler Bakanlığa belirlenir." hükmüne yer verilmiştir.

(2) Bakanlığımıza verilen bu yetkiye istinaden genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerince uygulanmak üzere bütçeleştirilmiş borçlar hesabına ilişkin esas, usul ve süreler aşağıda belirtilmiştir.

II- Genel Esaslar

(1) Genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerince, bir taahhüde ve harcama talimatına dayanmayan giderlere ilişkin olup, ekli listede yer alan ekonomik kodlardan yapılan ve bütçede ödeneği öngörölmüş olmakla birlikte, oluştuğu yer ve zamanda ödeneği bulunmadığı için ödenemeyen giderlerden kaynaklanan borçlar 323-Bütçeleştirilmiş Borçlar Hesabı ile 831-Ödeneğine Mahsup Edilecek Harcamalar Hesabına kaydedilecektir.

A- Bütçeleştirilmiş Borçlar Hesabına Kaydedilecek Tutarlar

(1) Bütçeleştirilmiş borçlar hesabına, bütçe giderlerinin ekonomik ayrımlarındaki üç ekonomik kodu ile başlayan ve ekli listede yer alan mal ve hizmet alım giderlerinden doğan borçlar kaydedilecektir.

(2) Bütçeleştirilmiş borçlar hesabının alacak bakiyesi; Tebliğ ekinde belirtilen ekonomik kodlardan bütçede tertibi bulunmasına rağmen masrafın gerçekleştiği yer ve zamanda ödeneğinin bulunmaması nedeniyle tahakkuk ettirilmiş ancak, ödenememiş olan tutarları gösterecektir. Bu hesap aracılığıyla, genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin hangi tertipten ne kadar ödeneğe ihtiyaç duyduğu tespit edilebilecektir.

B- Harcama Birimlerince Yapılması Gereken İşlemler

(1) Harcama birimleri, yukarıda belirtilen giderlere ilişkin ödeme emri belgesini bir nüsha fazla düzenlemek ve kanıtlayıcı belgeleri eklemek suretiyle tahakkuk ettirip muhasebe birimlerine gönderecekler, bu şekilde tahakkuk ettirilen harcamalara ilişkin ödenek taleplerini her ay itibariyle düzenli olarak bağlı oldukları strateji geliştirme birimlerine bildireceklerdir.

(2) Harcama tutarları; bir taraftan 630-Giderler Hesabı veya ilgili varlık hesabına borç, 323-Bütçeleştirilmiş Borçlar Hesabına alacak; diğer taraftan 831-Ödeneğine Mahsup Edilecek Harcamalar Hesabına borç, 835-Gider Yansıtma Hesabına alacak kaydedilmek suretiyle düzenlenen ödeme emri belgesi hesaplara alınmak üzere muhasebe birimine gönderilecektir.

(3) Harcama birimlerince, kendilerine gönderilen ödenekler takip edilmek suretiyle, 323-Bütçeleştirilmiş Borçlar Hesabında kayıtlı borçların tamamı ödenmedikçe aynı tertiplerden tahakkuk etmiş olan harcamaların ödeme yapılmak üzere muhasebe birimine gönderilmemesi, bu tür harcamaların da yine yukarıda belirtilen şekilde işleme tabi tutulması gerekmektedir.

C- Bildirilen Tutarların Muhasebe Birimlerince Kayıtlara Alınması

(1) Muhasebe birimlerince, harcama birimleri tarafından usulüne uygun olarak tahakkuk ettirilip gönderilen ödeme emri belgesi ve eki harcama belgeleri üzerinde ilgili mevzuatına göre gerekli kontroller yapılır. Harcama tutarları bir taraftan 630-Giderler Hesabı veya ilgili varlık hesabına borç, 323-Bütçeleştirilmiş Borçlar Hesabına alacak; diğer taraftan 831-Ödeneğine Mahsup Edilecek Harcamalar Hesabına borç, 835-Gider Yansıtma Hesabına

alacak kaydedilmek suretiyle hesaplara alınacak ancak, bu aşamada ödeme işlemi kesinlikle gerçekleştirilmeyecektir.

D- Kayıtlara Alınan Tutarların Raporlanması ve Bunlara İlişkin Ödeneklerin Gönderilmesinde Kamu İdarelerince Yapılacak İşlemler

(1) Muhasebe birimlerince, 323-Bütçeleştirilmiş Borçlar Hesabına kaydedilen tutarlar, ilgili kamu idareleri strateji geliştirme birimleri tarafından say2000i sisteminden raporlanabilmektedir. Strateji geliştirme birimlerince, raporlanan tutarlara ilişkin ödenekler, kurum bütçesinde yeterli ödeneğin bulunması halinde, ödenek gönderme belgesi ile ilgili muhasebe birimlerine gönderilecektir.

E- Tahakkuk Ettirilen Harcamaların Ödeneğine Dayalı Olarak Ödenmesi ve Muhasebeleştirilmesi İşlemleri

(1) Bu Tebliğ uyarınca tahakkuk ettirilerek hesaplara alınmış ancak, ödemesi yapılmamış harcamalara ilişkin borçların ödeme işlemleri, ödeneklerinin temin edilmesiyle birlikte, harcama birimleriyle irtibat kurulmaksızın kayıtlara alınma sırasına göre gerçekleştirilecektir. Düzenlenecek muhasebe işlem fişi ile nakden veya mahsuben yapılacak ödemeler; 323-Bütçeleştirilmiş Borçlar Hesabına borç, kesintiler ilgili hesaplara, ödenecek tutar 100-Kasa Hesabı, 103-Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri Hesabı veya 320-Bütçe Emanetleri Hesabına ya da ilgili diğer hesaplara alacak kaydedilir. Ayrıca toplam tutar 830-Bütçe Giderleri Hesabına borç, 831-Ödeneğine Mahsup Edilecek Harcamalar Hesabına alacak kaydedilmek suretiyle muhasebeleştirme işlemi tamamlanacaktır.

(2) Diğer taraftan ödemeye ilişkin düzenlenen muhasebe işlem fişine, söz konusu tutarın 323-Bütçeleştirilmiş Borçlar Hesabına alınmasına ilişkin ödeme emri belgesinin fazla düzenlenmiş olan nüshası bağlanacaktır.

(3) Muhasebe Birimleri tarafından, ekli listede yer alan ekonomik kodlara ilişkin ilgili tertiplerden gelen ödenekler, öncelikle 323-Bütçeleştirilmiş Borçlar Hesabında kayıtlı borçların ödenmesinde kullanılacak, borçların tamamı ödenmedikçe aynı tertipten ilgili harcama birimince ödenmek üzere düzenlenen ödeme emri belgeleri işleme konulmayacak ve ilgili harcama birimine iade edilecektir. 323-Bütçeleştirilmiş Borçlar Hesabına kaydedilen tutarlar, muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre ödenecektir.

(4) Hesaplara yersiz kaydedilen tutarlar, bir taraftan 323-Bütçeleştirilmiş Borçlar Hesabına borç, 630-Giderler Hesabı veya ilgili varlık hesabına alacak; diğer taraftan 835-Gider Yansıtma Hesabına borç, 831-Ödeneğine Mahsup Edilecek Harcamalar Hesabına alacak kaydedilmek suretiyle hesaplardan çıkarılacaktır.

III- Hesapların Yılsonu Bakiyesi

(1) Niteliği itibariyle 831-Ödeneğine Mahsup Edilecek Harcamalar Hesabı ertesi yıla devir vermeyeceğinden ödenek dağıtım işlemlerinde gerekli hassasiyetin gösterilerek bu hesaplara alınan tutarlara ilişkin ödeneklerin öncelikle ve her halükarda yılsonu itibariyle gönderilmesi ve muhasebe işlemlerinin tamamlanması gerekmektedir.

IV- Yürürlük

(1) 21/5/2005 tarihli ve 25821 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 23 sıra nolu Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

(3) Tebliğ olunur.

Ek:

Bütçeleştirilmiş Borçlar Hesabına Kaydedilecek Borçlar Listesi				
Ekonomik / Ayrıntı Kodu				Hesap / Ayrıntı Adı
I	II	III	IV	
03	02	02	01	Su Alımları

03	02	03	01	Yakacak Alımları ¹
03	02	03	03	Elektrik Alımları
03	02	03	90	Diğer Enerji Alımları
03	03	01	02	Yurtiçi Tedavi Yollukları
03	04	03	90	Diğer Vergi, Resim ve Harçlar ve Benzeri Giderler
03	05	04	04	Kovuşturma Giderleri
03	09	01	01	Kamu Personeli Tedavi ve Sağlık Malzemesi Giderleri
03	09	02	01	Kamu Personeli İlaç Giderleri
03	09	03	01	Cenaze Giderleri
03	09	06	01	Milletvekili Tedavi ve Sağlık Malzemesi Giderleri
03	09	07	01	Milletvekili İlaç Giderleri
03	09	08	01	Öğrenci Tedavi ve Sağlık Malzemesi Giderleri
03	09	08	02	Er ve Erbaş Tedavi ve Sağlık Malzemesi Giderleri
03	09	08	03	Tutuklu ve Hükümlülerin Tedavi ve Sağlık Malzemesi Giderleri
03	09	08	04	Sosyal Güvenliği Bulunmayanların Tedavi ve Sağlık Malzemesi Giderleri
03	09	08	90	Diğer Tedavi ve Sağlık Malzemesi Giderleri
03	09	09	01	Öğrenci İlaç Giderleri
03	09	09	02	Er ve Erbaş İlaç Giderleri
03	09	09	03	Tutuklu ve Hükümlülerin İlaç Giderleri
03	09	09	04	Sosyal Güvenliği Bulunmayanların İlaç Giderleri
03	09	09	90	Diğer İlaç Giderleri

¹ Sadece elektronik kartlı olmayan tüketime dayalı doğalgaz bedelleri için.

[R.G. 9 Ağustos 2007 – 26608]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

İlânlar

Adalet Bakanlığında :

Hatay 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 1975/477 Esas, 1975/474 Karar sayılı dosyasının zayi olduğu anlaşıldığından, 4473 sayılı Yangın, Yersarsıntısı, Seylâp veya Heyelân Sebebiyle Mahkeme ve Adliye Dairelerinde Ziyaa Uğrayan Dosyalar Hakkında Yapılacak Muamelelere Dair Kanun hükümlerinin söz konusu dosya için uygulanmasına ve adı geçen Kanun hükümleri gereğince işlem yapılmasına karar verildiği ilân olunur.

— • —

Perşembe Asliye Hukuk Mahkemesine ait 2006/236 Esas, 2006/375 Karar sayılı dava dosyanın, kaybolduğu anlaşıldığından, 4473 sayılı Yangın, Yersarsıntısı, Seylâp veya Heyelân Sebebiyle Mahkeme ve Adliye Dairelerinde Ziyaa Uğrayan Dosyalar Hakkında Yapılacak Muamelelere Dair Kanun hükümlerinin söz konusu dosya için kıyasen uygulanmasına ve adı geçen kanun hükümleri gereğince işlem yapılmasına karar verildiği ilan olunur.

